

Gh, 40.

LAETVS INTROITVS.
DIE
BLYDE INCOMST
DEN HERTOCHDOMME VAN
BRABANDT, IN VOIRTYDEN BY HVEREN
LANDSHEREN VERLEENT, ENDE VAN KEY-
ser CAROLO den V. geconfirmeert. ende by
PHILIPS sijnen sone, den II. Coninck van
Spaengnien &c. solemnelijcken
ghesvoren

ANNO M. D. XLIX.

*Eensamenlijc die twee Additien daer toe dienende, Die welke
nu correcter ghestelt ende gedistingueert zijn, dan zy
inden eersten druck waren, gecollationeert
tegen een Copije Autentijcke.*

*Met Summarien, corte Comentarien, gelocupleert duer den welgelerden Heere ende
Meeſter IOR. VIVI. van Antwerpen, Doctoor in den Rechten, i' anderen
tijden ghesworen Aduocaet in den Eerw. Raedt van Brabandt, te Bruessele,
postulerende : tegenwoirdelijc Assessor des EErw. Aertsbisschops Hoff, te
Cuelen, &c.*

GEDRVCKT.
Tot Cuelen in koesten Adolff Niedt.
M. D. LXXVIII.

40

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI MATTHIAE ARCHI- duci Aultrig ac totius Germanig interioris gubernatori S. D.

SERVOS olim legibus permissum fuit, Illustrissime Archidux, confugere ad Statuas Imperatorum, quando in ipsorum corpore impotentius dominarentur ij, quibus ipsos fortunæ iniquitas mancipasset, quanto fecit prudentius tolerabiliusque. Inferior omnis Germania, quæ innumeris vexata contumelijs, grauisimisque iactata iniurijs ad te potissimum confugit, tot illustrium Imperatorum sobolem pariter ac imaginem iustitiæ Cæsareæque maiestatis? Nam quid ego nunc commemorem, quantopere tua intersit ad decus & laudem sempiternam, erigere afflictos, ab liberis hominibus ac necessarijs tuis seruitutem depellere, per iniuriam, per scelus, per iniquitatem miseris arma illata debellare, leges sustinere, ius defendere, libidines arcere, vim propulsare & crudelitatem in reliquum tempus amoliri? Nec dicere isto loco possum, quàm illustria in remp. nostram merita semper exstiterint Austriacæ benignitatis, quorum certè magna pars hoc in libello edita & perscripta est, quæ patruus tuus maximus ille Imperator Carolus V. atque item Illustrissimus eius filius Philippus Hispaniarum Rex nobis non solum confirmare, sed etiam augere, & solemni iureiurando veluti consecrare, clementissime voluerunt. Ea nunc omnia coniuratorum manus nobis ereptū venit. Sed nostrorum quoque hominum in suos principes (id quod ipsimet clara voce, magnisque laudibus & præconijs extulerint) omnia semper officia obedientiæque constiterunt. Ceterum non ingrediar agere causam patriæ meæ, cuius miseriarum indignissimæque calamitatis fama atque rumores Indorum tenuis caluerunt. Res tamen ipsa, & periculi magnitudo, illustrissime Archidux, cogere videtur, vt te, atque eos, qui tibi in consilio sunt, obsecret, obtesteturque nostra patria, per innocentiam ac fidem suam, vt hæc instituta priuilegiaque sua suscipere ac tueri fortiter velitis: vt cum veritas nobiscum faciat, plus nostra integritas possit ad misericordiam, quàm opes hostium ad crudelitatem. Quo die tuæ Altitudinis venerabilem conspectum vidimus, eodem die illorum minas, quas antè horrebamus, quodammodo negligere cœpimus. Ea sanè quidem res in discrimen versatur, vtrumne possit se contra libidinem ac crudelitatem nostra libertas & priuilegia omnium nostrum principum beneficijs data, aucta confirmata, & iureiurando facta tecta defendere, an abrogata atque monumentis omnibus spoliata, nuda turpitudini petulantiaeque addicantur. Spes autem nunc est miseros atque infelices Belgas aliquando tandem posse consistere contra nutum, ditionemque hominum impurissimorum. In quo vt Deus Opt. Max. opitulari tibi, & illustrissimo principi Arausio, ceterisque omnibus, qui de republ. & bene sentiendi, & agendi finem nullum faciunt, nunquam orare desinemus. Vale. 4. Non. Iunias. Anno M. D. LXXVIII.

Illustriss. C. T.

deditissimus

Hadr. Damman.

Gandauus.

WDIE BLYDE INCOMSTE,
Den Hertochdōme van Brabandt
in voortyden by hueren Landtshee-
ren verleent/ende van Keyser Ca-
rolo den V. geconfirmeert/ende
by Philips synen sone/Co-
ninc van Spaengnien
den II. solemnellyck
ghesworen.

ANNO M. D. XLIX.

WAERLE byder gratien
Godts Roomsch Keyser / altijt vermeer-
der des Rijcx / Coninc van Germanien/
van Castilien / van Leon / van Granade /
van Arragon / van Nauarre / vā Napels / vā Mailliors
que / van Sardeine / van den Eylanden Indien / ende
Waster Aerden der zee Oceane: Ferishertoge van Bos-
tenrijck: Hertoge van Bourgoignien / van Lotrijck / van
Brabandt / van Limbourgh / van Luxembourgh / ende
van Ghelre: Graue van Vlaenderen / van Artoys / van
Bourgoignen / Palsgraue / ende van Henegouwe / van
Hollandt / van Zeelandt / van Ferrette / van Haues
nault / van Namen / ende van Zutphen: Prince vā Guas-
ye: Maregrauē des heilichs Rijcx: Heere vā Brielstād /
A ij van

van Salins / van Mechelen / vander Stadt Stedē ende
de Landen van Brecht / Gueresfel / ende van Groez
ningen. Ende Dominateur in Asien / ende Africkē.

a Processit à Deo, vt. c. j. de pac. tenend. & hīc suo tempore
fuit vicarius Dei: & lex animata super terram, Bald. in authē.
habita. vj. not. C. ne fil. pro patr. Specu de fer. §. j. in fin. & tri-
bus coronis triūphaliter coronatus, vt habet glos. in clem.
j. de iure iur.

b Iusti hīc ratū modd ponūtur tituli Regni sui, ne cōmittatur
crimē lase Maieft. Bart. in l. lex xij. tabul. ff. ad leg. Iul. maieft.

2. ENDE Wy Philippus byder seluer Genaden /
Prince van Spaengnien / van beyde Sicilien / vā Jes
rusalem / etc. Certshertoge van Oostenrijck / Hertoghe
van Bourgoingnien / etc. Graue van Habsburgh / van
Blaenderen / etc.

c Iste Rex Hispanie non recognoscit Imperatorem in Superi-
riorem: eō quōd de faucibus Infideliū sui Antecessores erue-
rint illa Regna, glos. 63. distinct. Adrianus 2. vbi etiam loqui-
tur de Rege Franciæ, & per Abb. in c. nouit. de iudi. & Bald. l.
ex hoc iure. de iust. & iur. Soci. consil. 275. vt DD. in c. per ve-
ner. C. qui fil. sint legit. vt Reges sunt dati à Deo populis
ad vindictam Malefactorum, & ad laudem Bonorum, xj. q. j.
magnum, in fin. vndē & dicuntur Imperatores, vel eis assi-
milātur in suo Regno. Bald. in l. exemplo, in 2. col. C. de pro-
bat. in c. de pac. iur. fir. Oldra. consil. 250. incip. nos regimus.

f. Allen den ghenen die dese jegen-
woirdige sullen sien / Saluyt. Alsoo / om soo veel te
meer Dusen Erfnederlanden van herwaertsouer / ende
den goeden ende getrouwen Onderfatē van dien te thoo-
nen ende bewysen die goede ende oprechte liefde / gunste
ende affectie / die Wy Keyser hun altijs gedragen heb-
ben / ende noch dragende zijn : Niet anders begeerende /
dan tghene dat huerliedder gemeyn weluaren / ruste / vres-
de / ende verskertheyt aengaet ende concerneert.

Wy

W y Onsen seer Lieuen ende seer beminden Sone/
den Prince van Spaengnien / hebbē herwaertsouer ont-
boden ende doen comen/ ^d ten eynde dat hy de selue Onse
Erfnederlanden sien / besuecken / visiteren / ende kenne
mochte / ende den Ondersaten van dien insgelijcx bethoo-
nen de goede ende sonderlinge oprechte liefde ende affec-
tie / die hy hun dragende is.

^d Ex quibus satis constat quo animo & qua intentione Im-
peratoria Maestas (foelicis memoria) admisit filio vnigeni-
to Hisp. Regi inuictiss. Successionē Regni, nequaquā seruitu-
ti subijciendi. Oldrado (si credamus) consil. 230. incip. Titius
de quo: vel alienādi, aut destruendi, iuxta c. intellecto, & ibi
Sicul. de iureiur.

e Op dat sy lieden dies te meer tot hem / als haeren toes-
comenden Heere ende Prince / genegen / geaffectioneert
ende verbonden bliuen moeghen.

^e Concordat cum Prologo Ordinationū Cancellariæ Bra-
bantiz, Belgiciz Senatus, circa med.

Ende om de selue ende ander merckelijcke redenen /
hebben Wy gheresolueert ende ghesloten / Hem te doen
ontfanghen / hulden ende sweren by den Staten en-
de leden van allen Onsen voorschreuen Erfnederlandē.
Ende onder anderen by den Prelaten / Edelen / ende vier
Hoofsteden van desen Onsen Hertochdomme / ende
Landt van Brabandt / voor haren toecomenden natuer-
lijcken ouersten Prince ende Heere.

Om by hem ende zijn Eruen ende Naecoemelin-
gen / nae Onse aflijueicheyt / Ons voors Hertochdom
ende Landt van Brabandt met zijne toebehoortē / als op-
recht ende warachtich Heere van dē seluen te gebuyckē.

Alle dwelck Wy den vorgeseyden drie Staten van
Brabandt hebben doen voorhouden ende proponeren in
Onse jegenwoirdicheyt / ende inde jegenwoirdicheyt vā

A iij Onser

4

5.

6.

Tres Sta-
tus, & Mē
bra præ-
cipua In-
feriorum
Regionū
Germa-
niæ.

7.

8.

Onser seer lieue en beminde Suster en Moeye vā Onse
Prince / vrouwe Marie / Coninginne Douagiere van
Hongeriē / vā Bohemē / etc. in Onsen affwesen Regente
en Gouvernante van Onsen voorsedde Erfnederlandē.

9. Ende dat Onse wille ende meininghe is gheweest
En noch is / dat Onse voors Sone / de Prince / als Onse
se toecomende eenich Erfgenaem / Hun oock gunne / b
belouue ende sweeer de BLYDE INCOMSTE nader
ouder maniere ende costuyme.

a Erfgenaem Per successionē in Regnum, & nō electionem
succedens Abb. in. c. licet de voto.

b gunne Hic patet Principis q. illius intētio: quæ quidē talis,
qualis legis & rationis naturalis: Et qualis etiam, sit necesse,
quod sit, ponit Dec. consil. 97. in princ. vt Regis est esse paci-
ficum, ed quod aliās non esset hæres Christi, vt Panorm. in
proēm. Decret. in vers. Rex.

10. c Maer wandt inde BLYDE INCOMSTE, die
By ende Onse Voorvaderen gesworen hebben / eenige
puncten ende saken sijn alreede geleden ende geheelijck en
volbracht: andere die niet onderhondelijck noch geuech-
telijck en sijn / ter weluaert / vrede en ruste desselfs Lants.
d vrede, etc. Data est enī potestas Principi Patrię pascēdi oues,
nō autē turbādi, seu molestādi verū procedēdi ex rectitudi-
ne Iusticiæ, & æquitatis, non autē ex affectione speciali, not.
Abb. post B. Thomam in c. de multa. de præben. & in c. quæ
in Ecclesiarum. de constit. in vj. col. huius est suscipere curā
Reip. in autent. de hered. & falc. colla. j. & ibi quod Princeps
principaliter cogitare debet pro vtilitate cōmuni: de in sin-
gulorum, ac laborare vt Subditi in pace quiescant, vt ibid.

11. En aenstende / dat Onse voorgenomde Sone denck
en begeert / al tghene dat hy hun gunnen / belouen ende
sweeren sal punctelijck en tonderhouden en te volbrengen.

Et quod sic imprimis sua Maiestas teneatur Eos audire, re-
fert Benedict. in repet. c. Rajnutius, fol. 22. de testa. nē dica-

tur

tur fraudem adhibere, à qua debet esse immunis Mari. Soci. in
 conf. 32. incip. ex his. vers. nunc enim. circ. med. in j. part. nè tran-
 quillitas totius Reip. lædatur, aut vnitas diuidatur, Oldrad. consil.
 94. in. vj. col. Abb. c. quanto. de iureiur. sequitur Guido Pap. in sua.
 q. 239. incip. Rex. & Ias. in l. debitorum C. de pact. qui dictitant
 Regi nihil licere sine consensu fuorū Membrorū & solliciti Populi
 sui Cōcilij Prouincialis DD. & Felin. in c. querelā. circa fin. de iur.

Op dat sy selfs mochten aenmercken tgene dat daer
 inne soude behoore gemodereert oft verādert te wordene
 Ende om te reformeren d'Articulē/diemen beuindē sous
 de nit obserueerlijck ende onderhoudelijck te zyne.

Achtervolgende/dweleſt diuersche vergaderingen en
 de Communicatien metten seluen Staten gehoude zijn
 geweest / So dat endelijck / naeveel ende diuerse Vers
 trecken/Aduissen/Opiniē ende Rapporten/ respectiues
 lijck deen den anderen gedaen: sy Luyden dien aengaens
 de / gheconsenteert ende Hun ghewillicht hebben nae
 wtwissen der Acten/by Hun hier opgemaectt ende ghes
 teeckent.

Ende nadien Wy Prince alle de voorſ BLYDE
 INCOMSTE, van Onsen Heere ende Vader / mitſ
 gaders die Toebriene en Verleeningē vandē voorſ wiſ
 len Onsen Oueroude Vader inden leste artikel vāder
 voorſ BLYDER INCOMSTE geroert in (Spaens
 scher talen trouwelijcken getranslateert) hebben hooren
 lesen/gesien ende wel verstaen/mitſgaders die verandes
 ringe ende moderatie van dien/ende des toegeuecht is/
 nae inhouden vander voorſ Acte.

Willende ende begherende / nantolghende de goes
 de gheliefte van Onsen voorgenoemden Heere Vas
 der/den gemeinen Lande van Brabant/en den goeden
 Luyden/Inghesetenen ende Onderſaten deffelfs/haer
 Rechten

Rechten/Privilegien/Brisheden/i Constatmen/Ge-
woonten/ ende ock Heercomen / onderhouden ende ob-
serueren.

¶ Et tenetur quidem seruare consuetudines, vt not. Bald. c. j. de natur. feud. ac iura solita. Quia boni Regis non est iura Regni sub- uertere, vel diminuere. Bart. & Alex. in l. prohibere. §. planè. quòd vi aut clàm: & Bald. ad c. j. de vas. qui cont. constit. Loth. Cyn. in l. digna. C. de legi Bald. in l. penult. C. de bon. quæ liberis. vndè nescienti Regnum gubernare vt interim decet, iustitiam admini- strare, dandus est Curator vel Adiutor. Innoc. c. graudi. de supp. negl. præl. l. Spec. de tut §. 2. Qua fidelitate atq; obedientia ipso- rum voluntas propria fuit depressa, etiam secundùm. text. c. scien- dum. 8. q. j. vndè fidelitas & obedientia sint maximamerita, quia nihil pulchrius fidelitate, nihilq; difficilius quam vincere se ip- sum, vt & habet Abb. in c. illud, de maiorit. & obed. vndè represen- tent quandam speciem seruitutis. Spec. de teste. §. j. vers. sed nun- quid Vasallus, & c. Quæ (inquàm) debetur circa licita & ordinata nam in illicitis nihil obseruandum etiam, ne quidem Papæ: vt in c. qui resistit, & c. si dominus. xj. q. iij. Innocent. in c. inquisiti- onis de sentent. excommu. & in c. proposuit, de concess. præbend. vbi & Hosti. & Io. Andr. Flor. ad l. sed & loci. §. j. ff. fin. regund. vndè in omnibus etiam obediendum Principi Patriæ, non illicitis, Patriæ conducentibus, & haud contrarijs cōscientiæ, vt D D. Decius. tit. de maior. & obed. ac Dec. consil. 72. col. 2. quando- quidem etiam ne quidem Imperatoris Celcitudini Imperanti contra conscientiam est obediendum. Bald. in authen. habita, v. notab. C. ne fil. pro patr. Boni itaq; Principis erit officium iusta præcipere, & illicita prohibere. 23. q. si ecclesia.

17. Sonderlinghe ghemerck die groote ende menichs
fuldighe diensten / gunsten ende trouwe / die sy On-
sen Voorvaderen / Hertoghen ende Hertoghinnen van
Brabandt (saliger gedachten) ende onder anderē / On-
sen gedachten Heere / dē Kenser / Onsen Heere Badere
diewils gedaen hebbē / gelijk goede Ondersaten haeren
gherechtigen Heerschappen schuldich waren te doene /
Ende

Ende so Wy betrouwen / dat sy Ons by toecomēde tijde
 ooc doen sullen: So hebbē Wy (by weete ende consente
 van Onsen voorsh Heere ende Vader in desen Onsen
 teghenwoirdigen Ontfanc ende Huldinge binnen der
 Stadt van Loeuē: Ende wt Onser rechter wetentheynt
 ende wille) Hun oock verleent / ghegheuen ende gecons
 senteert / verleenen / gheuen ende consenteren / sulckē Pri
 uilegien / Puncten ende Basticheden van Rechte / als
 hier nae volghen.

Hun geloouende ende sweerende / voor Ons / Onse
 Erfzenamen ende Nacomelinghen / nae die afljuichent
 van Onsen voorsh Heere ende VADERE (dien Godt als
 machtich een goet lanck salich leuen verleene) die te houdē
 ende te doen houden / vast ende gestadich sonder breken
 tot eewigen dagen.

ARTIC. I.

Inden eersten dat Wy hun goede
 gherechte ende getrouwe a Heerē zijn sullen. Ende
 geen crachte oft wille aen hun doen baren oft gedoo
 ghen te geschieden / in eeniger manieren. Ende dat Wy
 die buyten vonnissen ende Rechten niet handelen en sullē /
 noch latē handelen: Maer alle Onse Prelaten / Godes
 huyzen / Baeroetsen / Edele en goede Luyden en Onder
 saten vā Onsen Stedē en Brijhedē / en Lande vā Bra
 bandt / en van Duermase / handelen ende doen handelen
 in alle saken met Vonnisse ende met Rechte / naden
 Rechten vanden Stedē ende Bancken daer dat behoore
 en schuldich zijn sal te geschiedē. Ende dat die Rechterē
 van Onsen voorschreuen Lande / haer genechten sullen
 moeten houden sonder eenich middel van wtsetten / by
 haeren

haeren ocsunne / ghebreke oft toedoene. Behoudelijck dat die voorsz Rechteren haer Genechte van heerlickheyt wel eens sullen moegen wtsetten / ende niet meer.

a Heeren sijn sullen / *re. Iuxta clem. 1. §. 1. de iureiur.*

b Ende gheene / *re. Iuramentum Regiæ Maiestatis Catholicæ quo ligatur, ac iuxta id quolibet gubernāda pponit nē aliās fit periurus. vt clem. j. §. j. & ibi Card. de iureiur. nisi omninō ei appareat fore cōtra publicā vtilitatem: quia tum istud iuramētū suā Celitudinē nō obligat magis. vt Castrēs. etiā affirmat suo cōs. 98. cōs. 103. ac cōs. 393 per c. si diligēti. de for. cōpet. & per Bart. in l. si quis. de fideiuf. quā iuramentū cōtra bonos mores præstitum, nequaquā obligatorium. l. quod eis, & ibid. Bart. C. de nupt. c. non est obligatorium de reg. iur. in vj. l. fin. C. de pact. Et sic iuramentū præstitū vergens in malū exitū nō venit seruandū, etiā si inducat veniale peccatū. Archi. in lib. 6. Bald. ad c. itē sacram. vlt. col. de pac. c. 2. de pact. iuramēt. firm. vt nō solet quoq; ligare vbi superfit legitima causa impedimēti. c. fin. & ibi Bart. ac DD. ff. qui satisd. cog. Bal. in l. clari. C. de fidei cōm. Ioā. De Por. ad l. si insulā. de verb. oblig. & Bart. in l. Labeo. in fin. ff. de iureiur. vt quando iuramentū habet tacitā conditionē, vtpote quā diu obediētia, fidelitas, & c. præstētur, quibus deficiētibus, deficit cōsensus iurātis, nec ei necessaria absolutio. Bal. in l. fin. C. de nō nu. pecu. Card. ad clem. 2. de iureiu. vt iuramētū de nō reuelādis secretis Cōcilij, nō obliget in illicitis, & iniquis. glos. sing. in ver. nulla. in l. j. de iureiu. & facit 12. dist. matrimoniū.*

ARTIC. II.

1. **T**em/a dat die Priuilegien ende Charteren / desen voorsz Lande ende goeden Luydē aengaende / die sy no hebben ende naemaels vererijgen sullen / tot huereu ende voorsz lants behoeff / sullē bliuen int Slot vā Biluorden :
2. Ter bewaringe van eenen eerlijcken weerdigen en gequalificeerden Persoon / geboren in Brabandt / ende in Brabant residerende / byden Prince daer toe gecommitteert oft te committerene. Behoudelijck dat die selue ghecommitteerde sal den Prince Eedt doen in presentien vanden

vanden Staten/oft haren gedeputeerden: Waer toe die
 Prelaten ende Edelen gedeputeert hebben/ twee Prelatē
 ende twee Edelen/ die welcke de Prince oft zijnē gecom-
 mitteerden/ gheveuecheljert sal moeghen vinden ten tijde
 als die voors^s Gecommitteerde zijnen eedt doen sal. Ende
 sal den derden Staet te wetene/ de vier Hoofsteden (des
 versocht zijnde) by den Prince deputeren wt elck^r Hoof-
 stadt eenen/ die welcke daer toe geroepen ende beschreuen
 sullen worden / om oock ouer den voors^s Eedt te zijne:
 b Welckē Eedt wesen ende inhouden sal/ den seluē Prin-
 ce ende Lande goet ende getrouwe te wesen / ende de selue
 Charteren en Priuilegien niet te alieneren / te vervrem-
 den noch te verdonckeren/ by hem seluen/ noch by anderē
 in eeniger manierē: Ende dat die selue Gecommitteerde
 sal den Staten geuen ende ouerleueren Inuentaris ge-
 neral vanden Priuilegien ende Charteren / den voors^s
 Lande ende goede Luyden vā Brabandt aengaende/ die
 welcke ghemaect sal worden by den seluen Ghecommit-
 teerde ende Bewaerdere/ ter presentien vande Cancellier
 van Brabandt: Sucht geertendeert/ dat een neghelijck
 vanden Staten daer wt weten ende kenne sal moegen/
 tgene dat hem concerneert en aengaet: Om den seluen
 Inuentaris by den seluen Staten in haerlieden Coffre
 bewaert te wordene / ende niemande int particulier daer
 af copije te leueren. Maer nochtans dat den seluē Sta-
 ten ende elckē van hun/ ende vanden vier Hoofsteden tot
 huerlieden vesuecke/ ende ter Ordinancie vanden voors^s
 Cancellier / vanden seluen Bisie ende inspectie gegeuen
 sal worden. En daer en bouen/ dat die voors^s Verwaer-
 dere vanden Charteren sal gehoudē zijn/ wanneer hy des
 sal versocht worden/ vanden seluen Staten/oft yemans

B ij   den

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

den van hunlieden te geuene Bisse ende ^d Copye auten-
tycke van alsulcke originale Brieuen / als den seluē Sta-
ten / Stadt / oft Steden / oft yemandt van hunliedē sou-
den moegen behoeuen / oft hem nootlick wesen : ende dat
ter Ordinantie vandē Prince oft zynē Rade vā Brabāt.

a dat die Priuilegiē / *re. Custos Priuilegiorū Ducatus Bra-
bātix, qualis & quomodo, & à quib. eligēdus ac deputādus.*

b Welckē Gedt / *etc. Iuramentū Custodis Priuilegiorum,
Ballarū, aliorūq; munimētorum, & c. Eiusq; officiū circa Ar-
chiuū publicū, de quo etiā DD. in c. ad audientiā. de prescrip.
vbi tractant quòd vbi iuretur obediētia & fidelitas, intelliga-
tur iurare cum modificatione, scilicet in licitis & honestis &
in verisimilibus. ac in his quæ pertinent ad eius officium. vt
glos. est sing. in l. non videtur. §. qui iussu. ff. de reg. iur. & l. si
quis. de oper. libert. Et omne iuramentū seruādum est in for-
ma specifica, c. ad nostram. vbi Feli. plenē de iureiu. Alex. ad
l. si conuenerit. j. col. de iurisd. om. iud. Francis. Aret. in l. si ita
quis. §. ea lege. de verb. oblig. in 3. col. nisi seruatum vrgeat
in animæ detrimentum. Et licet sententia & iuramētum pa-
ribus passibus ambulent, quandoq; tamen sententia est mi-
noris authoritatis quàm iusiurandū. Spec. 2. part. tit. de rest.
in integr. §. 2. vers. sed nunquid. Verūm iuramentum quod
seruari non possit sine interitu salutis æternæ, non est obli-
gatorium, ita vt & propria authoritate nō solūm possit, imò
debeat cōtrauenire iurans. 22. q. 4. quasi. secūs si seruari pos-
sit sine interitu salutis æternæ. Abb. in c. si verò. de iureiur.*

c Statē / *etc. Quū ipsorū inter sit aliàs non est danda copia
Inuētarij ei, cuius non inter sit. Bald. in rub. C. de fid. instr. 2.
col. vers. idē dico. l. 3. de exhib. tabu. de qua editione legitima
perpulchrè tractat. Spec. de instr. edit. §. 6. quæ interim sic fie-
ri nō posset ob difficultatem producendi de loco ad locū, vt
quia existentia in Archiuo, per periculum itineris possent de-
uenire ad manus Hostis vel latronis, erunt mittendæ ad eum
archiui locum sufficientes & qualificatæ Personæ, quæ vi-
deant originalia, & referant eorum effectum, vt cauit Bar. ad
l. prætor. §. fin. ff. de edend. licet aliàs non noceat fieri tantūm
editionē in particula quæ facit ad causam vel rem. Abb. in c.
cum contingat. de fid. instr. quatenūs nō opponatur falsitas,
quia.*

quia tū tota copia exhibēda est. Ange. in. l. j. C. de ali. pu. præs. d. **Copie autent. etc/ etc.** Quādoquidē tali authētica Copia sumpta ex dicto Archiuo illis satis erit: quum, vbi necesse sit, probēt plenē DD. in auth. si quis in aliquo. in prin. C. de edēd. Alex. cōsil. 138. part. j. & quidē vt ipsum Originale instrumētū. auth. ad hoc. in fin. & ibi incōcinnē Bart. ac DD. C. de fide instru. Bald. in rubr. eod. tit. in fin. col. in vers. & restat dubiū. & in l. si vnus. circ. med. C. de testa. & per Alex. conf. 138. part. j. Paul. de Castr. in d. authen. si quis in aliquo. Bar. in auth. & si contractus. vers. ex hoc. C. de fid. instr. vbi id etiam affirmat, quāuis in ea deessent anni Dom. Indictio, & alia solemnia, Innocent. in c. j. in j. oppo. de procur. per text. in c. ad audientiam. de rescript. Quod quidem etiam verum est in alio loco confederato. Bald. in d. rubric. in fin. col. vers. præallegato: si contra subditum etiam extra territorium, vt Bald. ibid. & Alex. conf. 138. part. j. & per Felin. in c. ad audientiam. de præscript. in 4. col. Pet. Phil. Cor. consil. 42. incip. videtur. part. 3. Quemadmodum quoq; neminem Practicorum autumē dubitare debere: quin etiam quælibet scriptura in archiuo publico per Officialem publicum seruata, vcl libri censuales, æstimorum, Statuta, Priuilegia, habeantur pro publicis: & autenticis extractis seu prothocollatis subscriptis per officialem talē deputatum singulariter ad id negocij, plena & indubitata fides adhibeatur, vt disertē scripto reliquerūt DD. & Bald. ad rubr. de fid. instru. Attamen ego nō adeò approbarem copias tales authenticari, eisdemq; plenariē stari vt originali. vt est casus sing. secund. vnam lectu. in l. sancimus. & ibi Bart. C. de diuers. rescript. vbi Bal. etiā dicat esse rex. singularē, per quē doceatur copiam huiusmodi nō probare. **e ter Ordonnancie/ etc.** Alioqui (præterquā quod excederet limites sui officij) ageretur contra Custodē talem ad interesse, l. si quis. §. ex hoc. de edend. & etiā ad id teneretur negando requisitus petenti legitimato ad interesse nisi ipse petēs aliter probare posset intentionē. l. argētarius. §. cū autem. & ibi Alex. de edend. quum omninō editio fieri debeat ab eo qui talia exscribere instrumēta ex officio tenetur, Bald. in l. plures. C. de fid. instru.

ARTIC. III.

Item/ dat Wy Ons nemmermeer als Hertoghe van:
 W. III. Draes

2. **B**rabandt / ende Lande van Limborch ende om saken
 wille der Heerlicheydt den seluen Landen aengaende /
 verbinden en sullen met yemande^a Dorloghe aen te ne-
 3. **S**teden / ende t^slants van Brabandt. Ende dat
 3. **W**y gheen^c ander saken Ghelouen noch Beseghelen en
 sullen / daer Onse Landen / Palen / oft Steden / oft eeni-
 ge van Hun / vanden Lande voors^s oft den Rechten /
 Vrijheden / ende Priuilegien ghecrenc^t / vermindert / oft
 daer Onse Landen ende Ondersaten der seluer / mede
 beschadicht souden mogen worden in eeniger manieren.

^a Dorloge aen te nemen / etc. Ecce beneuolum animum
 Principis erga Patriam qui licet eiusdem caput sit, & legibus
 quodammodo solutus: (potis contra ius etiam scribere &
 statuere, vt in c. proposuit. de concess. præb. & not. in l. re-
 scripta. C. de preci. Imperat. offer. habita saltem aliqua legi-
 tima causa: cum ipse per se lex sit animata in Regno suo. Bal.
 in auth. hoc amplius. 2. col. in vers. quæro an alij filij Regis.
 C. de fideicō. Felin. c. cū non. de præscrip. circ. med. 2. col. &
 possit plus quàm lex cōmunis, vel cōsuetudo in Regno suo.
 Bal. vt habet d. authen. & col. vers. eod. imò esse iudex in pro-
 pria causa possit, cū etiā ei soli credatur. Bald. i. j. C. de offic.
 præfect. prætor. ac l. j. §. j. ff. eod. Castr. f. cōsil. 37. priusquàm.
 Qui sic possit cōdere leges & statuta, aliaq; pro placito face-
 re in Regno suo. Bart. in l. j. j. col. vers. idē in Regibus. ff. quod
 quisq; iur. quæ dicetur ius quoq; ciuile. Oldrad. cons. 250.) nō
 tamē quicquā pposuit agere sine cōsensu & consilio Statuū
 atq; Mēbrorum Inferiorum Germaniæ Regionum. Au tamē
 prætereā aliquid facere possit in præiudiciū Subditorū, Eis
 nō requisitis, & an solus possit cōponere de damnis datis tē-
 pore belli seu guerræ: & an ad suā voluntatem possit dispo-
 nerē de bonis Subditorum, breuitatis gratia nos cōferimus
 ad Abb. in c. quanto. de iureiur. Cū autem Superiorē non
 habeat, licitū est ei bellū indicere & arma mouere ad recu-
 peranda sua. 23. q. 2. c. 2.

Consens

b Consent Onser Steden/ *ic.* Vid. ad hęc quę subsequuntur art. 5. nu. 7. & 8.

c andere saken ghelouen/ *ic.* Vt de Iure solent dicere DD. quod Rex nec debeat nec possit alienare, vel aggrauare, Castella, Ciuitates, Dominia & alia sui Regni, inuitis hominibus Castelli, Ciuitatis, territorij, &c. Bald. quoq; c. j. §. i. vers. quęro an Dominus, quo tēpore miles. & in c. in generali. in j q. si de feud. fuer. cōtrou. Hostiens. in c. dilecti. de maior. & obed. Paul. de Castr. consil. 76. quia frustra. Oldrad. consil. 92. Rex habuit Alex. in l. phibere. §. planē. quod vi aut clām. Felin. in c. ad audientiam. de pręscript. in 2. col.

ARTIC. IIII.

Item/ dat Wy ^a aennemē sullē den Tjstel ^b ende Wapenen van Lothrije/ van Brabandt/ van Limborch/ en Marck graue des heylighs Rijcx/ alsoo dat behoort. Ende dat Wy naden voorsynden Tjstel ende Wapenen eenen Seghel sullen doen maken ende steken met een merckelijc tecken/ verscheyden van Onsen anderen Seghele. Den welcken Wy niet en sullen moghen doen veranderen/ ofi eenighe andere daer op oft nae laten steken/ consent ofi wille daer toe gheuen in eenigher manieren / het en ware om redelijcke saken : Swelck Wy dan doen souden by consente vanden drye Staten des voorschreuen Ons Landts van Brabant. ^c Welcken Seghel altijt inden seluen Onsen Lande van Brabant sal moeten bliuen / sonder daer wt gheuert te worden. Ende men sal ^d daer mede Segelen alle saken Onsen voorsynden Lande van Brabant / ende van Quermaze/ ende den Ondersaten der seluer aengaende/ ende gheen andere Beseghelen. Dat ooc de Brieuen die daer af sullen zijn / sullen ghemaect worden by eenighen van Onsen Secretarisen / die totten Brabantsen Saken sullen wesen gheordineert.

^a aennemē sullen den Tjstel/ etc. De Sigillo magno ruber

beæ ceræ Ducatus Brabantia referendum, vt fecit de Imperatoris & Principis Sigillo Specula. de rescript. presenta. §. 3. vers. porro, dixi. cuiusq; effectum ponit Hippolyt. in rubr. C. de probat. col. 61. vt eiusdem authoritatē Spec. de probat. §. videndum. vers. Decimò per literas. & vers. illud. & Bald. in Marga. in verb. testis. j. col.

b Ende Wapenen/etc. Qualiter autem arma seu insignia sint portanda vel deferenda, depingenda, quando mutabilia vel non, & quibus rationibus eligenda sint, elegantissimè tractat Bart. in suo tractat. de insign. & armis. per tot. vt quòd insignia eligantur ad placitum, sicut nomina, dummodò in aliena non depingantur, habetur C. vt ne li. fi. iu. aut imprime. l. 2. & ibi glos. & facit. c. dilecti, & ibid. glos. de excess. prælat. vt Bar. vbi supra. licet securiùs agerèt, si ea sua insignia adinuenta, curarèt confirmari (vt Bastardi se legitimari) per aliquè Equitem vel Comitum Palatinum: vt sæpiùs ego priuilegiatus per ea ex officio molestatù me indies reperio. Tamen insignijs principum non licet vti nisi in signum reuerentiæ vel subiectionis.

c Welcken Seghel/etc. Concordat cum artic. 3. Ordinationum Cancellariæ Brabantia, circa princip.

d Daer mede Segelen/etc. De modo sigillandi, & alijs dubitabilibus de sigillo, tractant domini de Rota decis. xiiij. 191. & 161. cù Spec. de cita. §. 5. ferè per tot. & de tẽpore sigillationis vid. statuta seu Ordinationes Cõcilij Brab. art. 3. circa fin.

e Brietten/etc. Fièt à Secretarijs: aut dũ per occupationes nõ liceat eis facere, saltè fideliter ab alijs scriptas subscribent easdẽ ipsi Secretarij, Notarij, Actuarij, seu Graphearij suo solito manuali signo & cognomine: nã sigillũ solum literis appendens sine subsignatione, dicitur solus & mutus testis. Bald. in l. falsus. in fin. C. de furt. & Ioan. de Prat. in l. si procuratorem. ff. de procurat. vbi etiam dicit, quòd non probet mandatum, per Ioan. Andr. in c. quàmuis. de procu. in vj. in Nouel. per notata, in c. quanto. de his quæ fi. à præla. Ergò optimè requiritur signum manuale literistã clausis quàm patentibus Regijs seu Prouincialis Concilij inseri per Secretarios. Bart. in proëm. ff. in 2. col. in vers. secundò aduerte. Angel. in Authent. de tabell. in 2. colum. in vers. item an instrumentum. Specu. de instru. edit. §. j. vers. in fin. autem

rem. instit. de publ. iud. §. ita lex. aliàs non valet instrumen-
tum: DD. & Bald. in j. constit. Cod. in suo tract. de tabell,

Seghelen/ etc. Quòd aut Rex ipse non debeat personali-
ter sigillare quælibet, sed eius Cancellarius & Præses ad hoc
ordinentur operis, nemini mirum esse debeat, cum sigillum
possit alteri committi. Bald. in l. distrahente. C. de reb. alien.
non alienan. Bartol. in l. ad testium. §. si quis ex. ff. de
testamen. præsertim vbi inseratur subscriptio, vt limi-
tat idem Bart. in j. consti. Digestorum. 2. col. Sigillum itaq;
potest eiusmodi committere fidei & maximè qualificato
illustri Personæ Rex: quæ persona poterit liberè secundū po-
testatem sibi datam sigillare, Diplomata, Priuilegia, Edicta,
Placita Principis, mandata Regis, Instrumenta, literas, scri-
pturasq;, de his quæ pertinet ad suā Maiestatem: vt sunt etiā
inter alia Commissiones causarum, citationes, cōfirmatio-
nes, & generaliter omnia alia, quæ commissa sunt ei, etiam si
Rex scripturas non viderit. de crim. fals. c. dura: licet in con-
tractibus aliorum non possit Cancellarius nomine Regiæ
Maiestatis Sigillum testimoniale apponere, nisi sua Celstitu-
do viderit. 3. q. 9. testes. attamen si de consuetudine appareat,
(hoc est, quod ingenuè fateamur) posse ipsum testimoniale
etiam sigillum apponere, not. Innoc. Hostiens. & alij DD. ad
c. 2. de fid. instru. vnde insuper sigillans cum Sigillo Superio-
ris absentis vel ignorantis, non dicitur falsarius, nec in dolo,
si modò consueuerit sigillare in persona domini: quia con-
suetudo tum excuset. Bald. in rubr. C. de fid. instrum. v. col.
vers. quæro ergo quid de. & not. in c. 2. per Ioan. Andr. eod.
tit. in Nou. Et qualiter sigillum apponatur literis, Diplo-
matibus, Decretis & aliusmodi Actis per Personas qualifica-
tas & fideles ex consuetudine, habet Specu. de cita. §. iam de.
vers. literis. & de remis. §. vtile. vers. sed nunquid. vbi & ipsa
ponitur forma.

ARTIC. V.

I E M / dat Wy onderhouden sullen seuen weerdige
Persoonē / daer afdie a een Cancellier ende Segeleere
wesen sal / gheboren van Onsen voorsyde Lande van
Brabandt / en kunnende drye Talen : te weten / Latijn /
E Walsch

2. Walsch/ende Duytsch. Die welcke Onsen voorsende
 3. ^b Segele bewaren sal. ^c Ende die viere gheboren/woonende ende ghegoent in Onsen voorsenden Lande van Brabandt/ oft die Baenroetstamme/ in Onsen voors Lande van Brabandt van haer selfs / oft van houwelijcx wegen besitten/ende die andere twee van Onsent weggen van Onsen Rade sulcx als Ons ghenuegen sal/ kunnen de die Duytsche tale: Met welcke seuene en andere no ieghenwoordelijcken daer toe ghevuecht zynde/ oft die gene die in toecomende tyde Ons gelieuen sal/ totte selue Rade te vuege: Wy oft Onse Gouverneur oft Gouvernate generael sullē doen ^d handelē en bedryuē alle sakē vā den seluen Landen en Ingesetene desselfs der Justitien aengaende / ende tghene des daer af dependerende is. Het ware van Prouisien / Ordinaris van Justicien
 6. oft van Statuyten/ Placcaten/ Edicten/ Ordonnancien / Beuelen/ oft andersins by rade ende Advuisse vanden seluen/ende den voors Brabantschē Rade: ^e Sonder hen by yemande daerinne eenich belet oft swaernisse ghedaen te moeghen worden / Noch dat sy daer af tot yemants ordinancie staen sullen/ dan van Ons oft Onsen
 7. Gouverneur/ oft Gouvernante generael. Ende sullen
 8. alle de ghene die Onse oft Onser Nacomelingen Raden oft ^f Secretarisen syn sullen/ eer sy hen vā hueren Raetschappe oft Officien onderwinden sullen moeghen/ ^g by sulcken hulde/ trouwe ende Eedt / als sy ons oft Onsen Nacomelingen gedaen sullen hebben: Onsen drye Statē tot Ons ghemeyns Landts behoeff / Gelouen ende Toesegghen / dat sy nemmermeer daer by oft daer ouer comen en sullen/ Brieuen schryuen / Teeckenē / noch Besegghelen/ daer eenighe van Onsen Landen/ Steden/ Sloten

Sloten/ Lieden/ Renten/ oft Heerlichkeiten/ te Water
 oft te Lande in dees syde oft in gheen syde der Mase lig-
 ghende/ versedt/ beleent/ vercocht/ vervreemt/ vercort/
 beswaert/ noch eenichsins becommert/ wechghegheuen/
 oft quytgeschouden sullen worden in eeniger manieren/
 het en sy by consente der drie Staten voors. Ende be-
 uintmen/ dat hier tegen eenige Onse Raetsluyden/ Se-
 gheleren oft Secretarisen/ in haren Rade/ Officien/ oft
 Dienste / hem misdroeghe oft mesgrepe/ die sullen Wy
 daer afcorrigheren / by Rade der Edelen ende goeden
 Steden Ons voors Landts van Brabandt/ oft vanden
 meestendeel van hen.

a Die een Cancellier/ *Qualis enim debeat esse Cancel-
 larius, Budæus indicat in adnotat. ad rubr. de offic. præfec.
 prætor. & quæ habeat concernenda circa officium suum pro-
 mere licet extrâ, de offic. archid. c. vt nostrum. vbi DD. iuxta
 quæ posset Prepositus prætorio apprimè reputari, si Chassa-
 næo credamus tit. des retraictz. §. 7.*

b Zegel bewaren/ *re. Concordat cum articulo præceden-
 ti, nu. 5.*

c ende de vier geboren/ *re. Consiliarij debent esse legiti-
 mi (eò q̄ bastardi reputetur pro infamibus. Bal. & DD. l. 3. ff.
 de lib. & posthum. & infamibus portæ dignitatum non pa-
 tent. c. inter dilectos. de excess. prælat. per Castr. consil. 196. ni-
 si id fieret ob penuriam personarum. Bar. l. j. de excusat. tu-
 tor.) prudentes, nō pauperes, & docti, nè habeantur suspecti.
 Bald. ad l. fin. 16. q. c. de hæred. instit. Cyn. in l. certi. C. locati.
 Quorum qualitates ponit & Aulus Gell. cap. 13. lib. 3. & cōcor.
 artic. 1. Ordin. Cancell. Brab. in princ. & c.*

d handelen ende bedryuen/ *re. Quoniam DD. volunt Cō-
 siliarios etiam habere iurisdictionem ordinariam, si modò
 Principis sint, aut eius Cancellarię, seu conuētus iuris æqui-
 tatisq̄ promptuarij & Oraculi. Bart. l. præcipimus. C. de ap-
 pellat. extra de elect. c. fundamenta. in vj. Cantiuncula. c. 2. de
 offic. iud. Ioannes And. & Gemini. in c. statutum. §. Assessoré.*

E ij

de

de rescript. in vj. Qui autem dicantur Adiuncti, Conuocati, aut Supernumerarij, Extraordinarijue Consiliarij, facile intelligas ex Ordinationibus Cancellar. Brabant. articulis: & 5. & qui tales esse possint, plenariè tractatur in Edicto seu Ordinatione illa Criminalium Casuarum sub Duce Albano publicata Anno 1570. in artic. 2. 3. 4. & 7. & quidè perpulchrè.

e *Sonder hen by iemanden eenich/2c.* Quænam aut sint officij Consiliariorū, ad longū dilucidè (me herclè) tractat artic. 2. Ordination. Cancellarię Brabantię, per tot. Item de his & Secretarijs ad longum reperire licet in eisdem ordinationib. ab artic. 19. vsq; ad 32.

f *Secretarissen sijn sullen/2c.* Hi sunt singulariter sua agentes (in Cōcilio legētes exhibitas Supplicationes in causis Clientulorū. vt art. 190. in Constitution. & Ordinationib. Concilij Brab. vsq; ad artic. 247. atq; Auditorum Consiliariorum Decreta adnotantes) & sic ait Alberic. de Rosate in tit. de verb. signific. in verb. secretè. per c. vti periculum de elect. per Archid. etiā ibi in vj. quos autumo dictos sic, quū debeāt secreta audita aut visa in cōcilio, reticere: & nequaquā reuelare. vt idem Alberic. dicit. ff. deposit. l. j. §. si tabulas. Quomodò autem Secretarius secreta propalans puniendus veniat, dispositum est in l. in lege. §. sed si quib. & ibi per Flor. ad leg. Aquil. dicit Ioan. Andr. in cap. literas. de præsum. talem esse falsum, quia iurârunt tenere sub silentio quod reuelauit, & ideò mentiatur, vt periurus: vndè nec huiusmodi leuisculo homini & temerario ampliùs credendum. Bald. in l. nullum. C. de testib. qui tenebitur quoq; reuelans secreta alicuius, etiā si ei damnum non inferat. Bal. in c. j. vers. nota reuelationem, qui. mo. feu. amit. Paris de Put. in tract. syndic. in c. de except. consilior. vbi dicit quomodò probetur factum esse in consilio, si iurata est credentia de eo. Innoc. in c. literas. & glos. j. de præsum. quod autem puniatur de falso, est in l. j. §. is, qui. de fals. ff. & Angel. Aretin. habet in tract. maleficio. vers. falsario. ac deniq; q; reuelans secreta alicuius, teneatur ei actione in factum ad interesse, & actione iniuriarum, si iniurię causa fecit. d. l. in lege. §. sed & si quis. ff. ad leg. Aquil. & ibi Flo.

g *by sulcken hulde trouwe ende Eedt/2c.* Quòd Iusiurandum

dum in ipsamet specie, in qua conceptum est, obseruari debet, nec satis erit per eum qui pollens expleri. vt commune proferunt Ias. confi. 4. lib 3. & qui multos in contraria profectos recenset Viuius. lib. j. opin. 198. efficietq; semper iusiurandum, vt actus eo omnimodò valeat, quo melius ac perfectius potest. Alciat. in cap. cùm contingat. nu. 159. de iureiur. Et quia Iureiurando ad factū obligatus, ad illud quod promisit obseruare, obseruandū & faciendum omninò tenetur: nec liberatur si id soluat quod interest: vt cōmune interpretatū dogma cōstituimus ex Panormit. in c. veniens. de iureiu. Imol. in l. 2. §. sed & si quis. col. vlt. de donat. & in c. j. de iudi. & in c. per tuas. de arbit. Corset. de iurament. nu. 26. cum seq. Alciat. in c. cùm contingat. nu. 250. de iureiur. Anton. Gomez. de cōtract. c. 2. nu. 20. Nam etiam omne iusiurandum regulariter & generaliter quod peccato causam nō suggerit, seruari debet, (vt frequens ponit Alciat. in d. c. cùm contingat. nu. 191. nec ab eo etiam Pontifex sine causa quempiam potest absolueri, vt commune testatur Abb. Panormitan. in c. significasti. nu. 8. de elect.) attamen quod peccati causa vel anfa esse posset, non obseruari oportebit iusiurandum, vt frequenter placitum scribit And. Alciat. d. loco 5. vel secundo: iuramentum præstitum quod primo alteri sit contrarium, non seruari debet, vt repertum scribit Aretin. in l. qui iurasse. nu. 28. ff. de iureiur. Quomodo ergo sic de aliquo iureiurando, vel peruerso & maleuolo proposito quis vellet fidelitatis illi optimo iuramento præstito publicè, contrauenire in perniciem totius Reipub. atque perditionem & ruinam inferiorū Germaniæ Regionum? & ex consequenti in perditionem totius orbis, gemmarum & margaritarum?

ARTIC. VI.

I E M / dat Wy voortane² niemanden tot Onsen
ghesworen Rade van Brabande nemen en sullen/
noch onthouden / het en sijn goede luyden binnen Onsen
Lande van Brabandt / Geboren van wettigen bedde.

Ende in Onsen voorsenden Lande woonnende.

Ende ghegoent oft baenroetstammen: Inden seluen
Onsen

E iij

12

2.

3.

4.

Dnsen Lande besittende van huers selfs/^b oft van hou-
welijcx wegghen:wtgenomen de twee van Dnsen Rade/
die de voorsende duytsche tale kunnen.

^a niemanden tot Dnsen ghesworen Rade/^{ic}. De his sa-
tis superq; dictū tuit artic. præcedent. nu. 3. & 4. & concordat
cum Ordination. Cancel. Brabant. articulis 10. 19. 21. 22. 23. 24.
quemadmodum etiam quales hi Consiliarij esse debeant:
quantoperè legitimati seu qualificati in Aulis & Curijs Prin-
cipum, tractat Paris de Puteo in tract. syndicor. fol. 7. col. j.
& 2. Ex quibus quoq; facilè colligere est, quòd tales electi Of-
ficiales seipfos imprimis noscere debeant, idonei an sint ad
officium, nec ne: ac detegere propriam inhabilitatem, si quā
habeant latentem, & fortasse Electoribus non patentem: nè
in posterum puniendi veniant, iuxta l. qui cū maior. C. de
testam. milit. Bald. ad l. Cassius. ff. de Sena.

Turpe est Doctori cū culpa redarguit ipsum.

l. j. ff. quod quisq; iur. l. si vxor. §. si non. ex. vbi not. ff. ad leg.
Iul. de adult. vt etiam ab alijs doceri non debeat vel corripī,
qui alios docet vel corripit. in §. damus. in authent. de san-
ctis. epist. collat. 9. in c. conuenientibus. j. q. 7.

^b oft van houwelijcx wegen/^{ic}. Quòd aut perinde sit, an
per se habeat sufficientia bona, an per vxorem Cōsiliarius:
arbitror dici, quia cū bona sint accessoria personis, vt Spec.
de stat. mon. in vers. 44. quæritur: atque quum æquè benè ex
his, quàm si sua propria, aut patrimonia essent, vitam susten-
tare possit, & sic hoc vigilantius viuere ex vna, ne his aliquā-
do per transgressionem limitum sui officij, spoliatur per Fi-
scū: vt ex altera, partibus, Rex etiā in suo territorio minori
negocio sita acquirat aliquandò fortè, ratione delicti com-
missi bona: quòd malum DEVS his auertat.

ARTIC. VII.

1. **I E M**/dat Wy goeдемännē van Dnsen Brabāt-
schen Rade setten sullen/ ^a om een Raetkamer van
Dnsen wegen te houdene/ ter plaetsen/ daer Wy binnen
2. Dnsen Lande residentie doē sullen. ^b Ende oft Dns gez-
beurde daer buyten te wesen / so sullen Wy die ordines-
ren

ren/ te houdene binnen den seluen Onsen Lande/ tot een-
der gherieffelycker Plaetsen: Die welcke volcomen
macht hebben sullen/ c eenen yeghelycken te ontcommen
ren van Onsen wegghen. Ende dat desghelycx Onse
d Refencamer gehouden sal worden/ soo die tot noch toe
gheweest heeft.

3.

4.

a Om een Raetkamer vā Onsen wegen te houden/ 2c.
Qualis est Cancellaria Brabantiae, quae est officina aequitatis,
iuris & Iustitiae, liberam & summam Ducatus Brabantiae ad-
ministrationem habens: vt est PRIVATVM Bruxellae Hi-
spaniarum Regis CONCILIVM: in quo tractatur regimen
Iustitiae totius Belgiae, per illustrem Praesidem & suos depu-
tatos Assessores Cōsiliarios, plerisque vtriusque iuris Doctores,
non solum disertos, verumetiam eloquentes: literaturaeque
ac doctrine nitidioris honestamēto nobilitatos, viros inge-
nij excellentissimi, acerrimi que iudicij, suis virtutibus omni-
bus gratissimos, vt cunctos ferme, quicumque literis aetate sua
claruerunt, habere meruerint praecones & laudatores.

b Ende oft Ons ghebeurde daer buyten te wesen / 2c.
Vbi profecto Regia Maestas est, ibi est quod & sit sua Curia
& Consilium. notant hoc quoque DD. in c. ego N. de iureiur.
& in c. fin. de for. compet. & ibi Abb. Panormit. in 25. colum.

c Eenem ieghelycken te ontcommen/ 2c. Concordat in
artic. j. circ. med. in Ordin. Cancellariae, quasi dicat: vnicuique
ius reddendi, per ex parte Regiae Maestatis habentes pote-
statem: & quidem absque vlla exceptione personarum: nam
vox (ieghelyck) neminem excludit: ex praeccepto Specu. de de-
lega. §. 8. vers. item quod est odio. vnde dicunt Interpretes,
quod Consiliarij debeant carere passionibus animi: & ne-
quaquam moueri odio, vel amore: prece vel precio, vt clem.
j. §. j. cum glos. vbi Card. de haeret. xj. q. iij. c. quatuor. & c. Iu-
lianus. quando quidem debeant semper habere & DEV M sum-
mum Iudicem, ipsius futurum Iudicium horribile: aequita-
temque inuiolabilem praec oculis: vt Spec. depositi. §. 7. vers. &
nota. & Bartol. Socin. in consil. 85. incip. viso. vers. his tamē.
ibi, & hanc opinionem. in j. part. vt sanē piorum hominum
nemo inficias ire posset, quin iudex per se debeat esse iustus &
aequus

æquus, æqualis & medius, communis & nō declinans ad dexteram vel ad finistrā. Spec. de Aduocat. §. 5. vers. commendat autem. §. 6. vers. vel tali ad instantiam. & vers. vel tali coram. & seq. habens duos sales, vnum sapientiæ, ne sit insipidus, & alium rectè conscientiæ, ne sit diabolicus. vt recitat, Bald. l. 2. col. fin. vers. scias tamen. C. de senten. ex peric. reci. & de quibus ego latius discepto in meo libr. de Adagiis Iurista. conscripto. in verb. iudex. in liter. 1. ad quem breuitatis gratia lectorem remitto): cuncta diligenter inspiciens, & rerū ordinem inquirens, alienam necessitatem suam existimans, & delinquentes canonicè puniens. vt nec desinit quoq; practicus ille Speculat. suo more adhortari tit. de offic. ordinario. §. 3. & tit. de offic. om. iud. §. fin. vers. secundò vidend. & de rescrip. præsent. §. 1. in princ. Et quidem iuxta articulū istius **LAETI INTROITVS** vndecimum, præsertim nu. 2.

d *Refencamer ghehouden sal worden/xc.* Sine dubio in tam amplo Regimine est, quòd sit aliqua Camera computationum & constituatur Ratiocinium, cuius & meminerint DD. C. de discussio. l. 2. li. x. & de ratiocin. per tot. vt & vult certos ordinari & eligi Calculatores, & Computatores etiam iudices secundum formam statuti Angelus, in suo aureo cōsil. 130. iuxta l. si cui libertas, vbi quoq; Bar. ff. de condit. & demonstr. & Phil. Cor. in Consil. 43. incip. circa in j. part. & quidem iuratos, vt his stetur & credatur in officio, vt reliquis suę Maiestatis Consiliariis prudētissimis equissimisq; à quo non abhorret Bal. ad l. hac edictali. §. his illud. 2. col. vers. pone consules. C. de secun. nup. à quo arbitratores dicuntur d. loco. & per Bart. in consil. incip. literas magnificentię vestræ. & pro hoc est text. nota. in l. si residuum. C. de pig. & in l. si cui libertas. de condi. & demonstrat. & Imol. ibi cum Paulo de Castro, qui dicit eos habere iurisdictionem. Circa autem rationes reddendas præsertim requiritur, quòd liber Rationū exhibeatur. ff. de libe. lega. l. fin. vbi Bart. & l. si ita. ff. de manu. test. l. si cui. de condi. & demon. l. cū seruus. vbi Bart. & Ioā. de Pra. eod. tit. l. j. & ibi Bart. de tut. & ratio. dist. Quod reddatur quicquid solui debet. l. non solum. de lib. lega. l. si quis ita. de statu li. l. quāuis. de cond. & demon. l. qui libertatis. de euiet. Quòd redditio rationis contineat duo. s. reddere rationem & reddere reliqua. Item vt ostendantur debitores cum quibus

quibus contractum est, fuisse idoneus, & soluendo tempore contractus. C. qui sub conditione. de cond. & demōstr. Et quòd ratio legaliter ostendatur & computetur. d. l. cùm seruus. de condi. & demō. Dein quòd ratio reddatur de nō gestis, quæ fieri debuerunt, & eius quòd ipse administrator ex causa fideiussionis agnouit. C. de hæredib. tutor. l. pater. l. aduersus. præterea vt instrumenta reddantur, pro quibus possit in litem iurare contra hæredes administratoris dolo, vel lata culpa, non restituentes. l. aduersus. & l. is qui. C. de in lit. iur. Item vt & reddituū & fructuum reliquorum prouentuum ratio habeatur, secundū quòd cōmuniter percipi potuerint. de admin. tut. l. si sine. Lud. Pontifex. in cons. omnipotentis. Adhæc, vt reddatur plenè & bona fide. Bald. in l. pen. 7. col. in vers. item pone. C. de condi. instr. Ac quòd ostendatur primò introitus quàm exitus. Nicol. de Neapol. l. spationem. §. ratiocinatio. in lect. Bart. ff. de excus. tut. non neglecto, quòd etiam reddatur arbitrio bonorum virorum. Bald. in l. voluntatis. j. col. ad fin. vers. item vbicunq;. C. de fideicom. per l. Thais. §. sororem. de fideicom. libert. &c.

ARTIC. VIII.

I E M / dat alle Briuen / Opene ende Besloz-
tene / diemen voortane in Onsen Rade van Bras-
bandt van Onsen wegghen verleenen ende wtseynden
sal / het sy voor Ons / oft ten versuecke van Partynen
maken / expedieren ende wtseynden sal / in sulcker Talen /
alsmē spreeet ter plaetsen / daer die gesondē sullen wordē.

a alle Briuen / &c. Vt ratio quoq; dicitur, vt expediantur literæ tam clausæ quàm patentes Regiæ & publicæ Senatus Belgici, ea lingua qua vtuntur eo loci, ad quem destinantur: nã legere & nō intelligere negligere est, exprimēte Catone: & hoc notāt DD. ad c. ex insinuatione. de rescrip. quare in peregrinū locū transmitti non possunt magis literæ ibidem non intelligibiles, quàm literæ malè formatæ exire de Cancellaria debeāt. l. fin. & ibi Bal. de diuer. rescript. nam alioqui quoque ludibrius actus esset ridiculosusq;: imò cùm literæ representent: personam mittentis presentiamq;. Bar. in l. nuda. de donat. ff. possit accipiens protestari de iniurijs contra mittentem, quia eum habeat, perperam sic faciēdo, ludibrio:

D præter

præter hoc, q̄, quia sint peregrina lingua scripte, extra cōsuetudinē, eis nō credendū etiā sit, vel standū: quia sic de iure erroræ reputādæ sint. l. fin. & ibi Bart. C. de Cano. præsta. lib. x.

ARTIC. IX.

1. **Z E M** / dat Wy ^a gheenen Cancellier oft Seghe-
 2. ler in Onsen Lande van Brabandt setten en sullen /
 3. hy en sy van wettigen bedde binnen Onsen Lande van
 4. Brabandt gheboren. Ende aldaer woonende ende
 5. ghegoent: Oft Baenroetstammen inden seluen On-
 6. sen Lande besittende van sijnsselfs / oft van houwelijcx
 7. wegghen / funnende drye Talen als vore: Ende an-
 dersins totter seluer Officien nut ende bequaem zijnde /
 ende den Lande Dorboorlijck. ^b Welcke Cancellier
 den Eedt / totter seluer Officien staende doen sal / in
 presentien van Ons / ende vanden drye Staten / tot
 Ons ende Ons ghemeins Landts behoef: inder ma-
 ten als dat voor in een Punct begrepen is / ruerende
 vander Gheloesten ende Toesegghen / die Onse Ra-
 den / Seghelere / ende Secretarisen / den voorsenden
 drye Staten doen sullen: Ende dat Onse Brabants-
 sche Secretaris ende Clerck van Onsen Leenboeck /
 gheboren Brabanders sijn sullen. Behoudelijck dat
 Wy twee Secretarisen sullen moegghen setten / al en
 waren die in Brabandt niet gheboren.

^a gheenen Cancellier oft Segheleer / *re. De quo videas supra artic. 5. & 6. nu. 1. & art. 7. nu. 3. & 4. ac in 1. Ordinat. Brab.*

^b welcke Cancellier den Eedt / *re. Et sic non est immunis quantumuis illustris, à iureiurando præstando Dominus CANCELLARIVS, pro fidelitate præstanda: tenetur q̄ de dolo & lata culpa. DD. & Bart. l. fin. ff. si mens. fals. mod. dix. Bald. in addit. Spec. de arbi. ver. arbitrator non tenetur. dictus quasi à Cancollando, quum sæpius Rescripta Sigillo Regio munienda corrigat & Cancellat. & Supremo Secretario (dicto Audientiaro) legente ea. Lucas de Penna; ad l. ne-*

minem

minem. C. de decurionib. lib. x. qui dum à consilijs est, claudit alterum latus suæ Maiestatis : qua absente, repræsentat personam eiusdem Regiæ Maiestatis in Concilijs. Paris de Puteo in tract. syndic. ad c. de excess. aduoc. huius magnifici reuerendissimiq; domini, nec non suorum sociorum clarissimorum consultissimorumq; Consiliariorum officium tangit. Bart. ad l. j. ff. de offic. adsess. & notat. in rubric. C. de decurion. lib. x. Frâcisc. Aretin. cõsil. 4. & in l. nulli. q. cuiusq; vniuers. nom. & quid hic in officio suo cū socijs habeat, ponitur per DD. & Archid. extra de offic. c. vt nostrū. Ceterū Cancellarij nomētum officiū amplissimū est, & fuisse Iustiniani etiā principatu ex Aurel. Cassiodori verbis manifestū sit, quæ nō grauabor. ex lib. xj. Variar. subijcere. Quàmuis, inquit statutis gradib. oīs militia peragatur, & tēpora sibi custodiāt, qui iudiciū iussionibus obsecundant, tuus honor cognoscitur solemnī ordine non teneri, qui suis primatibus meruit anteponi. Tibi enim reddunt obsequia, qui te præire noscuntur. & infr. ibid. Respice quo nomine nuncuperis: latere non potest, quòd inter cancellos egeris. & paulò pòst: Vide quo Antiquitas voluerit te collocari. vndiq; conspiceris, qui in illa claritate versaris. Summa profectò dignitate auctoritateq; est præfulgens Cancellarius, Eques plerunq; auratus, Dominus quorundā Dominiorum: tam iuris Pontificij quàm Cæsarei Doctor, cui data est potestas per præcipua Membra, & Status inferiorum Regionum Germaniæ Responso Regis, Mandataq; diligenter intueri, malè scripta corrigere, imò cancellare: Benè verò scripta signaculo obsigillare Regiæ Maiestatis Ducatusue Brabantix: cui ex officio incumbit reuidere, vt nulla Principis Constitutio, nulla Sanctio, nullum Diploma, nullum Rescriptum, nulla Prouisio, nullum Priuilegium, nullum Beneficium, nulla Immunitas, nulli Codicilli Regij, imò ne Citatio quidem vlla (nedū Decreta & Sententiæ) è Repub. atq; etiam è dignitate Reip. principatusq; exeant, cuius censuræ, aut stylo acta sua eximi nunquā voluit Principū Maiestas. Quāuis quidā Cancellarij nomē nō putant reperiri apud probatos Authores: nisi quòd Fl. Vopiscus scribat, à Carino Imperatore factū esse Præfectū Vrbi, vnū ex Cancellarijs suis. Verū id mihi vicissim donabūt DD. hoc tēpore omninò nullā reperiri vocē, & ne quidē inter

S ij cas

eas quas recensemus in nostro iuris LEXICO, qua signi-
 ficatius exprimi possit Magistratus iste tam amplus & saluta-
 ris, quàm vt Cancellarius appelletur. Attamen Alberic. de
 Rosat. in suo dictionar. eū appellat Bibliothecarium, quasi
 librorum depositarius sit, & qui scripta & gesta negotiorum
 habeat apud se, & sic interpretatur 63. distinct. Adrianus pri-
 mus. & 21. dist. submitit: vbi etiā videas Archid. verū su-
 pradicta expungēdi functio tempore sigillationis, atq; Can-
 cellatione (quæ est Scriptorum transuersis veluti lineis, vel
 cancellis, illinitio. Vlp. l. 2. ff. de his quæ in testa. delen. l. em-
 ptor. §. Lucius. ff. de pact. quacunq; ratione acciderit initio,
 nihil moror, quum nunc sit appositissima significatio, vt-
 pote per quam hac tempestate omnes omnium Principum
 Cancellarij suarum partium admoneantur maximè. Siqui-
 dem in Repub. nostra, si quis diligenter rationem ineat, nul-
 lo magis opus est munere, quàm Cancellarij: scilicet, qui ver-
 so stylo multa cancellet ex ijs quæ parūm prudenter (vt d.
 sup.) introducta sunt: & ita quidē recepta, vt non à quolibet
 homine sine piaculo mutari posse videantur. Sic passim etiā
 cōspicimus ab omnibus reputari & haberi effectualiter Do-
 ctorem eū, qui per Cancellariū etiam Vniuersitatis alicuius
 creatus est Doctor. vt clem. 2. de magistr. & facit q̄ not. Bar.
 in proēm. ff. & q̄ not. Abb. in c. proposuisti. de probat. Quòd
 autem! hīc de potestate autoritateq; D. Cancellarij Can-
 cellariæ d. fuit, referendū est ad Ducatum Brabantie solūm:
 Nā is, qui omnes Prouincias Regis regit, est Illustris P R A E-
 S E S cum sua nobili prudentissimāq; cohorte, qui cuilibet
 rei & ordini præsumt: quorum fit mentio apud Vlp ff. de offi.
 Præsid. Præsidis Ornatissimi consultissimiq; est (ad quem
 etiam potissimūm pertinet) curare, vt pacata & quieta sit
 Prouincia, cui præest, & quam gerit, admonente Nebriff. Sa-
 tis autem constat, à Iureconsultis Præsidem, diuidi in Pro-
 cōsulem, Legatum Cæsaris, & Præsidē subaudi Prouinciæ. l.
 j. de offic. Præsid. Quāuis Præsidem Prouinciæ, nunc licet
 non ineleganter nonnulli Ordinarium Magistratum intelli-
 gant: vt Itali Correctorem, iuxta not. in authen. de mand.
 prin. in princ. quia maleficiorum etiam coërtionem ha-
 beant. C. qui ad libertatem peruenire non poss. l. j. quemad-
 modum quoque ex officio suo cōtra maleficos possit & de-
 beat

beat inquirere, eosq; de Prouincia sua expellere. Spec. de in-
qui. §. 2. vers. 3. præses. & l. congruit. ff. de offic. præsid. Ioan.
Andr. c. vt circa. de elect. in vj. in Nouell. vti habet merū im-
perium. Spec. de iurisd. omn. iudic. vers. dic quod quædam.
Aliàs profectò Præsidis nomen est generale ad omnes Iudi-
ces. Spec. de dol. & contu. §. j. vers. item si hodie. vid. glos. in §.
j. in ver. legato. instit. de suspect. tut. item ad omnes Rectores
Prouinciæ se extendens. l. j. & ibi Bart. ff. de offic. præsid. vt
dicitur qui præest iurisdictioni. l. 1. ff. de offic. præsi. & Alex.
in l. 2. si quis in ius voc. non ier. Hi tenentur dare rationem
suæ villicationis, quemadmodū quoq; (vt fantur DD. ad l. 2.
ff. de negoci. gest.) Præses post depositam administratio-
nem teneatur in Prouincia residere, vt rationem reddat. vt
C. vt omnes tam ciuiles quàm milit. iudic. l. vnica. & C. vbi
de ratioci. agi oportet. & in Authen. col. 2. vt iudic. sine quoq;
suffrag. §. necessitatem. & in auth. col. 3. de mand. princ. §. re-
ges. verū de hac materia latiùs dissero in meis Commē-
tarijs super duos priores libros digestorum. tit. 8. de offic.
præsid. l. 1. in lib. 1. x. circa princip.

b *Under maten als dat voor in een punct/te. Videlicet
artic. 5. numero 7. sup. hoc eodem Edicto.*

c *Gheboren Brabanders sijn sullen/te. Quòd autem
expediat esse Comitatuos seu Ducatuos tales Officiales, ha-
bent DD. & Bartol. ad l. j. ff. ad municip. quum tam ex affe-
ctione hi plerūq; extraneis sint fideliores Patriæ, & circa sua
obeunda officia: quàm formidine pœnæ, nè scilicet quia nō
succurrētes satis fuerint Ducatui Patriæ cū potuerint, per-
dant ciuilitatem & priuilegia Ducatus & Ciuitatis suæ nati-
uitatis. vt Bald. ad l. vnusquisq;. C. de infan. exposi. & ad l. 2.
C. de capti. ac Alexan. ad l. veluti. de iureiur. vndè meritò po-
tiores habendi pro subeūdis oneribus, vel muneribus. Bart.
ad l. j. vbi & Alex. ff. ad municip. pro quo & text. ac glos. sunt
ad l. ciues. C. de incol. & Bar. l. si. ff. ad munic. itē pro gauden-
dis honoribus & officijs obtinendis in Patria. secūdūm Bal.
in l. si nō speciali. C. de test. veluti latè quoq; explicatur, qui-
nam debeant subire onera: & an subeuntes debeant esse &
inhabitare Patriæ. per Alex. consil. 156. par. 2. & Rapha. Cum.
in Consil. 177. post med.*

ARTIC. X.

D iij

J E M

1. **I** E M / dat Onse Cancellier ende Luyden vanden Rade / Secretarissen / die Luyden vander Rekenamer in Brabandt / ende Clercken / Drossaten / Warantmeestere / Woutmeestere / ende alle andere die
2. eenighe groote Ambachten oft Officien hebben : Ende desghelijcx mede alle Officieren / opt Plat Landt gheseten :
3. Ende ooc die Burghemeesteren ende Schepenen van Onsen Steden / ende alle andere die Justicie ende Recht doen oft vueren / van Ons oft van Onsen Vasallen wegghen / a Sweeren sullen ten heyligen /
4. **I** dat sy dese Onse ^b BLYDE INCOMSTE sullen onderhouden in allen haeren Puncten / soo verre alst elcken van hen aengaet : sonder daer teghen te commen / oft te doene / met Rade oft met Dade / in eenigher manieren.

a Sweeren sullen ten heyligen / *re.* Quomodò autem Obseruãtia, Obedientia & Fidelitas iurentur: & quotuplices eã sint. habet DD. & Bart. in Extrauaganti. ad reprimen. in vers. totius fidelitatis. & ibi quis & quomodò debeat fidelitatem, & in l. omnes. C. de anno. & trib. lib. x. præsertim circa Statuta quibus ligantur: principalis & quorum finis est, utilitas ipsius vniuersalis Reipub. Ducatus Brabantia, secundùm not. in l. ambitiosa. ff. de decret. ab ord. facien. licet etiã (posito casu non concessio) in consequentiam contingat posse fieri ex aliqua particula huius **LAETI INTROITVS** præiudicium alicui Ciuitatum: quod non debet esse in consideratione, vt ipsum principale propositum. vt dixit Philip. Francisc. in 4. q. & dub. in materia possessorij. nu. 12. circa med. per l. si quis nec causam. ff. si cert. peta. l. verũ. ff. de furt. & est text. ad hoc notab. l. j. ff. de author. perscrutato, quod habeat istud Statutũ generale vim legis: ac vbiq; obseruetur pro lege. iuxta l. oes populi. de iust. & iur. l. cunctos populos. de sum. in l. trin. cõstitutionib. ff. ad municip. c. j. de cõstit. li. vj. vndè quoq; obseruari debent ista decreta vsq; ad corticẽ, (vt sic dicam) secundùm tenorem eorundem. vt Bald. in l. j. C. vnde vir & vxor. per l. quidam, cũ filium. de verb. oblig & quidem per omnia loca Ducatus Brabantia non solùm, verùm etiam

rūmetiam per omnes Regiones inferiores Germaniæ: quum Statuta vnius solius Ciuitatis alicuius passim videamus obseruanda venire etiam in Castris & Villis subditis, tex. glos. vlti. vbi. Bart. ad l. ex ea. ff. de postul. & præsertim huiusmodi LAETI INTROITVS STATUTA quæ censentur perpetua Rescripta: ex opin. Dyn. ad l. tutores. de testat. ad l. prætor. de nou. oper. nunc. Bald. ad l. fin. ff. de pœnis. præsertim etiã toties cōfirmata, vt suprã videre est in prologo LAETI INTROIT. Verũ hîc ori posset quæstio: an aliquibus contraueniētibus huiusmodi Principis seu Regis Rescriptis seu Decretis vel Statutis & Ordinationib. possit etiã iurās Officialis ei cōtrāuenire postea? autumo ex opin. Godfred. vbi absolutè & in omnem euentum sit iuratũ, quælibet debeat etiam obseruare. arg. 32. q. 8. non solũ. extr. de condit. appof. c. verum. & de iureiu. peruenit. & not. in. sum. con. eod. tit. q. 38. c. seq. & de voto. q. 68. quæ incipit, post hoc quæro.

b BLYDE INCOMSTE: Sic arbitror elegantissimũ, æquissimum, pijsimumq; illud Principis Rescriptum esse intitulatum, nomenq; accepisse à vulgo (circa Introitum Regis Patriæ) summa lætitia publica capto: Arcus triumphales, Theatra mirificè adornata, aliaq; per quassibet Regiones inferiores & Ciuitates extruente: partim lætitiæ ergo, partim gratitudinis gratia, quòd suã in tutelam Patriam tam insignem reciperet sua Maiestas, cuiusmodi & lætitiæ publicæ aliquialiter fit mentio in not. C. de læti. publi. in rub. & nigr. lib. 12.

ARTIC. XI.

I E M / dat die van Onsen Rade ende alle andere
 re Onse Dienaren / Rechteren / Bourghmeesteren /
 Schepenen / Raetsluyden / Mannen van Leene / la-
 ten / ende alle andere die macht hebben te Manen oft te
 Wysen / ende desghelijcx die Diensten oft Officien hou-
 den in Onsen Lande van Brabandt / van wat Officie
 dat sy / niemandt daerinne wtghescheyden / beyde inde
 Steden / Bryheden / ende Dorpen / a sullen Sweeren /
 doende

- G** doende hueren **Eed**/^b dat sy gelt / goet / ghifte / mijde / noch eenigherhande goetdoen nemen en sullen / hen doen noch laten ghelouen oft nemen / by hen seluen oft by yemanden anders / om yemanden inden Rechte te vorderen oft te verachten: **Maer** ^c dat sy eenen yeghelijcken / Arme ende Rijcke / Recht ende Bonnisse / ^d euenghelijck doen sullen / sonder anders daer inne ^e te treckene oft eenigherhande werue daer teghen te sueckene / oft voorts te keerene. **f** Ende voorts dat sy om Borgemeesterschap / Schependomme / ende Raetschap / goet / ghelt / ghifte / mijde / noch eenigherhande diensten / noch goetdoen / ghegheuen / gheloest / noch gheboden en hebben / noch doen ghelouen / gheuen / noch bidden yemanden van hueren wegghen / noch daeromme ghebeden / noch doen bidden / in eeniger manieren. Ende soo wie hier teghen dede / dat hy nimmermeer in Dnsen Rade / Dienste / noch in eenighen Rechte oft Regimente van Dnsen Steden / Brygheden / oft Dorpen / wesen en sal moegen in geenre wijs.

^a sullen Sweren / *re. Forma plenaria iuramenti à futuris Officialibus præstandi habetur post artic. 81. Edicti & ordinationis publicatæ sub Duce Albano in inferioribus Partibus. Anno 1570.*

^b Doende hunnen **Eedt** / dat sy ghelt / goet / gifte / *re. Concordat cum artic. j. in fin. Edicti & Ordinationis Criminalis Anni 1570. sub Duce Albano eodem publicatæ: nam tales personæ pecuniariæ corruptionis damnatæ, & officium, & ius ad officium amittunt, ac leges Iuliæ repetundarū tenentur, quadruplumq; prætereà eius, quod acceperūt, euomere coguntur, vt commune testatus rectè explicat Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 73. vers. iudex committens baratariam. nam non potest de bona quoq; conscientia accipere munera. glos. & Cyn. in authent. principales. C. de iur. calcul. & in authent. de mandat. Princi. §. oportet. in l. plebiscito.*

biscito. de offi. p̄f. in c. statutū. de rescrip. in vj. de vit. & honest. cler. c. cū ab omni. Spec. de leg. §. insuper. & tit. de salar. §. j. vt Iudex corruptus haud facillè æquo libramine veritatē examinat; verūm qua mensura mensus fuerit remetietur & ei. Matthēi 7. Et talis corruptus iudex præmio & sordidus dicitur nūmarius Iudex: Cic. pro. A. Cluentio: & nummatū Iudicium, quod fit acceptis nummis. apud Cicero. in Verr.

c Om nemāts recht te veruorderē oft te verachterē / ic.
Iudicem, me herclè, corrumpens, vt pro se vel iustè, vel quo iure, quacūq; iniuria sententiam dicat, tum quicquid ex causa dedit, tum litem ipsam est quod amittat. vt & adstipulatur Did. Cuuar. in reg. peccatū. pag. 102. de reg. iur. lib. 6. Iul. Clar. in pract. quest. 73. vers. iudex promittens.

d Maer dat sy een yeghelijck arme ende rijcke / ic.
Vid. super hoc puncto art. 56. Ordinat. criminalis Anni. 1570. vt Iudex dici non debeat in quo non est iustitia. Spec. & iud. deleg. §. 8. vers. item quod est odio. & seq. verūm pro h dolor, venales sententias videmus passim: vt canere possemus.

Ius phas atq; nephas, venalia cuncta videntur:

Iustitiam rarò pauper habere potest.

Si nihil attuleris: clausæ sunt Iudicis ad eis:

Atq; aures: vacuæ sunt sine honore manus.

Attamen has venales Sententias quæ in mercedē à corruptis Iudicibus proferuntur, legū detestatur sanctio. de quibus & Isidorus. pauper, inquit, cū non habet quod offerat in iudicio: non solūm audiri contemnitur: sed etiam contra veritatem opprimitur: Citò violatur auro Iustitia: nullāq; Reus pertimescit culpā, quam redimere nummis existimat. Attamen non finit sibi irrideri DEVS: sed tarditatem supplicij, grauitate pœnæ compensat: quemadmodum de Dionysio Syracusano, multisq; alijs legimus factitatum tyrannis: vnde firmo proposito canas.

Nil nisi iusta, placent: nil nisi honesta DEO.

Apud quem, sicut iudicabimus, ita iudicabimur. Quare omninò necesse est, vt rectè iudicēt filij hominum: Rectum enim Iudicium DEVS diligit. Psalm. 57. Iudicent egeno & pupillo oppressum & pauperem iustificent. Psal. 82. & sic benè succedet eis: aut alioqui puniendi erunt temporaliter accipien-

E tes

tes, à litigantibus) iuxta notata in l. omnes. C. ad leg. Iul. repetend. quæ non debeat ire per mendicata suffragia. l. singuli. C. de accus.

e **Enen neghetijck doen / ic.** Eo quòd Iudex non debeat vni parti magis fauere quàm alteri: Innoc. in c. accedens. v. lite non contestat. & debet ius reddere vnicuiq; indifferenter, & sine personarum delectu, vel exceptione. Spec. de iud. ordin. § 3. Spec. de deleg. § 8. vers. item quod est odio. & sic debet carere passionibus animi. id est, nō moueri prece, precio, odio vel amore. clem. j. § j. cum glos. & ibi Card. de hæred. xj. q. 3. quatuor. & c. Iulianus.

f **te trefene in eenigerhāde werue / ic.** Dicit tamen Spec. de recus. § 5. vers. licet autē, quòd iudicis beneuolentia blandis verbis sit captanda, vt possit gratificari: item quòd multum sit Iudicem habere fauorabilem quòd quidem admitto in causa iusta nam Iudex debet inclinare in partem, quæ fouet potiora iura. c. subort. & ibi DD. de re iudic. postquam optimè inuestigauerit veritatem rei. l. 2. & ibi glos. & Bart. C. de edend. glos. in authent. de tab. in princ. & de fid. instr. c. cum Ioannes. ad fin. & Petr. Phil. Corn. in consil. 288. incip. viso. in 3. part. prout ei ex officio incumbat cuncta benè rimare & temper habere æquitatem præ oculis. Spec. de posi. §. 7. vers. & nota. Bart. Socin. consil. 85. incip. viso. vers. histamen. in j. part. quod optimè faciet si sit medius inter Partes disceptantes & discordes. Bart. ad l. legatum ciuitati. ad fin. ff. de vsufr. lega. l. j. de communi ser. De quibus singulis videas Ordinationes Cancellariæ Brabantia. artic. 22. 23. 7. 19. 298 177.

g **Ende voirts dat sy om Bourghemeesterschap / ic.** Quandoquidem procurans officium data pecunia præsumatur habere animum illud malè administrandi: indebitèq; lucrandi. Bart. ad l. 2. in fin. C. de marelegul. lib. xj. & in tit. vt iud. sine quoquo suffrag. cui malo vt tēpori occurratur, Priuatum Concilium Hispaniar. Regis inuictissimi sub Duce Albano Anno 1570. edidit Ordinationem in caus. criminalib. atq; statim artic. 2. vetuit. vt postea à arti. 10. & 11. eod. donationes fieri pro Officijs ambigendis, seu impetrandis, aut acquirendis: atque articulo 5. adiunxit iuramentum ante possessionem officij præstandum de non numerata pecunia,
vel

vel vlla re data, aut pollicito quoquam pro piscando eodem officio: &c. vbi etiam ponuntur modi & media in artic. 3 4. & 7. pro magis idoneis collocandis in Officio hominibus. Quum aliàs quoq; affectata dignitas non profit ad priuilegia consequenda. l. vniuersi. & ibi Bart. C. de lega. lib. 10. & Alex. l. 2. §. simili modo. si quis cau. vt dignitatem quærere & ad eã aspirare peccatum est. 40. distin. qui primatum. siue hoc fiat mediatè vel immediatè, siue directè vel indirectè, &c.

ARTIC. XII.

I E M / a dat Onse Landen van Limborch / ende 16
 van Quermaze / tot eewighen daghen bliuen sul-
 len aen Onsen voorsynden Lande van Brabandt: en-
 de dat die daer af nemmermeer en sullen ghescheyden
 worden. Dat oock Wy Onse andere Landen van 2.
 Quermaze Lossen sullen / soo Wy ghevueghelicxt sul-
 len moeghen / ende die aen Ons voorschreuen Landt
 van Brabandt brenghen / om daer ane te bliuen son-
 der scheyden. b Dat voorts totten seluen Onsen 3.
 Lande van Brabandt sullen versaeint bliuen / den
 Graue / ende Onen met hueren toebehoorten / ende
 anderen / die daer af vervremt zijn. Ende besondere 4.
 soo veel doen / dat / hoe wel de voorschreuen plaetse van
 Onen no wt Onsen handen sy / dat nochtans de sel-
 ue Plaetse sal wederomme inden seluen Onsen han-
 den ghebracht ende ghestelt worden ende bliuen vers-
 saemt / soo die te voren gheweest heeft: soo verre alst
 nae Recht ghebueren mach. Ende dat Wy Onsen 5.
 Landen ende Sloten van Quermaze ghemeynich-
 lyck met allen hueren Toebehoorten / niet meer oft
 voordere belasten / becommen / noch beswaren en
 sullen / dan die opten tyt van no becommert oft beswaert
 sijn. Ende soo wanneer die in Onsen handen ende 6.
 Eij Michte

- Machte comen sullen zyn / dat Wy dan die Onse voorschreuen Lande van Brabandt / sonder vertreck sullen doen verskeren / met goeden Borghen op deessyde der Masen / die huysen daer af te leueren Onse Landen / als te doen zyn sal / Ende die voorschreuen Huysen ende Steden te besettene met Brabanderen / oft met den ghenen die daer inden Lande gheseten zyn:
7. Ende die Onse ende Onse Landen also verskeren sullen / met goeden Borghen op d' deessyde der Masen gheseten. Soo dat Wy ende Onse Landt des wel verskeret sullen zyn / dat sy van Onsen Lande van Brabandt niet ghescheyden en sullen worden in eenigher manieren. Ende dat Wy dan de voorsende Landen / Sloten / ende Steden van Quermase / voortz aen niet meer Verpanden noch versetten en sullen in eenigher manieren. Dat voorts Wy die Ondersas ten Onse voorsenden Landen van Quermaze / die Wets ten ende Bonnissen houden sullen / nader Bancken Recht / daer sy behooren.
- 8.
- 9.

^a Item dat Onse Landen / *re. Commonstrat hic Princeps qua affectione certè erga Patriam præditus sit: non aliter quàm Patriæ natus. vt l. j. §. ei qui. de ventre in possess. mittéd. vt Patriæ amor quoq; semper dulcis est. l. habebat. de leg. 3. vndè Virgil.*

Nos Patriæ fines, et dulcia liquimus arua.

Atq; ea de causa videatur etiã præstãtior alia. l. moueor. C. de serui. expor. & l. fin. vbi Bal. C. si ser. expor. vene. vndè nõ solum liberè relictũ est PROPATRIA PVGNARE, per c. si nul. la. 23. q. 8 & c. omni. verum etiã incumbat omninõ PROPATRIA PVGNARE, vt latè & glos. est. in l. veluti. ff. de iust. & iur. & in l. fallaciter. C. de abolit. quũ potiũ nascamur Patriæ q̃ parëtibus. vt est tex. in l. j. ff. de ventr. in possess. mitt. quare pro ea, nè vt Regnũ diuisum, desoletur, quis mortem appetere de bet. d. c. omni timore; & iuxta illud Ciceronis in lib. j. Officior.

Officior: Chari sunt amici, chari sunt parentes, sed omnium charitatem vna amplexa est: quis enim mortem oppetere dubitet? quum Patria vnicuiq; dulcissima sit? I. qui habebat. in ver. dulcissimæ Patriæ meæ. ff. de leg. 3. & iuxta illud Poëticū,

Dulcis amor Patriæ.

Et hinc omnibus viribus cōtendendum Regiæ Maiestati, vt Patria potiùs augmentetur quàm diminuat, præsertim hac tempestate periculofissima & multò calamitosissima.

b *Dat voortst totten seluen Onsen Lande/xc.* Persepe nanq; non minus odij atq; Bellorum inter vicinas Vrbes de finibus oritur, quàm inter magnos Reges propter Regna, ipsa prælia feruntur. Idcirco insignis ducēda est charitas erga Patriam, nè eius membra qualibet discordia dilabi queant.

Ἀλλ' ὤμωσ οἰκτρὸς τις ἀὼν πατρίδος, ἐκλιπῆεν ὄροισ,

Spartam fortitus est sua Maiestas, istam adornet necesse est.

τί τὸ σέρεσθαι πατρίδος, ἢ κακὸν μέγα:

Vndè Pithagoras rogatus, quomodo oporteat se gerere erga Patriam etiam ingratham: mitiùs respondit, vt erga matrem. Plato vir summus & veritatis amicissimus, nullam in terris maiorem esse charitatem arbitratus est, quàm quæ cum Patria est vnicuiq; nostrum, hæc parens, hæc nutrix omnium, hæc artibus, opibus disciplinis instruit, Dignitatib' ampliat omnia ad suorum Ciuium commodū, & ornamenta refert, amat hæc, & vult ipsa amari, tuetur suos, nec vult negligi, vt breuiter dicam, paria à ciuibus exigit officia, quod cuiq; nostrū præstat, suo iure peperit. Pro qua nihil amabilius est miti & benigno Principe, nihil ad vrbiū, populorumq; Tutelā, & Salutem hoc conducibilius. Nam quid per DEVM optabilius est, vt ij qui potestate & dignitate præstant, tantum suis prodesse velint, quantum opibus, & gratia valent? Perierat omnis Iuda in deserto, diuino cultu aberrans, nisi Moses Princeps gentis & Dux, excidium, quod ipsi genti imminēbat, esset à numine deprecatus, fauoremq; diuinū à populo alienatum precibus impensis reuocasset, quod nisi plurimū dilexisset, tam grauis culpæ deprecatorum se nunquam obtulisset. Titus Vespasiani filius, imperio potitus tam mitis in omnes, & clemens fuit, vt humani generis delitias, ciues nō peregrinos appellaret: ferunt cum nihil cuiquam negaret, à quodam familiariter rogatum, ecquid putaret nè imperium

E iij

tanti

tanti esse, vt omnia quæ promitteret, præstare posset? tantum dixisse ferunt, nõ oportere quenquã à Principis cõspicui tristẽ abire. Nunquã homo longiùs à se recedit, suãq; naturã magis obliuiscitur, quàm cum irascitur, hic demum affectus efficit, vt animal alioqui nobilissimũ ad mãsuetudinẽ & clementiam natum, multò sit feris similis quàm sibiipfi, non rationis, non officij memor, irã duntaxat indulgẽs quæ omnium perturbationum sola mentem suo loco dimouet, & agit præceps: id cum alijs nihil obscuræ accidit, tum Saulo Rege primo in Iudæa, qui vsq; adeò excandescere, solitus, vt nõ nasci, sed furere, & lymphari crederetur. enimuero regia appellatione nuper recepta, auditaq; ab aratro suorum hominum legatione, Hammonitarum iniuriam quærentiũ, bobus aratorijs, quos præ se agebat succidit crurã, edicto præfatus fore, vt si non aliter disperirent, quicunq; sibi eodie ad Iordanem fluuium non præstò in armis essent. Eiusdẽ præceps illud & sæuum in filium Ionatham iudicium, implacabilis Dauidem iracundia, in hostem pertinacia, quæ nõ fatali quidem cessit necessitati, perijt tamen omnibus multo charior, quàm vixit: Prout Tyrannidis nullis est vsus Ciuitatibus, & ferè etiam oligarchiæ: Primum itaque Regnum infertum esse oportet, secundò aristocratiam. Est enim Regium res quædam ad diuinã imitationẽ comparata, & ægrè ab humano ingenio conseruari potest, vt quæ citò per lupũ & contumeliam immutetur. Quare non prorsus eo videndũ est (& inquit in hippodam. Pythagor. in lib. de Repub. referente Stobæo serm. 4. de Rep.) sed quantum eius fieri potest, & Reipub. conducit. Aristocratia verò multò magis inferenda est, eò quòd plures sint Principes, qui se inuicem æmulari solent & imperium sepiùs ab vno in alium transfertur. Democratia quoq; omninò est necessaria. Ciuem enim qui totius Reip. pars est, non nihil ex ea honoris aut premij accipere debet. Sed minimè indulgendũ est vulgo, quippe quòd audax in agendo atq; præceps existat. Medium tenuẽre beati: qua omne purgãrunt vitium. l. ex damni. ff. de dãno infect. Budæ. ad l. ius ciuile. ff. de iust. & iur. l. solent. ff. de offic. proconsul. & argumento C. de natural. l. fin. vndè dicit Poëta.

Inter vtrumq; vola. medio tutissimus ibis.

§. j. in authent. de consil. coll. 4. l. nec supina. ff. de iur. & fact. quæ

que igno. & quod media semper eligenda sit via, habet glos. in
 l. Nefennius. de negoc. gest. facitq; l. rem non noua. C. de iud.
 glos. in l. solent. §. fin. de offic. procons. & lega. insti. de rer. di-
 uis. §. cum aliena. l. aut qui si pars hered. peta. hinc Teren. dixit:
 NE QUID NIMIS. in medio namq; consistit virtus: vnde
 & Poeta.

Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines.

Specu. de aduoc. §. vj. vers. modus igitur: nam modo alio quam
 debito, factum est nullum. in Spec. de fruct. & interesse. §. 5. vers.
 hoc autem. vnde aiam destrui oportere iuxta Hieroclis dictum
 omnem & perturbationem & morbum animae suae, ab illo,
 qui officio suo in Patriam satisfactorus est. Oportet autem etiam
 Leges Patriae, Statuta, Constitutiones & Consuetudines tan-
 quam alteros Deos obseruare, ac seipsum perfectum redde-
 re secundum ipsarum praescriptum. Si quis vero Leges aut vi-
 olare, aut innouare conabitur, hic omni studio prohiben-
 dus, & modis omnibus oppugnandus est. Contemptus enim ear-
 um Legum, Constitutionum, & c. & innouatio ab antiquitate
 separata, non bonum est Patriae studium. Quamobrem a fe-
 rendis suffragijs, & temeraria innouatione rerum, qui con-
 tumacius in id incumbunt, arcendi sunt. Caterum ego Za-
 leucum probo Locrensiu legislatorem, qui fanciuit, quod
 quisquis legem nouam introductorus esset, circumposito
 ceruici laqueo id facere deberet? vt author. eius mox suffo-
 caretur, nisi eximiam vtilitatem nouae legis ad antiquum
 Reip. statum comparatae declararet. Porro Consuetudines
 quoque reuera Patriae, & fortassis ipsis legibus vetustiores,
 nihil minus quam leges obseruandae sunt. Quae vero heri tan-
 tum, vt aiunt, & nudiustertius in totam Patriam recepta sunt,
 neq; Patria censenda sunt, & forte ne consuetudines quidem
 omnino quoniam Consuetudo lex est non scripta, imo vin-
 cit legem scriptam tam ciuilem, vt in c. j. cum glos. de cog.
 feud. quam Canonicam, etiam de sacramentis loquentem.
 c. j. de cogna. Spi. & Barth. Capol. in dicto c. j. de cog. feud. in
 x. col. per l. prohibere. §. plane. quod vi aut clam. Floria. in l.
 venditor §. communia praedio. & vid. Bald. in l. fin. C. de te-
 stamer. & in l. recepticia. de constitut. pecu. Quod maxime
 verum, vbi rationalis sit & legitima. c. fin. de rescript. Alex. in
 prima constit. C. §. & autem. & in l. de quibus. ff. de legib. nam
 alioquin

alioqui consuetudinem irrationabilem, etiam tanti temporis, quòd non sit memoria in contrarium, inficias nō inius non valere. secundum c. fin. de consuet. Card. in clem. in ple-
risq; §. fin. de elect. quū consuetudo mala nunquam confir-
metur tempore, per auth. vt null. iudic. & in authen. de vsur.
naut. §. j. nam tum ea, vt vsus in illicitis, dicitur abusus. Petr.
Phil. Corin. in consil. 18. incip. visa. in 2. part. & dicitur trans-
gressio, quæ tum non valet. Bald. in authent. omnes pere-
grini. C. commu. de success. in j. col. vers. item nota quòd
omnis. aliàs rectè consuetudo optimi legislatoris inscriptū
nomen est habens, videlicet vtentium omnium comproba-
tionē: l. de quibus. & l. sed & ea quæ. ff. de ll. fortassis autē &
naturali iustitiæ proxima fuerit Patria consuetudo.

d *Soo dat Wy ende Ons Landt/te.* Vndè non teme-
rè à consuetudine ea est deslectendum, cum sit Ciuium orna-
mentum & commodum. Quale hoc sit: (vt eò diuertar vndè
egressus sum) aut quantum hoc sit, quod Patriæ debetur, vi-
dit sagaciter fortis, & sapiens Dauid, & quod magis miretur
aliquis, nondum ex ephebis egressus, qui non solum pro Pa-
tria, sed pro vniuersa gente, etsi amicis dissuadentibus, im-
mò deterrentibus Philistæo immanis staturæ viro sese ob-
tulit, cum quo Iudæorum nemo audebat ex prouocatione
congradi, subijt id certamē adolescens certo consilio, vt pro
suorum salute aut caderet, aut pestem illam immanem tolle-
ret: stetit pro tanta in eo non tam robur corporis, quàm cœli
prouidentia, vicit, qui alioqui vincendus fuit, & qui casurus
descendit in certamen, victor ad regium est fastigium, ser-
uatus. Huc spectat etiam memorabilis Catonis exitus, M.
Bruti & C. Cassij constantia, Fabritij continentia, Curij pau-
pertas, Camilli celeritas, huc ingens ille virtutum comita-
tus, quarum aliæ in alijs fuere. Quibus partum est Romanū
imperium, & auctum. Alię ciuitates alio successu creuere, so-
la Roma virtutis amore creuit. Nec Themistocles nisi oppi-
dò Patriā amasset, tam enixè elaborasset, vt is, qui suffragio
populi parū idoneus Dux creatus esset, parumq; Reip. vti-
lis, pecunia corruptus, vltro sese imperio abdicarit. Nec Aio-
thus (quando in claris nominibus omnis exemplorum ratio
fita est) Aegelonem Moabitarum Regem solus adortus esset,
nisi Patria illi fuisset charior vita ædidit itaq; cædem tam
infi-

infirmam, quàm ad libertatem vindicandam vtilem, virtus hominis fiducia, ingens, sed pietas multò fortiùs id facinus peregit. Leonides deniq; Lacedæmō ius, & vnà cum ipso triginta viri, ad Pylas mortē vaticinio sibi denunciata obierūt. Et pro defensione Græciæ ritè strenueq; pugnā faciētes, gloriosum finē sortiti sunt, ac perpetuam sibi gloriam & nomen clarissimum reliquerunt. Vt Aretaphila Cyrenæa Nicostrati Tyrāni cōiunx, ab eo singulariter amata, vt Patriæ charitas in qua tyrannidem Nicostratus sæuè nimis exercebat, in viri comparationem venit. Duplici experimento ostendit nihil esse in humanis post DEVM, quòd Patriæ præponi debeat. Nam & Nicostrati fratrem Leandrum, magno consilio impulit, vt Nicostratum occideret, & cùm se Leander fratre immitiorem gereret, & quòd de eo occidendo egerat, non Patriæ charitate sed avaritia egisse palàm fecisset, eadē Aretaphila, consilio suo effecit vt Leander quoque occideretur, liberæq; Cyrenæ eius morte remaneret. Cùm autem eius opera duobus liberatæ immanibus Tyrannis Cyrenæ, inter ea, quibus Aretaphilæ virtutē honore prosequi decreuerāt Principem eam publicorum consiliorum atque omnis publicæ administrationis facere vellent, ipsa omnibus spretis se in sacrarum virginum Conuentum contulit, atq; inter eas humana ambitione molestiaq; procul vitam egit. Item cùm Pausanias Lacedæmonius, cum Persis aduersus Patriam cōspirasset, atq; ad urbem ab Ephoris reuocatus, animaduertisset, illud agi vt comprehēderetur, in Palladis asylum confugit. Vndè cùm religio esset, vi eum deducere, decreuerunt Ephori in eo inclusum ad mortē fame cōpellere. Quod eius mater cū intellexisset, ipsa esse voluit, quæ ante alios ad obstruendas templi fores materiam perferret. Hac enim seueritate in filium pro Patria, vti voluit quanquàm vnicum illū haberet, & is præter multas virtutes quibus ornatus erat, multas quoq; insignes victorias peperisset. Non minùs seuera erga filium Damatria Spartana fuit, quæ cùm accepisset eum vili atq; ignauo animo esse erga Patriam, domum reuersum manu sua occidit, ac Græcis versibus sepulchri inscripsit.

Hunc timidum mater Damatrion ipsa peremit.

Nec dignum matre, nec Lacedæmonio.

R

Verùm

Verum ne nimis exturgescat pagina, ne instituta breuitatis videamur obliti, nobis modus in hisce tenendus, ad textum LAETI INTROITVS reuersuris.

c Doen verskeren met goede Borghen/2c. Hoc est, idonea cautione. quæ secundum qualitatem & conditionem personarum fit. Bald. in authent. cui relictum. in 3. col. vers. item nota quod idonea. C. de vid. toll. Bald. l. secundum. C. quo. app. recip. Ias. in l. iubere cauere. ff. de iur. om. iud. & per DD. in l. sancimus. de verb. sig. Corset. in suis singul. in ver. cautio. vt cautio quoque soleat præstari, vbicunque esset aliquis metus vel suspicio. Bar. in auth. nisi debitor. C. de solut. & quidem non est mirum hoc Regem polliceri se præstaturum: cum cautio ab Imperatore quandoque præstetur in Curia Romana. Spe. de libel. concep. §. ad huius. vers. ite cautus fit.

d Op deessyde der Masen die huyssen/2c. Et sic qui fideiussorem dare promisit, non potest, eum alio in loco, nec alijs ex hominibus dare, quam vbi contraxit, vel promisit: atque ex eiusdem loci hominibus. vt commune ponunt Alex. nu. 3. Ias. nu. 2. & nu. 8. ad l. si fideiuss. §. si necessaria. ff. q. satisfd. cog. Hip. in rubr. nu. 307: cum seq. ff. de fideiuss. Afflict. in 2. part. constit. Regn. Rubr. x. nu. 6: & qui eum refert Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 46. vers. pone quod. etiam si in causa inæstimabili deputata, quia tum debet præstari. fideiussio de certa quantitate expressa. l. 2. in fin. qui satisfd. cog. secundum Bart. in l. non solum. §. si status. ff. de procur.

e Verskeren sullê met goede Borgen op deessyde / 2c. Quando quidem hoc etiam obseruari solet, vt fideiussor daretur imprimis de eadem Ciuitate, Dominio vel Loco, de quo, in quo, & super quo generaliter fieri posset contentio. glo. & Bart. in l. si fideiussor. §. si necessario. ff. qui satisfd. cogan. nisi iusta & legitima ex causa detur ex Ciuitate & Loco propinquus. Bart. in l. sciendum §. possessor. ff. qui satisfd. cog. sed videas Bart. omnino. in l. j. ff. si quis in ius voc. non ierit: vt plerunque quoque fideiussor soleat dici non idoneus, qui non habeat bona in loco, in quo fideiubere velit, licet in alijs locis possideat, glos. in authent. de exhib. rei. §. sancimus. & Benedict. de Barzis in tract. de discus. 12. q. & Paul. de Cast. in l. si filius. qui satisfd. cog. notat. Bart. ad l. fin. C. de prin. ag. in re. lib. 12. quam sententiam & approbo, præterquam in coniu-

ctis.

Etis personis, secundum Bart. in l. sciendum. ff. qui sat. cogant. per l. j. notat. 2. ff. de in ius voc. vt ibi videas. quemadmodum vulgò dicimus fideiussorem non idoneum qui sit de proximo decessurus vltra mare: ex glos. in l. si ita stipulatus. §. possum. de verb. oblig. vel qui non possidet sufficiètia im- mobilia. vt habet glos. in d. authen. de exhib. re. §. suscepto. a- liàs. §. sancimus, secundum Castrens. ad l. si filius. ff. qui sat. cog. & qui est de alieno foro. Alex. post Bart. ad l. j. ff. si quis in ius voc. & Bald. in l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisd. cogant. Alex. post glos. in l. is, qui proprio. §. neque. de procu. quod tamen puto nisi verum esse in fideiussore de iudicio fi- sti, non in alio, cuius opinionis atq; sententiæ etiam videtur esse Alex. d. l. j. per Bar. l. 3. ff. de fideiuss. Bald. l. fin. C. per quas person. nob. acquir. quod & verum est, nisi ex causa: secun- dum Bart. in l. sciendum. §. possessor. qui satisd. cogant. de qua satisfactionis materia amplè Robert. Marant. de ordin. Iudic. in 8. memb. iudicij part. vj.

ARTIC. XIII.

I E M / dat Wy alle Onse Ondersaten ende
 Goede Luyden / Onsen Lande ende Steden van
 Brabandt / ende van Duermase / pensselyck ende vres-
 delijck inden Lande van Hollandt / Zeelandt / ende
 alle andere Landen / sullen houden / Barende ende
 Blietende / los ende Bry op hueren gherechten Tol /
 soo sy van oudts gheploghen hebben. Dat voorts
 Wy alle Onse Ondersaten ende goede Luyden On-
 ser Steden ende Landen voorschreuen sullen houden in
 allen Landen / Barende ende Blietende / ende weder-
 om keerende / los ende vry van allen schulden ende Ghe-
 loesten / die Wy oft Onse Voorsaten schuldich moe-
 ghen zijn oft Gheloest hebben / Oft die Wy naemaels
 schuldich sullen zijn ende gheloouen. Voorts meer
 hebben Wy den Poorteren Onser Stadt vanden
 Bossche gheconfirmeert ende ghevesticht / confirme-
 ren ende vestighen / sulcke Briuen als sy hebben van
 S ij wijlen

- wijlen Hertoghe Jan van Brabandt / ende van vrouwe Jacoben / Hertoghinnen in Beyeren / saligher ghedachten / ruerende van hueren Coopmanschappen ende Goeden / Tol vry te wesen / Varende ende Blietende inden Lande van Hollandt ende Zeelandt: Ende sullen Onsen Brieue daeraf Beuelen volcomen te wesen / nae inhoudt huerer Brieuen. Ende als vanden Lande van Ghelre / dat sy met hueren Coopmanschappen oock Tol vry sullen wesen / Varende ende Blietende inden voorschreuen Lande van Ghelre / nae inhoudt der Brieuen die sy insghelijcx daer af hebben.
4. Ende al waert soo dat yemandt van Onsen Ondersaten ende goede Luyden voorschreuen ten ocsuyne van Schulde oft ghelofte van Onsen voors^z Voorsaten oft van Ons / Gheuanghen oft Beschadicht worde / dat Wy die daer af onthessen ende schadeloos houden sullen / ghelijck den Walschen Brief oft Chartere / daer af ghemaect / inhoudt ende begrijpt.
5. ^a Item dat Wy alle Onse Ondersaten / *re. Certè magnum beneficiū Regis, qui nullis impositionibus seu aggravationibus nouis appetat vectigalis & tributi grauare Ciues Brabantos: contentus tributo solito: quod etiā Christus soluit Cæsari, soluiq; præcepit, vt xj. q. j. magnum. in signū fortè subiectionis. iuxta glos. in d. xj. q. j. d. c. & glos. 23. q. vlt. tributum. c. omnis. de censib. primò ab Imperatore Augusto statutum. vt Archid. testatur. in d. c. magnum. & quidem Regi etiam optimo iure debetur, vt xj. q. j. si tributum. glos. in c. generali. in ver. regalia. de elect. in vj. quod solet annuatim dari suæ Maieitati. Bart. in l. placet. C. de sacrosanct. eccles. vt pote certum semper & vniforme: non variatum existimo communis, vt est Collecta. Spec. de loca. §. nunc aliqua. vers. 217. quia est munus extraordinarium. Bart. in consil. incip. punctus. Salic. in l. fin. C. sine censu. vel reli. per Alex. in l. rescripto. de munerib. & hono. per l. j. de vac. muner. lib. x. vt est decima Papalis secundum Bald. in l. neminem. de sacrosanct. eccles.*

eccles. cuius impositio & exactio arguit subiectionem eius, cui imponitur. Felin. in c. cum Bart. col. 15. de re iud. Tributū verò & vectigal quomodo differat, ponit Archid. 23. q. vlt. si in morte, & Feli. c. ad audientiam. de prescrip. in 7. col. quod (inquam) vectigal primus induxit. C. Calligula, secundum Suetonium in vita Calligul. vers. ex gerulorum diurnis. & est octava pars eius, quod vehitur, fisco debita. l. vniuersi. l. à legatis. & l. ex præstatione. C. de vectigal. & con. l. 2. C. de eunuch. glos. & DD. in l. j. §. hic titulus. de publica. Salic. in l. vectigalia. C. eod. tit. & Azo. ibid. in summa. glos. in l. eum, qui in vectigalia. ff. de verb. sig. vbi ego post Alciatum latius hæc cōmentor. nisi q̄ hoc addam, quòd vectigal seu Pedagogium, nedū Clericus, sed etiā omnes Extranei licitè defraudent, & non soluant si non sit legitimè impositum: Verùm Ciues, qui communi consensu sibi imposuerunt, non licitè fraudare possent: eo quòd in eorum præiudicium benè hoc potuerint statuere. secundum Bart. in l. vectigalia: ff. de publican. Abb. in c. j. de constitu. Bald. ad l. veluti. ff. de iust. & iur. vbi admittat dum per Tyrannidē gabellæ sint impositæ, eas fraudare. super his videas Curt. Iuni. consil. 74. attamen si ab illo indicta sit, qui eius imponendæ potestatem habeat, etiā ab animo, seu vt DD. loquuntur, in conscientie foro debetur. vt cōmune ponit Firmian. de gabel. par. 9. q. 1. verùm gabella, vt fari increbuit, asportatibus aliquid statuto imposita non ab eo debetur, qui re in suū & vsum auerit. cōmune effatur, Ias. in l. certa. §. sed si quis ad opus. nu. 7. ff. de leg. lib. j. nec item ab eo soluenda est, qui aliunde per illum locum res aliò transfert, vt receptum in fit idem Ias. eod. in loco numer. 717.

b *By van alle schulden ende ghelofsten die Wy oft Onse Boorsaten schuldich moghen zijn ende geloofst/te.*

Maxima libertas & exoneratio Ciuium & Incolarum Inferiorum Regionum Germaniæ: quum aliàs Princeps possit imponere onera Subditis, & in spectantibus ad officium suū eisdem præcipere, nulla etiā expressa causa præcepti vel oneris: nam vani capitis esse existimatur, Superiorem (qui quodammodo legibus solitus est) non posse grauare vel iubere, sine omni cognitione, sineq̄ causæ expressione, vt & consimiliter ferè videtur notasse Innocent. in c. ad aures. de temp. ord. Abb. in c. si quando. de rescript. in fin. quum solus motus

Principis habeatur pro iusta causa. not. Cyn. & Bald. in l. rescripta. C. de præci. Imper. offer. Abb. in c. quæ in ecclesiarum de constit. & in c. nisi specialis. de offic. lega. contra tamen sententiam Pauli de Cast. in consil. xx. incip. in causa. j. col. j. vel dicentis Principem faciendo Guerrã vel nubendo Filiam nõ debere vexare Subditos, sed de suo expẽdere, & non fraudem de facto suo aliquam adhibere, vt habet Maria. Socin. in 3. q. inci. ex his. vers. nunc enim. in j. part. verum hæc ego puto ab eis dici in Principem qui non sit Rex: veluti Princeps prima fronte dicitur quilibet, Dominus citra Regem. in clem. j. per Cardin. de testib. & clem. j. de bap. vbi pleniùs in vj. q. vbi etiam videas qui Principes sint equiparati Regibus. Item & Imperator, & Papa, & quilibet Superior. Card. in clem. j. in princ. de iureiur. not. Alexan. post Bart. in princ. Digestorũ. vt & glos. fin. in clem. j. de Bap. vbi Card. 6. q. habet, vnde dicatur Princeps, & qui sit, & totã eius quasi materiam, ad quem Lectorem remisisse sufficiat.

c Voorts meer hebben **By den Poorteren/2c.** Quòd Priuilegium ad sumptus releuandos, ac molestias leuandas, omninò etiam debeat esse firmum, iuxta l. vectigalia, & ibi Bald. C. de vectigal. & com. cum fortiùs operetur quàm patrum. l. fin. C. de bon. liber. & iur. patro. per Bald. in 3. notab. & sic intelligitur perpetuum seu continuum. authent. constitutio, quæ de dig. §. illud. Bal. ad l. 2. ad fin. ff. de diuer. rescr. & in d. l. vectigalia. in fin. & vt fantur DD. habetur pro peculio castrensi. Bald. ad l. penult. in j. nota. C. de bo. quæ lib. & dicitur libertas. l. penul. §. fin. & ibi Bald. ad fin. C. de adop. nisi saltem committatur abusus. vt xj. q. 3. nã tum perdi potest. & clem. 2. §. j. de pœnit. & remissi. vbi Card. 15. notab. vt Priuilegia mutantur mutatis personis, quæ sunt causæ Priuilegij immediatæ. Bald. in rubr. C. de vsur. 4. q. vers. itẽ mutatione. l. j. C. de impo. lucra. descri. lib. x. & l. licitatio. §. fin. de publican. Bart. in l. Paulus. in fin. ff. de acq. hære. vt & solent finiri, cessante causa eorum, l. Titia. §. vsuras. & ibi Bart. de leg. 2. l. ex facto. de vulga. & pupil. Abb. Sicut c. suggestum. de decim. nisi priuilegium sit confirmatũ. vt in glos. x. disti. fi & consummatũ semel concessum (vt istud) quia tunc nõ cessat etiam causa cessante. Bald. in l. j. in 2. col. in vers. & ideò. ff. de offic. eius cui mandat. est iuris. & omninò per Alex. in l.

excu-

excusantur. §. non solùm. ff. de excusat. tut. & Bart. Socin. in consil. 150. incip. & nos. j. part. veluti Priuilegium de sui natura perpetuum non possit reuocari. Innocen. & Abb. in c. nouit. de Iud. & Abb. in c. venerabilem. de electi. 2. col. aliàs tamen reuocatur & perditur Priuilegium in casibus (atq; reuocatur) nominatis per glos. & Abb. in d. c. suggestum. de Decimis.

d Ende als vanden Lande/te. Regni hæc Constitutio, seu (si mauis dicam) huius Registale Rescriptũ exemptionis, est lex, per text. in l. diui Seuerus. ff. de adim. legat. v probatur varijs locis. & sic Beneficium istud tanquã iuris, nemini hîc enarratorum est auferendum. vt & suo more refert Spec. de iur. delegat. §. sequitur videre. vers. sed nũquid. & de inst. editi. §. 4. vers. ex his. ac tit. de lega. §. 4. vers. ex his autem. clem. j. vbi Bart. de rer. permut. nisi cõmittatur enormis aliqua Ingratitudo, per quam exemptionis possunt reuocari priuilegia. Bald. singulariter in l. 2. C. de lib. & cor. liber. quia sic & alijs multis modis possunt reuocari Priuilegia: nisi expressè addatur, irreuocabiliter concedimus ex parte Nostra, & Successorum nostrorum, Priuilegium tale, N. Exemptionis & Immunitatis, ab omnibus & singulis Oneribus realibus, personalibus, & mistis: ordinariis & extraordinariis, & ab his quæ imponuntur tempore Guerræ seu Belli, & alijs omnib. cuiuscunq; generis, quomodocunq; & qualitercũq; imponerentur, non obstante l. vacuatis. C. de decurion. lib. x. (secund. Bart. Cæpol. in cautel. 118. & 116. non obstante l. nec damnosa. C. de precib. Imper. offeren. vbi Bald.) & Non obstantibus quibuscunq; alijs Legibus, Constitutionibus, Rescriptis, Beneficiis, Priuilegiis, Iuribus & Consuetudinibus existentibus vel futuris, in contrarium facientibus, seu hisce contrariis, absq; vlla excusatione vel exceptione quacunque, etiam specialitate pòstposita, motu nostro proprio, deliberato, & per Prouincialia nostra Concilia admissio & confirmato, deliberatione plenaria habita, & c. & tum demùm, Beneficiũ Principis est latissimè interpretandum contra ipsum. Innocent. c. cùm dilectus. in glos. sua. in verb. beneficiis. de donat. Bart. in l. 2. C. de bon. vacat. lib. x. in 2. summano. & in 2. oppos. l. beneficium. ff. de re iud. Bald. ad l. nec auus. C. de emancip. liberor. l. fin. de constituti. princip. vt ibi Bartol. quod verùm est, contra concedentem, vt ibi

vt ibi: vt etiam Bart. in 3. opposit. cum quàm plurimis alijs legum peritissimis Interpretibus.

e *Varende ende vlietende / 2c.* Siue cum propriis nauibus siue alienis, modò cū suis & propriis mercibus seu mercantiis. super simili casu ferè vid. Petr. Phil. Cor. in consil. 78. incip. quia. per tot. part. 2. & hoc quidem priuilegium exemptionis, immunitatis & libertatis non solùm conceditur: sic ipsis Ciuibus tempore impetrationis illius Beneficii existentibus, verùm etiam nouis, & hodierni temporis, nec non futuris & de nouo venientibus, non tamen alijs. Bart. in l. vacuitas. C. de decur. lib. x. & ad l. 2. ff. de iur. immunit. vt Priuilegium ratione loci & personarum concessum, non possit alibi vel per alias personas exerceri, quàm in illo loco & à specificatis priuilegiatis personis Ciuibus. Innocent. in c. bonæ. de postul. prelat. Alex. in d. l. beneficium. de constitu. princip. & Bald. l. 2. 17. q. C. de serui. & à quibus potissimùm huiusmodi amplum beneficiū immunitatis possit concedi, tractat Bart. ad l. exceptis. C. de decur. lib. x. & ad l. 2. ff. de iur. immunit. vbi nec malè Alexand.

ARTIC. XIII.

1.

I E M / a dat Wy alle Onse Brije Straten
b open ende Bry houden sullen / alsoo Wy die
 schuldich zijn te houdene sonder arghelist: Om elcker
 malcken daer ouer ende duer te moeghen Varen ende
 de Keeren / op zijnen gherechten Thol. **c** Bunt
 ghenomen van Schulden oft a Gheloeften die hy
 schuldich ware / oft soude moeghen gheloeft hebben /
 e oft Breucken / f oft Mesdaden / die hy mocht mis
 daen hebben.

2.

a Item / dat Wy alle Onse Brye Straten / 2c.
 Quòd aut stratę & viæ Platearum esse debeant liberę euenit,
 eò quòd viarum vsus sit publicus, sicuti Littoris & Fluminis:
 intantùm quòd quisq; possit in eis facere quod volet, sine
 incommodo alterius. l. fluminum. in prin. de dam. infect. Et
 quidem meritò, vt viæ publicæ sunt Regalia Principis. c. 1.
 & ibi Bald. in j. col. in vers. item viæ publicæ. viæ cuius nul
 lus aliter est dominus, vt ff. ne quid in loc. publ. l. 2. §. ait
 prator

prætor. Est autem Platea hinc publica tam ruralis quam ciu-
lis via latior, fereq; militaris, prætorica consularisq;. Bart. in
l. qui sellam. ff. de seruit. rustic. præd. cum ibid. notatis.

b open ende Bry houden/te. Quia communes sunt Stra-
te, & in quibus oēs publicè conuersantur: (non autē priuatæ
quæ priuatorum tantum sunt. vt in clem. 2. §. ab olim. & ibi.
Card. 3. & 4. q. de sepulch. Sed Principis) videlicet à parte su-
periori vsq; ad duodecimam partem: vt finis Plateæ seu stra-
tæ est pars, vbi est cursus aque procliuior. Bart. in l. 2. ff. de
fur. & Alex. quem etiam vid. in l. j. in §. j. in 2. col. vers. q; fa-
cit ad. ff. si quis ius dic. non obtemp. & l. nemo. & ibi Bart. ac
DD. C. de tem. app. Bald. in rub. ff. de rer. diuis. ver. s. sed quo-
modo. cognof. Angel. Aretin. in tract. malefici. vers. in platea
commun. quia aqua communiter ducitur per canales supra
terrâ nudam, vel sub terra per cloacas, more Romanorum,
quæ aluei sunt per mediam urbem vel vias publicas, in quas
quelibet sordes confluunt. Vlp. de cloac. l. j. Cloaca est, inquit,
locus concauus, per quem colluuiæ quædã fluat. vid. Alex.
ab Alex. Genial. dier. lib. 3. c. 14. Principium verò Platearum
seu Stratarum, cuiuslibetue alterius loci, dicitur vsq; ad me-
dium, & dicitur Græcè ἀρχή Et talis platea communis seu
Strata (vt sic etiam dicam cum Romanis teste Procopio pro
via. quod, vt Alciat. ait, in vulgari idiomate verum est: in La-
tino falsum. vt apud eum videas, in dictione, Sermo latinus.
Prætermiff. lib. j. licet stratam pro vijs publicis communiter
interpretemur secundum l. 4. C. de priu. de aug. l. 6. C. Th. de
itin. nu. & apud Isidor. lib. 8. Etymol. c. fin. & hinc quoq; Stra-
ta pro lapidea via. in l. j. §. penult. ff. de via publ. sed indifferē-
ter pro terrena via, & Stratam accipi in hoc articulo arbi-
tror, iuxta d. l. j. ff. de via publ. & pro lapidea via publica Ci-
uitatum, Villarum, &c. de quibus compositè agit Bart. d. l.
j. & in l. absit. C. de priu. do. Aug.) nemini impedimento esse
potest, vel vendi: nisi prius aliud fiat statutum ab eodē Prin-
cipe, necessitatis extremæ causa. Bart. quoque ad l. j. in prin.
ff. ne quid in loc. publ. & Idē ad l. prohibere §. planē. ff. quod
vi, aut clam. vid. de his. infra. articul. 46. & 50. & in addit. j.
artic. 5.

c Buytghenomen van Schulden/te. Quoniã quàm-
uis in eas conuolaret Stratas Debitor fugitiuus, posset etiam

G

propria

propria autoritate capi à creditore. l. ait prator. §. se debitorē. ff. que in frau. credit. & l. general. C. de iureiu. lib. 10. glo. in l. ext. in verb. sine vlllo Iudice. ff. q. met. caus. & in l. quælitū in verb. quia interest ff. de pignor. Hyp. in sing. 43. & 243. Ias. in l. cū te. nu. 3 C. de transac. & in princip. instit. de act. nu. 72. cum alijs, & ibi Gomez num. 59. Marc. de Mantua. in conf. 41. nu. 9. Segura. in l. ab exharedato. nu. 5. de leg. j. Paul. Paris. consil. 66 num. 52. & consil. 99. nu. 3. vol. 3. Castillo & Pala, Ruui. in. l. 66. Tauri. vt quæ requirantur, ad hoc vt debitor possit capi, ponit Baptista Caccialupus. in tract. de debitor suspecto & fugituo. 43. & 4. Anton. Rubeus Alexan. in repetit. l. non solūm. §. morte nu. 241. ff. de nou. oper. nunciat. Limitationes autē plures huius si quis scire appetat, reuoluat *Meū tractatū de Arrestis* d. loco, & materia, in plurimis capit.

d *ost Ghelocsten/te.* Nam promissiones, stipulationes etiam sunt. l. j. C. de vsur. vt & adnotat Alciat. tit. de verbor. signi. & sic sunt in effectu debita. ex opin. DD. in l. fluminum. §. quamquā. de damno infect. Alex. in l. stipulatio ista. de verb. oblig. & in l. in illa. eod. & in l. inter. Et sic obligant etiā **DEVM** promissiones, dicente Bald. in l. j. ff. de pact. qui refert Magistrum Sententiarum summum Theologum: vt idē Bal. in c. j. de natur. feud. & Antho. de Butr. in c. j. de constitu. Et promissio præsertim facta in iudicio obligat, quæ habet executionem paratam: quia dicitur voluntaria Condemnatio, vbi hæc solūm in legitima forma facta sit coram notario & testibus, cum clausula condemnationis & procuratoris constitutionis in effectu executionis, deficiente solutione. vndè hoc magis executioni mandauerit, si coram Iudice, vel Scabinis admissa sit, vt sententia vel confessio Iudicialis. Bald. Paul. de Castr. & Alex. de Imol. l. eum, pro quo ff. de in ius vocan. Alex. in l. tale. §. qui prouocauit. de pact. quia tunc non præsumitur simpliciter facta ex simplicitate quadam vel sine causa: quæ tunc aliàs non obligaret, nisi adiecta esset stipulatio. l. cū de indebito. §. sed hoc. & ibi Bart. de probat. quia tunc secundum ipsum censetur donatio. l. campan. ff. de oper. libert. & per Butrigar. in c. si cautio. de fid. instru. & per Bart. in l. 2. §. circa. de dol. except. & per Bald. in rubr. C. de rer. permut. Alex. cōsil. 18. part. 4. not. in l. Titio. de verb. oblig. & in consil. 14. par. j. notat. in l. j. de dol. excep. & Bal. in rubr. de confess. quia promissio sine causa videatur facta

LAETVS INTROITVS.

per errorē, per l. 4. §. fin. si q̄s cautio. & plenē per Alex. in l. cū de īdebito. de pbat. Vt sic memini triūphasse me in Causa obligatiōis, nulla inserta iusta causa, absq̄ etiā cōsignatione vlla pecunię (vt aiūt) nāptizatione. in Cōcilio Brab. amplissimo, cōtra quendā Doctore Medicinę anno 1565. ex opi. etiā Fel. in d. c. si cautio. de fid. instr. & Frācis. Aret. ad l. traditionib. C. de pact. Quemadmodū quoq̄ Spec. ait p̄missionē sine causa nō valere. in tit. de feud. §. j. vers. quartō quæritur. & plenē per Alex. in d. l. cū de prob. & in l. publica. §. j. deposit. etiā si quoq̄ facta esset Reip. l. hoc iure. de donat. & idem Alex. ad d. l. à Titio. de verb. oblig. nisi adiecta esset clausula: Ex certa sciētia: vel facta fuisset cum iuramēto, quia tum ligaret. Alex. ad d. l. cū de īdebito. de probat. & in d. l. publica. ac Bart. ad l. si q̄s eo. de fideicō. etiā si p̄missio facta esset pro altero, nam eam cogitur soluere, non obstante quōd is (posito casu) pro quo promisit, sibi nō soluit, nec conseruet indemnē. l. si pater. & ibi. Bal. C. de nouat. quæ singula menti tenenda sunt.

c ost Breucken/2c. Quæ Mulctæ Iudicis arbitrio impositæ, vel p̄cne criminales solēt applicari communiter Fisco, verūm id latiūs distinguit Bar. in l. agraria. de ter. moto. & in l. 3. in princ. de sepulch. violat. solutione Monetæ currentis tempore solutionis. Spec. de obl. & solu. §. nunc aliqua. vers. fin. & ibi Bald. in addi. verb. obligatio. & in l. illud. in vlt. col. vers. vltimō quæro. C. de sacros. eccl. quā pecuniariam si quis ob inopiā nō valeat soluere, luere debet in corpore. Spec. in tit. de accus. §. vj. vers. quid si pauper. Ias. May. insti. de act. §. p̄cnales. nu. 43. 46. 49. & seq. & an teneatur, si, & quatenus ad pinguiorem fortunam peruenerit. ibid. nu. 47. & quid si totā p̄enam pecuniariam soluere possit, excepto vno nummo. vid. ibid. nu. 51. hæc obiter tetigisse sufficiat, nisi quōd addam clementiūs remitti posse, vt totam mulctam ratione inopię.

d ost Mesdaden/2c. Interest enim Reipub. ne crimina maneat impunita. Spec. de offic. om. iud. §. j. qui dicit puniri debere, de accusat. ver. quid si nullus. & de proprie. ver. ceterūm. de resti. in integr. §. 2. p̄cna iuris, vel arbitrio Iudicis. Spec. de accus. vers. quid si accusantur. & quidem, vt alij sumant exemplum. clem. fin. §. quōd si. & Card. de p̄cnis. 15. q. 1. mulier. de offic. ordin. irrefragabili. §. ceterūm. de excess. prælat. tantūm. Ac Clem. j. vbi Card. xi. not. de test. & ibi glo.

vt in c. clericos. de cohab. cler. & mulier. in glo. l. aut facta. de pœnis. in fin. vt idem docet delicta non debere transire impunita. clem. 2. in prin. vbi & Card. 13. not. de sentent. excôm. atque idem Card. in clem. j. §. non itaque. de iureiu. dicat delictis publicis esse de publico prouidendum & obuiandum. vnde & delinquens possit capi etiam in via publica & Regia, vt hic in contextu. LAETI INTROITVS, ne interim offendatur à quocunq; imò etiã ligari & incarcerari. Innoc. in c. si verò. de sentent. excom. & Bal. in Marga. verb. captus. verùm hoc solet obseruari, quòd vbi captus sit in alio loco quàm vbi crimen commiserit delinquens, remittatur ad ordinarium Iudicem. DD. & Pet. de Su. contra glos. in l. heres absens. 4. col. & in l. ij. ff. de iud. DD. in authē. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi oport. vid. Bart. in l. ij. ff. de offic. præsid. qui dicit quòd etiã in loco domicilij pro crimine in alio loco commissò. vt Card. in clem. 2. §. denique j. q. de re iud. & in §. rursus. per Card. j. oppos. & glos. 16. q. 1. c. 1. sed vid. Felin. in c. vt famæ. vers. querunt. de sentent. excom. Ad hæc facit Ordinatio & ea criminalis Iustitię tempore Ducis Albani Gubernatoris Inferiorum Regionum Germaniæ publicata anno 1570. art. 59. per tot. & multis alijs in locis d. Edicti. quę autem crimina exigant pœnam pecuniariam, & quę sanguinis. habet Specu. de accus. §. j. vers. si autem. vt & idem habet quando crimina exigant detentationem personalem, & quę non. in dict. tit. vers. porrò sæpè. & seq.

ARTIC. XV.

Z E M / dat Wy de ghenen / die wt saecken van
 heuren eruen oft goeden / a eenighe Weghen / Brug-
 ghen oft Passagien in Onsen voorschreue Lande schul-
 dich zijn te houdene / bedwinghen sullen oft doen bedwin-
 ghen / ende in dien hebben dat sy de voorsch Weghen /
 Bruggen ende passagien wel ende kunsbaer van tijde
 te tijde sullen houden / repareren ende verwaren. Ens-
 de oft daerinne ghebreck viele / dat die Hooffstadt daer
 onder dat sulcke Weghen / Bruggen / oft Passagien
 ghelegghen zijn / dat sal moeghen doen doene / op des
 gheens

gheens cost ende last / die daerinne ghehouden sal wes-
sen. Ende daer teghen / ende om alle ghebuerlyck

Recht te plegghen / en sal niemant verantwoort werden.

a. eenighe Weghen oft Brugghen/2c. Qui autem hu-
iusmodi publicas Vias reficiunt, preparant, accommodatiora
reddunt, Aggeres etiã vel tumulos, aut mōtes solo æquãdo,
vel struendo Pontes & similia, dicuntur à plerisq; DD. Stra-
tores: quorum etiam fit mentio apud Vegetium lib. 2. Alciat.
in rubr. C. de stratoribus. lib. 12. de Pontis extruendi & refi-
ciendi materia tractant egregiè Castrenf. & Bartho. Capol.
in tit. de seruit. vrb. c. 7. & 60. & consuetudinem reficiendi
Pōtes in via publica habet Flor. in l. fin. ff. de seruit. Bal. in tit.
de pac. Constan. §. nos Romanor. in 3 col. vers. & not. Bar. &
Bal. in l. de quib. 5. q. vlt. col. ff. de ll. sed vid. Abb. c. fin. vers. 7.
in fin. de cōsue. Non est autē mirū hanc Constitutionē refi-
ciendarū viarū publicarū, Stratarū & Pōtium hīc poni, cū
summa incōmoditate passim realiter videamus & sentiamus
cum defectum refectionum in præcipuis Brabantia partibus:
quæ meritō in vtilitatem Reipub. totius Germaniæ fieri
deberent de iure, nō solum ex publico, sed etiam à Dominis
Villarum & Dominis circa viam habitantibus, etiamsi ru-
sticis. Bart. ad l. per Bithyniam. C. de iureiu. nomi. conce. lib.
x. l. ædiles. §. studeant. ff. de loca. pu. fru. nisi Dominus non sit
soluendo: quia tum onus incumbit alijs vicinis. secun. Lud.
Ponti. in sing. verb. via. vers. nota quòd, per glo. in l. fin. §. fin.
de via publ. & itiner. publ. vt aliàs conductor domus penes
ruptas vias vel pontes habitans, tenetur sumptibus pētionis
d. l. ædiles. §. studeant. & ibi Bart. in 3. not. & Flori. in l. si pen-
dentes. §. si quid cloacarij. de vsufruct. vbi etiam dicit quòd
repetat à Domino si fortè pensionem non retineat apud se:
Idem si gratis habitet: vt habet Bart. d. l. ædiles. in 3. notab. in
mundatione scilicet momentanea, non perpetua. Et superi-
istis vid. infrà art. 8. in Addit. 2. huius LAETI INTROI-
TVS Hisp. Regis Inuictissimi.

ARTIC. XVI.

I T E M / dat van nu voortane de ghene a die
Onse Tollē / soo waer die in Onse Landen ghele-
ghen

¶ iij,

ghen zijn / Verpachten sullen oft daer aene Seylen /
 den tyt van heure pachtinghe oft deylinghe duerende:
 3. Desghelycx de ghene die mede b aende Munte deelen /
 Onse Steden Rechte / niet en sullen moeghen ghestelt /
 ghecoren / noch ontfangen worden.

a die Onse Tollē / re. b Die mede aende Munte / re.
 Notabile, quod hi voluntate Principis, studioq; non plus
 admittantur esse Iudices, & occupare Officia ciuilia, quàm
 Mutus, Surdus, Infans, Mēte captus, capitalis Inimicus, Cri-
 minosus, Aduocatus causæ eiusdem actus, aut Fœmina, vel
 aliusmodi aliqua ignominiosa & inhabilis Persona. de qui-
 bus Specu. de Sen. §. 8. & de deleg. §. 8. vers. item quòd. per tot.

ARTIC. XVII.

1. **I E M** / dat soo wat Persoon binnen Onsen
 Lande van Brabandt / ende van Quermase a Ghez-
 uanghen wordt / dat Wy dien niet en sullen doen Vuez-
 ren / noch laten vueren geuangen / buyten Onsen voors
 Lande.

a Geuangen wordt / dat Wy die niet en sullen doe / re.
 Et quidem non aliò ducendus est captiuus, quàm in suam
 Patriam, vel vbi delictum commisit, vt coram competente
 Iudice loci audiat, cum capi aliquem, duci, & carceribus
 intrudi, per se, dicatur in ius citatio realis, & reuocatio in ius
 suum. vt DD. ff. de in ius voc. l. pleriq; & l. seq. C. quomodo
 & quand. Iudex. l. consentaneum. & in authen. de exhib. &
 intro. re. §. si verò. col. 5. & quis, proh dolor, meliorem Sen-
 tentiam reddere potest in Reum Malefactorem, quàm Iu-
 dex plenariè informatus in loco delicti consistens? Spec. de
 accus. §. j. & de his captiuis. vid. Bal. ad L. illud. C. de sacr. fan.
 eccle. Alex. de Imo. l. Marcellus. ff. ad Trebel. Felin. in c. signi-
 ficauit. de Iud. & quòd aliter captiuus nō possit in alium lo-
 cum per alium Iudicem recommendari. habet Ange. Aretin.
 in tract. malefic. ver. quod fama. q. vij. & plenè in Constitu-
 tione illa Albani Ducis Criminal. causar.

ARTIC.

I E M / a dat Wy gheenen Penninck en sul- 1
len doen Slaen binnen Onsen Lande van Bras 2
bandt/het en sy by Kade/wille/ ende consente van Ons 3
sen ghemeynen Lande voorschreuen. b Ende dat 4
men dien Penninck nemmermeer Lichten en sal moes 5
ghen: Ende worde hy ghelicht / dat Wy dat sul-
len moeghen c nemen aen des Muntmeesters lijf en-
de goet/sonder verdrach/ ende sonder verletten: En-
de datmen dien Penninck Slaen sal in eenigher van
Onsen Bryen Steden. Ende den seluen Warans-
deren / gheluyck die Walsche Charte oft Bries/ voorty-
den ghemacet/inhoudt ende begrypt.

a Item dat Wy gheenen Penninck / etc. *Quantum quoque
Constitutione, quale Rescriptum, & Promissionem strictè ob-
seruasse Illustrissimum Patrem D. Carol. V. Romanorum
Imperatorem in suo Edicto de Monetis, & Cusione num-
morum Anno 1531. circa princip. Edicti, conspiciamus: vt &
suos Antecessores. vt quoque numismata, nummi & mone-
te cudi non possunt in ciuitatibus sine licetia Principis. Bar.
in l. fin. C. de vete. munis. pote. lib. xj. & in l. ex hoc iure. ff. de
iust. & iur. Bald. eod. c. que sunt rega. Sed cui, per glos. & Bar.
C. de fals. monet. vnde & monetarum ius dicitur Regale, per-
tinens ad Principem. Bald. ad c. j. 3. col. quæ sint regalia. &
Paris de Puteo in tract. de syndic. in c. de exce. baro. quæ atri-
tem fieri potest moneta per Ciuitates exprimit. Cyn. post
glos. in l. si quis nummos. C. de fals. monet. & quod sub pœ-
na punitonis non possit cudi extra publicum. habet glos. in
l. sacrilegi. ad leg. Iul. pecul. & glos. in c. quanto. de iureiu. ac
Alex. in l. singularia. 9. col. si cert. peta. & quidem quod tunc
meatur de falso extra publicum cudens: vt ea expensis pu-
blicis cudi debet. Bart. l. qui falsam. ff. de fals. & l. j. §. j. de
aur. & argen. lega. item in l. 2. §. mutuum. si cert. peta & in l. i.
C. de veter. numis. potest. lib. xi. vbi DD. Monetarius autem
quis primus fuit, habet Coras. lib. 3. c. 3. nu. 5.*

Ende

b Ende datmen dien Penninc nemmermeer Lichtē/re.
 Quia Moneta dicitur iniusta quæ fit cum excessu pretij. Innocent. in c. quanto. de iureiur. Bald. in Marga. verb. Moneta. Ad eius bonitatem requiritur Iustitia ponderis & materia, vt authoritas formæ. Bart. in d. l. qui falsam. & Bald. in rubr. C. de cōtrah. emp. j. q. vt & hæc debet esse talis in forma, vt in materia est (non deductis expensis cudendi, quæ fieri debēt ex publico, vt paulò ante d. est) & quòd debeat tantum valere formata quantum in massa, habet glos. in l. j. ff. de contrah. empt. & Bart. in d. l. qui falsam. & in c. quanto. de iureiu. Ioã. de Imol. in l. Paulus. de solut. Quia Moneta tribus modis cōsueuerit reprobari, scilicet ex materia: quia nō tota est argētea vel aurea, vt cōsueuit: ex pondere, ex quo est defraudata: & ex cursu, quia nō recipitur, nec cursum habet (vt sic dicamus) sicut cōsueuit: super quibus sibi cōsueuerunt prouidere Creditores facientes in instrumento mutui apponi sibi ad certum terminum reddēdi, quòd sibi reddatur pecunia eiusdem materia, & eiusdem valoris, ponderisq, nec non in eodem cursu, quod animaduertēre Hostiens. & Abb. ad d. c. quanto. de iureiur. Verum si Moneta varietur ex tempore, an spectet periculum ad debitorem vel ad creditorem aliàs. distinguūt Cyn. ad l. in minorū. C. in quib. caus. in integr. restit. non est neces. Bart. ad l. Paulus. aliàs, creditor. ff. de solut. & Hostiens. optimè distinguit ad d. c. quanto. vt ibi per Abba. 8. col. & 9. in vers. quando ex defectu ipsius monetæ contingat deterioratio. in addit. vt si numismata mutantur intra tempora media promissionis & solutionis, secundum quod tēpus solui debeāt, habet Corasius lib. 6. c. 3. miscel. Iur. & alibi. ac habet Bart. ad l. cū certum. ff. de aur. & argent. legat. Bald. ad l. 2. §. j. C. communia de lega. ad l. illud. C. de sacr. eccles. & in c. cum canonicis. de censib. & in l. acceptam. 17. q. de vsur. vbi plenè quando Moneta decrescit iure Superioris. & text. & Bart. ad l. 2. C. de vete. num. potest. lib. xi. ac Bald. in addit. Specu. de oblig. & solu. vers. obligatio legal. & ibi Spec. §. nūc aliqua. vers. fin. & omninò per Card. in clem. 2. q. 13. de decim. & ibi in q. 12. vbi dicit, quòd si currāt duę Monetæ, possit debitor soluere in dubio de qua velit. de quo ibi per glos. Oldr. consil. 13. dicit tamen incipi tempus obligationis, vt sententia, non tempus solutionis: item tempus testamenti, nō mor-

tis.

ris: idem Oldrad. consil. 31. & consil. 249. quod tempus obligationis, inspiciatur. Abb. in c. vt lin. de censib. Dum autē destruitur & mutatur, an debitor in ea liberetur, & vel ad quod teneatur. Cyn. in l. minor. 9. q. C. in quib. caus. in integ. rest. non est nec. Alex. post Bar. in l. Paulus. de solu. & glo. in c. cōquerēte. de offi. ordi DD. & glos. pen. & fina 32. 47. quis ignorat. Spa. de cōces. preb. in rub. in fin. And. de iur. in vlib. feud. tit. que sūt rega. verb. pecunię. Angel. in l. cū qd. si cer. pet. Bar. & Sal. ad l. q. te & l. vinū. eod. Bal. ad l. 2. C. cōm. de lega. Bar. ad l. res in dotē. de iur. dot. Bal. l. de nō nu. pec. quod promittēs Monetam ad annum debet, nisi reprobetur per Superiorem, aliās debeat estimationem.

c nemen aen des Muntmeesters Lyf ende goede / 2c.

In quem finem vt puniatur secund. Spec. in tit. de crim. fals. & DD. d. c. quāto. potest etiā capi nūmorū corrasor & falsificator absq; p̄cepto Iudicis, & duci ad Iudicem. Specu. de accus. §. j. vers. hoc non. & quidem p̄na capitis ciuili, non naturali, id est deportatione puniendus numismata Regis, Principis, Comitum, Baronis vel Ciuitatis, falsificans. Salic. in l. 2. C. de fals. Monet. vbi Cyn. & DD. ad l. si quis. & not. in l. 2. eo. Bart. l. fin. C. de vet. nu. pot. lib. xj. Spec. de cri. fals. Alex. consil. 104. part. j. idem Alex. in l. eleganter. §. j. qui reprobas. de pig. actio. Et hīc sic notanda tria specialia in falsa Moneta. Quod quilibet possit falsarium accusare: Quod condemnatus nō appellet. Quod is in cuius domo cuditur, etiamsi hoc ignoret, puniatur. vt in l. j. C. de fals. Mone. notat. glos. DD. & Abb. d. c. quanto. vt & habetur apud Bal. ad l. Lege Cornelia. ff. de falsis, qui puniatur. destruens Monetā. vt Monetā recipiēs p̄ minori, q̄ sit taxata, puniatur extra ordinē officio Iudicis. Bar. in l. qui falsam. ff. de fals. p̄ l. fin. C. de vet. nu. potest. lib. xj. & Alex. in d. l. Paulus. de solu. dicit eū puniri de falso, per l. j. C. de fal. mo. vbi & Bart. vt & de falso tenetur falsam sc̄eter expendēs pecuniā, plūbeam, stanneā, æneā, & c. Bart. d. l. lege Corn. ff. de fals. & ad l. sacularij de extraord. cri. nisi doceat se ab alio habuisse & nō sciuisse esse falsam, licet testes non deponāt de nomine. Iacob. Batrig singulariter. in l. maiorē. C. de fals. Quod quidē etiam verum est secundū Ang. ibi singulariter: si modō expendens sit persona honesta quādo quidē aliās testis de nomine debeat testificari. Abb. in c.

H

quanto

quãto. de iureiu. vt & dicũt Bart. & Alex in. d. l. lege Cornelia.
ARTIC. XIX.

J E M / dat gheen man / ^a die van gheenen Ghes-
trouden Bedde en is / Raet / Drossaert / noch Rich-
tere in Brabandt wesen en sal: Noch Ambacht hebben
van Onsen wegghen.

^a die van geenengetrouden Bedde en is ^{ic}. Ratio sum-
pta suprã est d. quia quodãmodo tales reputẽtur pro infami-
bus. Azo in sum. C. de infa. Bal. & DD. ad l. 3. ff. de lib. & posth.
& ad l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. & ad l. j. C. de iur. au. an-
nul. Lud. in l. admonendi, de iureiu. Alexan. consil. 80 part. 2.
contra tamen l. generaliter. §. spurios. ff. de decuri. Bar. ad l. j.
solu. matr. in 8. col. in princ. vers. item Ciuitates, vbi possunt
esse Bastardi ad regimen Ciuitatis: Verũm quomodo debeãt
esse idonei officio fungendo, habes in mandato Imp. Car. V.
Anno 1540. artic. vlt. vt & ego infrã addo de Augusta, ad ar. 57.

ARTIC. XX.

^{1.} **J E M** / waert dat sake / dat eenighe Twisten
oft Gheuecht viele binnen Onsen voorsenden Lans-
de / dat dan alle die Onschuldighe vanden voorsenden
Twist oft Gheuechte / vaste ende sekere Brede hebben
sullen / vander vren dat dien Twist oft Gheuecht voors
soude gheschiedt zyn / vierentwintich vren lanck:
^{2.} Ende wie daer en binnen yet dede / dat hy ^a Bredebrefen
zyn sal.

^a Bredebrefen zyn sal ^{ic}. Supple, & quod tũ iuxta me-
rita punietur: quum discordia maximæ res dilabantur: &
hæc ita periculosissima sit. Clement. dudum. §. ab olim. & ibi
Card. de sepul. vt & attestatur Salustius: quod etiam concor-
dia res parux, è conuerso, crescant. quare quoq; ei discordiæ
(quæ procedat ex diuersitate cordiũ, dicitantẽ glo. in clem.
j. de iureiu.) celeriter obuiandũ est. d. clem. & d. §. acibi Card.
& c. suscepimus. de homicid. vt potẽ discordiẽ fuerũt causẽ
primarũ calamitatũ humani generis. Bal. ad l. j. col. j. in vers.
secundo oppon. C. de seru. fugit. per l. j. in prin. C. de cad. tol.
in princ. & in authen. quib. mod. effic. legi. §. 1. col. 2. quia est
perditio

perditio animæ & corporis discordia, Bald. d. l. j. de ca. tol. in princ. j. not. alioqui rationabilis & licita discordia excusat à peccato. c. olim. de restitut. spoliat. & in c. sicut de iure iur. per Bar. in l. hostes. ff. de capti. Alex. ad l. ex hoc. ff. de iust. & iur. prout & ipsam tum discordiam, imò & Bellū licet omni iure moueri, scilicet naturali gentium & ciuili, imò diuino, pro tuitione iuris sui, suarumq; rerum. Paul. de Castr. consil. 33.

ARTIC. XXI.

I E M / dat Wy a van Doodtslage niemanden
d Landt gheuen en fullen / hy en hebbe eerst b Gesoent
teghen die Maghen.

a Gesoent tegen die Magen / *re.* Licet citra Dolum cō-
missum sit homicidium, vel ex causa necessariæ defensionis.
vt tradit Caccialup. ad l. oēs populi. nu. 9. 7. ver. 4. ff. de iust.
& iure: quòd ibi etiã sit remissibile. Decius in c. cognoscentes. nu. 11. de constit. Concordat cum Statutis & Edicto Car.
V. Imper (Fœlicis memoriæ) Anno 1541. publicatis. vbi vid.
art. 12. 13. & sic vlteriùs vsq; ad artic. xxx. & vid. de homici-
dis Ordinationem eiusdem quondã Imp. Car. V. Anni 1546.
artic. j. & vt hoc addam, tamen mitiùs agendum cum eo qui
perpetrauit homicidium ob sui ipsius defensionem, vel ob
suarum rerum tutelam, vel ob sui decoris atq; honoris pro-
pugnationem, vel denique ob tutandos sibi sanguine con-
iunctos, qui nullis pœnis plectendi sunt. vt DD. communi
placito efferunt de hac materia semper consulendi Didac.
Cuar in Clem. si furiosus. fol. 323. num. 1. de homicid. Anto.
Gomez. de delict. c. 3. à nu. 20. Placa. lib. 1. delict. c. 28. nu. 3. Iul.
Clar. in pract. §. homicidiū. ver. excusator. cum ver. seq. Vi-
uius lib. 2. opin. 83. nec si illi poterit imputari, quòd fugere
potuerit, ac noluerit, nullam dedecoris maculam inde con-
tracturus, vt receptum inquit. Alex. consil. 109. nu. 4. lib. j.
Felin. in c. suscepimus. de homicid. Ias. nu. 38. Dec. nu. 35. in l.
vt vim. ff. de iust. & iur. Ioan. de Amic. consil. 77. nu. 5. Tiraq.
de nobilit. c. 20. nu. 64. & omnes supra proximè laudati, qui
etiam quibus probationibus satis superque sit hanc excu-
sationis obtentionem probari, & alia huic materiæ affinia
tum receptis Interpretum dogmat. accuratè memoriæ pro-
dunt

dunt. quin & (quod diligenter menti insculpendum) si solæ minæ ab eo præcessisse dicantur, qui illa exequi soleat, homicidium incontinenti factum, impunè erit, vt latè asserunt commune Duenas. reg. 182. nu. 4. Ioan. de Amic. consil. 116. nu. 4. & sequ. & vid. Constitutionem Regiam Hisp. sub Duce Albano Bruxellæ publicatam in crim. Anno 1570. artic. 15. 24. 25. & alibi.

b. Ghesoent/te. Sed homicida soluens centum filio occisi infanti, an liberetur vigore Statuti, si extet etiam pater occisi. Bal. in l. penul. 6. col. C. lect. antiq. C. de condict. inserit. Et an pax de homicidio cū pupillo fieri possit. docet Specu. de homicid. post vers. pone quartò.

ARTIC. XXII.

1. **S** I E M / dat alle die ghene / die Wy van nu voortacne gheuen sullen / Meyerien / Vorsterien / oft die Wy Meyeren oft Vorsteren maken sullen: Ende oock / de ghene die Meyeryen oft Vorsteryen ten tyde van nu voortacne in Brabandt hebben ende houdende zyn / alsulck ende indien hebben sullen / dat

2. sy die Meyerien oft Vorsteryen voorschreuen b selue sullen houden ende Bedienen: Ende dat sy die

3. niemanden voorts en c sullen moeghen Quergheuen / d Vercoopen / noch Verhueren. Dat oock die Meyers oft Vorsters die Brunten houden / ende oock andere Ambachteren opten Platten Lande / die macht hebben den Luyden Recht te doen gheschieden / goede sekere e Borghe sullen moeten setten / sonder vertreck / eer sy haer Ambachteren sullen moegen acnueerden: Ende dat in handen vander Weth

4. daer sy Dienen: Ende tot behoef van eenen yegheslijcken / die daer inne eenich ghebreck soude moeghen hebben.

gheuen

- a. **gheuen sullen Meyerien/** de quib. Castrenf. Bart. & Lud. cum Alex. ad l. dies. de dam. infect. vide articulum. 33. Mandati. Car. V. Rom. Imp. anni 1531. Politix.
- b. **selue sullen houden ende bedienen/** &c. Quia nec legitime alter alterius officium exercet. Bald. ad l. j. C. de numerarijs & actuar. lib. 12. DD. & Alex. in l. j. de Iurisd. om. iud. de quib. quoque Rota. decis. 373. in nou. nisi aliquo tempore impediantur, legitimo scilicet impedimento vel morbi, vel necessarix protectionis vel alius legalis causæ gratia: vbi tum constricti erunt aliquem æque idoneum præfectum substituere qui ipsos habeat in Concilio excusatos, vel qui ipsimet de concilij consensu donec impedimenta cessent præstod erunt: quum subrogatum debeat sapere naturam eius in cuius locum est surrogatum. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis rationem: & alijs multis iuribus & rationibus à me allegatis & deductis *in mea Methodo docendi, legendi, discendiq; iuris*, cap. 3. num. 4. imò multò ad huc amplius in meis *Juristar. Prono. b* in ver. surrogatum.
- c. **en sullen moeghen Ouer gheuen/** &c. Iuxta l. at si quis. §. credo. per Bart. de religios. not. in l. nulli. C. de episc. & cleric. videas super his eleganter, Edictum publicatum sub Duce Albano Bruxellæ super criminalib. art. 8.
- d. **Vercoepen/** &c. Vt Iurisdictione vendi non potest. vt in authent. vt iud. sine quoquo suffrag. §. cogitatio. Bald. ad c. j. de feud. marchi. & in c. ex eadem. de lege. Conrad. & in c. ad hæc. j. col. de pac. iur. firm. ac glos. c. j. ne præl. vj. su. & Bal. c. j. in fin. quæ sint reg. & in Spec. de priua. §. j. ver. cæteriùm. Quàmuis aliàs non negem iurisdictionem vendi & possidere consuetudine cum territorio. Bal. in d. c. ex eadem. & Alex. plenè in l. si is, qui §. 2. ff. de pig.
- e. **Borghe sulien moeten setten/** &c. Quum etiam ad præstationem eius quod interest teneatur. Ioan. de Aca. consil. 55. Bald. ad c. j. in 5. col. de offic. de lega. & in c. dilectis. de appell. Salyc. ad l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. quum etiam Arrestatos Custodientes in fidem suam suorumq; recipiant, vt latius deducimas suo loco *in nostro tract. de Arrestis*.

ARTIC. XXIII.

1. **I** **T** **E** **M** / dat die Ambachten ende Officien van
 Onsen Lande van Brabande / der Justicien aen-
 gaende / niet a Verpacht en sullen worden noch Be-
 leendt : Maer sullen die voorschreuen Ambach-
 2 ten ende Officien / Bedient worden / ghelijckmen van
 ouden tyden in Onsen voorschreuen Lande die ghes-
 woonlyck is te Houden gheweest / b ende te Bedienene:
 Ende oft eenighe daer af Verpacht worden / dat al-
 sulcke Pachtinghe van gheender weerden zijn noch blij-
 uen en sal.

a niet Verpachten en sullen / *re. Vid. super hoc puncto Ordinationem Regalem sub Duce Albano anno 1570. in criminalib. publicatam arti. 10. & 11. & sic Officia debent concedi idoneis Personis gratis, nè habeant occasionem malignandi. & quidem secundum Consuetudinem concedenda. Bar. in l. magistratibus. ff. ad municipal. & hoc sequuto Princeps liberè poterit, quādo vult sua Maiestas, priuare eos Officiales officio dato: quia aliàs auferre non posset dignitates absq; causa, vel officia, Iurisdictione sue, vbi pecunijs illa distraxisset, vel ob præclara merita elargitus fuisset, vt commune ex compluribus iuris Interpretibus congestis ponocum Ario. Pinel. in rubr. part. j. cap. 2. nu. vlt. C. de rescind. vedit. item si summa experiētia periti sint, largitionem & sumptum poscentibus opulenti, atque tandem virtute egentibus boni, hisq; omnibus officio suo, vt decet fungentes honores debitos tribuant & congratulentur, vt habet Stobæus de Repub. sermo. 41. Si mites ad audiendum populum, iusti, sagaces, non pomposi, vel nimis in dignitate vel officio superbiētes, arrogāiores: vt ferè solēt Officiales esse: propterea quidem sanctissimi viri cūm sæculares tum Ecclesiasticas Dignitates aut omninò recusarūt, aut inuiti coactiq; susceperūt. Sciebāt enim quāto quis altiūs fuerit euectus, tātò propiūs periculo esse ne cadat, & si crediderit grauiorē ruinam fore: Honoris gradum superbiæ irritamentum & inanis gloriæ materiam esse, nisi ita cautè adeatur, vt is qui Episcopatum*

scopatū desiderat, iuxta Apostolū, opus desideret, non honorem: & labores, nō delicias: neq; præesse, sed pdesse cupiens, seruum se ministrum hominum constituat propter Christum. Qui ergo sapiens, modestus, pius, humilis, conscientiosus & prouidens est, Primatum non appetet, nè humilitatem amittat, arrogantiam verò assumat cum superbia: oblatum officium nisi inuitus accipiet vt electus, & tam arrogantiam quàm reliqua contra conscientia existētia euitet, & ab obedientia summē debita non discedat. Quàm diu liceat recusar, vltra nè protrahat pertinaciam. tam enim superbum est dignitates concupiscere, quàm maiorum iussis omninò parēre nolle, & diuinæ reluctari voluntati.

b **Ende te bedienen /** 2c. Vbi ad ea sint deputati siue voluntariè siue non voluntariè, quia ob vtilitatem publicam in inuitū etiam inferuntur honores: & in munere iudicādi, videmus inuitum ad illud sumi. l. munerum. §. iudicandi. ff. de munerib. & hono. licet tamē iudicare sit honor. l. obseruare. ff. de offic. præsid. l. oēm. C. quand. pec. non est. q. non aliunde descendit, nisi quia in huiusmodi magistratibus publica vtilitas consistit l. j. ff. de iust. & iure.

ARTIC. XXIIII.

I E M / Dat Wy niet en sullen a ghedooghen /
 Dat yemandt van Onsen voorschreuen Landen /
 b den anderen Buyten s Landts sal moegen Arresteren /
 Commeren / noch Daghen / hy en ware voore Vluchts
 tich / sonder arghelist / van eenighen saecten / hoedas
 nich die doct waeren: Desghelijcx doct soo wie
 van Onsen c Ondersaten / den anderen buytens Lants
 te Campe henschte / te Campe henschten oft roepen
 dede / die sullen verbueren twee hondert Marcken luy
 ter goudts: Ose anderssins d ghecorrighieert worden
 ter moderatie ende arbitragie van die vanden Rade van
 Brabandt.

a **Gedoogen /** 2c. Imò & contra facientes seueriùs puniet
 sua Maieft, aut Superior iniuriā hisce de causis illatam Sub
 ditis. per DD. Innoc. & Imol. in c. dilect. de appell.

den

a Den anderen Buxtens Landts Arresteren/ *2c.* Con-
 cordat cum aurea Bulla Caroli V. Impera. promulgata anno
 1530. Imperij sui decimo, in fauorem Ducatum Lotharin-
 giæ, Brabantix, Lymburgiæ, Dominiorum de Roden ac de
 Kerpen, nec non denique Ciuitatis Traiectens circa Mosam.
 circa med. ibi, Citari, in ius vocari, banniri, proscribi, arre-
 stari, detineri, impignorari, neque aliquo modo contra illos
 aut eorū res, actiones, bona vel Iura pcedi, &c. super quib.
 vid. etiam ea quę ponuntur in art. 32. in hoc LAETO IN-
 TROIT V. Quę inquam Aurea Bulla deberetur meritò ob-
 seruari etiam in Superiori Germania quàm strictissimè, quū
 sit promulgata per consensum Prouincialium omniū Con-
 ciliariorum Imperij suę Maiestatis tempore quo ipse D. Ca-
 rolus esset Cęsar in Alemania, &c. à quo instituto nec abhor-
 ret Bart. in j. consti. C. §. & si quæ. imò originem loci sortitur
 vel casu illic natus, vbi mater per Statuta nō erat, affirmate.
 Ias. ad l. huiusmodi. §. legatum. nu. 14. ff. de leg. lib. j. quod ta-
 men sic arbitror procedere, vt non idcirco illius loci oneri-
 bus ipse irretiat, vt commune inquit Augus de Arim. in
 eod. §. legatum. Ripa. de peste. part. 2. vers. 18. atque eo sanè
 modo comunè sententiã intelligendam arbitror, qua ori-
 ginarius loci quis nō censetur, vbi casu seu per transennam
 nascitur: de qua attestantur Boër. artic. 13. nu. 52. Viuius lib. j.
 opin. 307. Attamen habet communis DD. sententia quod
 originis in loco nemo conueniri possit illic non repertus.
 Alex. ad Bart. in l. assumptio. §. filius. nu. 2. ff. ad municip. & ad
 l. cum quædam puella. nu. 5. ff. de iurisd. omni. iud. Aegidius
 Bossius in pract. tit. de citatione nu. 30 & accusari & puniri
 quàmuis liceat ob patrata alibi crimina etiam non inuen-
 tus. & profert Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 39. in princ. non ta-
 men eo in originis foro lata alibi sentētia probabit, licet iu-
 dicium non benè gignat. idem Iul. Clar. d. §. vlt. q. 5. vers. vlt.
 Verum hoc non est omittendum, quòd aliàs Statutum extra
 Territoriū locum non habeat: quia vt consultissimus ille P.
 Pecki. c. 9 nu. 1. lib. 2 de testa. inquit, solemnitas loci in quo
 fit actus, nō locus vndè est qui agit, spectari debet. l. si fundus
 ff. de euid. l. j. C. de emancip. liberor. Bal. ad l. j. C. qui admitti.
 sicut nec potestas à qua dependet dictum extra territorium
 Statuentis. habet locū. l. fin. ff. de iurisd. omni. iud. c. vt anima-
 rum

rū. de cōsti. lib. vj. Bal. ad l. cūctos. de sum. trinit. verūm plura ad hanc nostrā intentionē allegare abhorremus, quum specialē edidimus *librum de Arestamentis*, etiā huius Bullę, effectusq; eiusdem, suo congruo loco mentionem facientem.

Underfaten/ꝛ. Hoc est, Subiecti originis. l. j. l. origine. C. de municip. & orig. lib. 10. not. Abb. in c. pposuisti. no. j. de for. cōpet. vel ratione domicilij subiecti. vt glos. in clem. j. in verb. subditos. in fin. obiect. compet. Ruinas in cōsil. 120. nu. 4. vol. 4. Hyppo. Riminald. in §. j. de donat. nu. 160. & 161. & sic quidē de iure propriē Subditi. vt habet glos. & Alex. in l. penult. de iurisd. om. iud. ac Bald. ad l. omnes. §. si verò. de episc. & cleric. ac glos. in Clem. de for. compet. ac Alex. in l. assumptio. §. filius. ad municipi. Felin. ad c. fin. de for. cōpet. xi. col. & in c. super. 3. col. vers. in ea. de sentent. excom. non autem propriē Subditus qui sortitur forū ratione alicuius cōtractus, nisi domiciliū, & habeat. Socin. c. 11. de for. cōpet. col. i. vers. prima declaratio. & Riminal. d. loco. num. 162. & ideò in Statutis & materia odiosa, vel strictē interpretanda loquēte de Subditis, nō cōprehendatur. vt per Abb. in d. c. pposuisti. & in c. nuper. col. fin. nu. 11. de sent. excom. largē tamen, Subditus dici potest atq; in materia fauorabili cōprehendi, vt colligitur ex mente. glo. & Abb. in locis præallegatis, ac omnind Hipp. Rim. d. loco. vt Subditi quoq; nō soleāt trahi vltra duas Dietas extra diocesim. tex. glo. & car. §. 1. de for. cōpe. 12. q. licet expulsores longiūs. vt ibi. 10. q. & verūm fatear præter eā Subditos delinquētes extra diocesim nō puniri p Statuta vel Cōstitutiones, pprii Diocesani. Card. & glo. vbi supra. q. 8.

Ghecorrigeert/ꝛ. Quomodo hoc fiet. cū Statuētes nō possunt statuere extra suū territoriū: & tñ illi transgressores sint extra territoriū fortē? Respōdemus, benē potuit Rex statuere circa suos Subditos, & eorū bona ibi existētia: vt potest Statutū afficere personā sibi subditā, & inhabitare eā vbiq; locorū. l. ex ea. ff. de lib. & posthum. vt fieri cōsuevit dū alicui bonis interdictū est, ea iterdictio vbiq; locorū vim habeat. l. is cui. & ibi DD. ff. de verb. oblig. l. Iulian. ff. de cura. furiosor. scilicet q; potestas statuendi inter Subditos nō arctatur territorio. l. vlt. ff. de decret. ab ord. faciend. l. si quis. C. de episc. & cler. Bald. conf. 6. lib. 5. Barba. cōsil. vlt. & in rubr. de testam. Bart. ad l. qui ff. eo. Roma. conf. 39. Anchar. c. 1. q. 12. de constit.

ARTIC. XXV.

1. **I** **E** **E** **M** / oft yemandt van Onsen Onderfa-
ten Onsen Lande van Brabandt / oft van
Quermase / oft d' Inghesetene der seluer / a Ontsey-
de / Roofde / Pande : Oft voortane Onsen als
2. Hertoghe van Brabandt / Limbourgh / ende Heer
Onser Landen van Quermaze / ende der seluer On-
ser Landen van Brabandt / van Limbourgh / ende
van Quermaze Byanden / wetens Secours dede /
Huynde / oft Hoofde / dat die sal Verbueren. In ende
goet : Ende Wy en sullen hem oock nemmer-
meer Onsen voorschreuen Landt van Brabandt moe-
ghen Wedergheuen / sonder consent vanden drie
Staten desselfs Onsen Landts : Ende oft Wy dien
b Gracie deden / dat sulcke gratie van gheender weer-
den zyn en sal.

^a *Ontseyde/Roofde/Pande/te.* Quomodo huiusmodi Rescriptum seu Statutum sit intelligendum: ponit Dyn- cum Alberic. & Barth. Capol. in l. Marcellus. de verb. sig. & tenentur huiusmodi Raptores vi bonorum raptorum, etiã si deportauerint nemine resistente. Ioan. And. in Spec. de rapt. §. j. in princ. & Alex. consil. 103 part. j. & quidem furti etiam, nec manifesti. Quis enim alienam rem inuito domino con- tractat, quàm qui vi rapit? Ideo q; rectè dictum est, eum im- probum furem esse: nam in effectu rapina est plus quàm fur- tum, & furto improbius. l. si cum exceptione. §. qui vim. ff. quod met. caus. Bart. ad l. j. ff. de effracto. Dyn. institut. de art. §. sequens. in ij. col. & Bart. l. Socin. in consil. 157. incip. præ- sens. vers. primò ostenditur. circ. med. 2. col. in 2. part. & idè Raptor deprehensus in rapina, tenetur actione furti manife- sti. Bart. ad l. si vendidero. §. cum Raptor. & in l. si quis ex do- mo. ff. de furt. Ac debet etiam pœnitere quàmuis fortè re- stitutions rapinæ. Card. in elem. j. §. fin. 14. q. de vsur. hoc est, eius rei alienæ per vim iniuste ablatæ. secundum B. Thomam Sacunda. secundæ, q. 66 art. 8. dicimus autè (per vim,) eò quòd plerumq;

plerumque rapina non fiat sine violentia. l. quod naufragium, in fin. ff. de incend. rui. naufr. Alexan. in l. 3. §. quod praetor, ne quis eum, qui. 14. q. 5. poenale. quae fit etiam in re immobili. c. si duo. & ibi Bald. de pac. tenend. in vsib. feud. Verum tamen propriam Actionem eius delicti nomine Praetor introduxit, quae vulgo dicitur, Vi bonorum raptorum. Institut. de vi bonor. rapt. in princ. & l. j. in princ. l. 2. §. haec actio. ff. eod. tit. Quanquam non sit minima differentia inter eum qui clam fecit, & eum qui rapuerit: cum celet ille suum delictum: hic imprudens publicet, d. l. 2. §. & generaliter. Et competit haec actio vi bonor. rapt. ei cuius res est, vel ex cuius bonis est, quae rapitur. (Quare, siue commodata res sit, siue etiam pignorata, siue deposita, cum depositarius culpam repromiserit, siue bona fide possessa, siue usufructum in ea habeat, vel aliud ius, ut interfit eius huiusmodi rem non rapi: locum habet haec actio. §. quia tamen. Instit. de vi bonor. rapt. d. l. j. §. in hac actione) aduersus eum qui praecedente consilio ob hoc coegit homines armatos, vel inermes. ut caperet res alienas, vel damnum in eis daret, aut etiam, qui ab alio coactis vitur ad rapiendum: item & contra eum qui solus non coactis hominibus rapuit rem alienam, licet minimam. d. l. j. §. dolo autem. §. homines. & §. item si. & institut. eodem titu. §. j. ac denique aduersus eum qui in turba dolo malo damnū dedit, sed non rapuit. Nec refert, vtrum habuerit consilium turbae cogendae, an non. utpote, si quis aduentu suo turbam concitauit, vel clamore, vel facto aliquo, vel dum criminatur aliquem, vel prouocat in iram: vel postremo, si ipse ex turba fuerit vtrunque contracta ab alio, fraude vel casu: ut in eum etiam qui ipse quidem coram in turba damnū non dedit, sed tamen dolo malo fecit, ut per alium in turba domini quid daretur. Dolo enim malus etiam absentis esse potest, praesertim in turba, quam ad tumultuandi temeritatem prouocare facillimum fuerit, (proh dolor) homini callido. ead. l. praetor ait. §. hoc autem. Sic & conuicium non tantum praesenti, verum absentis quoque fieri posse: idem Vlpianus secundum Labeonem scribit. in l. item apud Labeonem. §. conuiciū. ff. de iniur.

b Gratia dedit. Fortè Gratiam obtentam per importunitatem, quae aequiparatur obtentae metu. Innocent. c. petitio. extra de iure iu. ut à Canon. aequiparantur, vis, metus &

I ij

fraus

fraus. c. reintegranda. 3. q. & Felin. c. j. de offic. iud. de leg. vel fortè obtentam per blanditias instantissimas, quæ habent vim minarum, vt Felin. d. l. circ. initium. iuxta c. cõmuniter. de elect. & c. petitio. de iureiur. & l. j. vbi glo. C. si rector Prouinciæ. & glos. in l. fin. C. quod iussu, quod & nominatim voluit Rebuff. ad Ordin. Regias, tom. 2. Sic si Rex semel aut iterùm quicquàm recusauerit & postea cõcedat, per importunitatem concessisse dicitur, & non valet. d. l. j. vt & habet ac refert Peckius, ac ego, de testa. c. 3. nu. 5.

ARTIC. XXVI.

1. **I** **E** **M** / Waert dat eenighe ^a Vrouwe oft Jonffrouwe Ontschaeckt worde/ die Crete: Oft datmen metter waerhent beuonde dat ^b teghen haeren Danck waere / ende dat zy byden man sittende bleef/ soo sullen Wy heur Haue int gheheel hebben/ ende heur re Erue alsoo lange als zy leeft: Ende nae heur doot/
2. soo sal heur Erue weder gaen daer sy schuldich is te gaene:
3. Ende soo verre zy byden man niet Sittende en bleue / Soo en sullen Wy heur Haue / noch heur
4. Erue/niet hebben: En sal dien man die sulckē Schaecc dede / ende alle sijn hulperen / ende desghelycx de ghene die hem wetens binnen Onsen voors Landen Secours dede/ Hynsde/ oft Hoofsde/ ^c Verbeuren heur Lys ende goet tot eewighen daghen / soo verre als sy dat ^d Verbeuren moegen. Ende waert dat yemant eenich ^e ombeiaert Kindt/het waere Knechtken oft Meyssen/ Ontschaeckte oft Ontleyde / Soo sullen die ende heur hulperen Verbeurt hebben haer ^f Lys ende goet/ sonder verdrach:
5. Ende daer teghen en sal g niemant Verantwoorden hebben met sinte Petermanschappe / Porteyen/ Schepenen brieuen/ oft anders / maer die salmen handelen naeden Rechten vanden Lande.

Wrouz

a **Brouwe oft Jonffrouwe ontschaeckt worde / re.**
 Raptor harum est, non ille, qui per vim & corruptiue solùm
 eas cognoscit, sed ille etiã qui eas abducit per vim de loco
 ad locum: & eam carnaliter cognoscit, vt tenuit consulendo
 super contingentia facti Raph. Cu. in consil. 95. incip. Chri-
 stophorus. quem refert & sequitur Hippoly. de Marfil. sing.
 65. incip. Statuto cauetur. Raptor autem nuptæ, hoc est, vxor-
 ris alienæ quomodo puniatur, vt ferè capitis pœna, habet
 Castr. in consil. 306. quemadmodum & virginis Raptor &
 monialis capite punitur. l. si quis non. C. de episc. & cler. Dec.
 in l. non vult. ff. de reg. iur. nu. 4. vbi Bart. imò & Raptor spõ-
 sæ propriæ, per l. j. C. de rap. virg. (licet non raptor vxoris,
 quia in effectu sunt duo in carne vna. Bal. l. j. C. de rapt. vlt. q.)
 plectitur capite secundum plerosq; DD. quàmuis Ego cum
 Panormitano in c. cum causa. in j. no. de rap. sim mitioris sen-
 tentiæ de sponsa stipulatione facta. quia tum hæc consensit
 in sponsum. arg. 16. q. j. c. cum causam. 36. q. j. in fin. non qui. Et
 huiusmodi possunt Raptores capi etiam in ecclesia de iure
 ciuili. glos. 17. q. 4. sicut. 26. q. j. de raptorib. & in l. 2. cū glos. C.
 de his, qui ad eccles. confu. & de iure Canonico. per. c. frater.
 16. q. 4.

b **teghen hueren Danck / re.** Nisi esset meretrix reperta.
 in lupanari, quæ tum posset ad coitum cogi, vt Dec. in reg.
 inuitas. ff. de reg. iur. per rationem quæ allegatur in hospite,
 cogendo, ad recipiendum hospites. Bart. in l. j. ff. naut. caup.
 stab. & in l. j. §. cura. de offic. præfect. vrb. Angel. in C. j. §. ait
 prætor. ff. de postul. vbi & Bar. De ciu. d. reg. nu. 5. vel nisi esset
 mulier quæ posset impunè occidi, argumento à fortiori. vt
 videre est in *meis quadringent. loc. commun. arg. legalibus.* cū
 maius sit homicidium, quàm adulteriū. 33. q. c. si quid veriùs.
 aliter tamen Bald. in l. fin. C. si contra. sed vid. Dec. c. quæ in
 eccles. col. 6. de constitu. & l. non. debet. de reg. iur.

c **Verbeuren moeghen / re.** Attamen bona confiscata ob
 crimen raptus solent applicari mulieri raptæ, per tex. l. vnic.
 §. & si quidem. C. de rapt. virgin. contra tamen de consuetud.
 Burgund. de quo in tit. *des Confiscations.* §. 2. vbi Chassanæ. in
 addit. nu. 26. ibid. Verùm enimuerò de pœna talium Ra-
 ptorum atque Fautorum eorum, secundum leges. habetur
 in d. l. vnica, & in summa. eod. tit. & de Episc. & cler. l. rapto-

res. Attamen si rapta, alioqui libera, hoc, est non coniugata vel alicui addicta aut constricta, velit contrahere matrimonium cum Raptore, potest de iure ciuili. l. j. C. de rapt. virg. & ibi Iac. de Butri. per glos. in c. 2. de hæreti. in vj. glos. 20. dist. de libellis. per c. tria. 36. q. 2. de puellis, Ioan. Cal. in cõsil. & in c. fin. de rapt. quod notandum pro amico liberando à pœna. & Salicet. post glos. in d. l. j. & erit legitimum matrimonium. extra de iuram. calum. c. fin. quare tum puto non amittenda de iure bona, verùm si opera carnalia hinc indè ita raptu copulati, nullo subsequente legitimo matrimonio, in facie scilicet ecclesiæ, & solemnitate requisita, exerceant raptor & rapta, perdunt bona, iuxta hunc articulum LAETI INTROITVS, & quidem etiam ex opin. Salicet. in d. l. j. C. de rapt. virg.

d *Ombeiaert Rint/het waer Knechten oft menskē/xc.* Raptores talium minorennium vel occiduntur in ipso raptu impunè, quia taliū improbius est raptus quàm fœminæ. Sal. in .l. j. 2. col. C. de rapt. virg. vel postea puniuntur, vt dicitur. DD. 16. q. 1. §. virgo. & in 36. q. 2. raptores. & ad tit. C. de rapt. virg. Et quàmuis cum his postea matrimonium contraherent, vt cum puberibus filiabus raptis inuitis parentibus & proximioribus amicis, &c. carerent raptæ sic suis bonis, vt in mandato Cæsareo Car. V. Anni 1540. artic. 17. circa med.

e *Niemandt verantwoorden hebben / xc.* Notand. nullam super raptu esse exceptionem Personarum: scilicet super vero raptu, qui est, vt aiunt, violentum stuprum in virginem, viduam vel sanctimoniam: cuius declarationem ponit Hostiens. in summa. de raptorib. Angelus quoque in l. sed eximendi. ne quis eum. Alberic. de Rosat. in 3 part. statu. q. 66. Gaudi. in tract. maleficiorum. q. 100.

f *sonder Verdrach/xc.* Vt excessus pleriq; Subditorum sunt à Superiori puniendi, quos nec potest tolerare nec in pœna dispensare. clement. ij. §. vltim. cum glossa. Cardin. de hæretic. licet alioqui Superioris tolerantia excuset & permittat: vt plenè ac singulariter per Alexan. consil. j. vlt. charta. 2. part. coram mundo, quàmuis minùs coram Deo: vndè ipsius Officij est arguere delinquentes & corrigere præsertim in delicto perseverantes: clem. j. §. quòd si. & ibi. Card.

ac

ac glos. de pœn. 23. q. 4. fortè. Imò fauorabile est delictum vt puniatur huiusmodi enorm. l. 2. §. exercitus. & quod ibi Bar. ff. de his qui not. infam. Ias. in l. cum quidam. limitation. 4. ff. de liber. & posthu. Deci. consil. 10. col. 2. cõsil. 70. col. 2. Card. consil. 291. col. 2. Riminal. consil. 40. nu. 40. nu. 41.

§ Lande/2c. Fauore Reip. ergo puniendi, vt Soc. in l. j. §. fin. de verb. oblig. Bald. l. fin. C. interd. matr.

ARTIC. XXVII.

Z E M / a datmen niemandt Bedraghen en sal/
noch Bedraghen moeghen / dat hem Ontstade doen
soude moeghen van Quetsure noch van Doodtslaghe/
indien hy hem der waerheyt ghetroosten derre / ende
tot sijnder Onschult comen wille / totter tyt toe / dat
hy verwonnen sy : Behoudelyck dat d'Officier van
der Plaetsen / den seluen sal moeghen Apprehendes
ren/ende Houden inder Geuanckenisse/^b ende die Goes
den vanden seluen Houden in Bewaerder handt / ende
teghen den seluen Procederen tot Diffinitiuën / het waes
re van Condemnatiën oft Absolutiën.

a Item datmen niemandt Bedraghen en sal/2c. Super
hoc Interdicti puncto videatur Ordinatio Criminalis Iusti
tiæ sub Duce Albano Publicata. Bruxellæ Anno 1570.

b Eñ die goedē vanden selue houdē in Bewaerder/2c.
Conficiendo exindē legitimum Repertorium, seu Inuenta
rium bonorum tam mobilium quàm immobilium : Et cor
respondet articulo. 69. Ordinationis Styli Criminalis pro
cessus Publicatæ sub eodem Duce & loco, eod. Anno.

ARTIC. XXVIII.

Z E M / a dat alle Onse goede Luyden ende ^b
Ondersaten van Onsen Steden ende Landen van
Brabandt ende van Quermaze / van allen ^b kenne
lycken Onghewallen / die hen aen heuren Persoon/
oft van heuren Kinderen / Dienaren / Boden / oft ^c
Huyf

4. Hunſgheſin / ſoude moeghen ghebueren / hoe ende
 5. in wat manieren dat waere / daer af ſy oft eenighe van
 6. hen / van Lyue ter Doodt quamen / c ſonder eenighe
 7. voorgaende ſchult / ſullen ſtaen ende blyuen ^d Bry
 8. ende Unbelast van eenighen Verbeurten oft ^e Con-
 9. ſifcations van heuren Goeden : ^f Van welcken On-
 gheualle / die ^g Wethouderen vander Plaetsen / ten
 Verſuecken vanden Officier aldaer / die ſaecten ^h ſul-
 len Aenſien ende ⁱ Viſiteren : Ende dat ghedaen/
 vercleeren oft dat voor Ongeual ſal behooren gehouden
 te worden oft niet : Ende tghene dat ſy dien aens-
 ghaende Vercleeren ſullen / ſalmen ſchuldich ſijn ^k tach-
 teruolghene : Ende ſoo verre daer eenige voorgaende
 ſchult beuonden worde / ſullen die Wethouderen vander
 Plaetsen den Schuldbarigen moegen Punieren ^l ex-
 traordinairelyck / naer ghelegghentheydt vander ſaecten.

a Item dat alle Onſe goede Luyden / *re. Non perperam additus est iste articulus: ne sub pretextu libertatis bestialis pristinae sui ipsius, quis se comprimatur vel suffocet forte Iudae similis, vel in periculum mortis se conijciat vltro: qui tunc de iure tenetur. vt extra. de homicid. c. sicut dign. Socin. distin. si quis vna. de poenit. dist. j. periculosè. & c. homicidiorum. vbi traditur factò committi homicidium quatuor modis: scilicet, Iustitia, necessitate, casu, & voluntate: vt quinq; modis committatur spirituale homicidium, nempe, odiendo, detrahendo, malè consulendo, nocendo, & victum subtrahendo. 86. dist. simul quoq; vel ne sub pretextu maleficietie, què vt malefactorè occidat. què tātū possit occidere ille cui cura Comitatus cōmissa: vbi tamē priuata persona possit vim vi repellere cū moderamine inculpatae tutelae: qui tñ vim prius inferens si præter intentionē defendētis occidatur, non peccatur. C. vnde vi. lib. j. vbi Alberic. de Rosat. vt furē de nocte nocturnum occidere licet, secundum distinct. c. si perfodiēs. extr. eod. de homicid. ff. de sicar. l. furt. (non tamen furem diurnum, nisi telo se defendat, quia tum plus sit quàm fur. vt d. c.*

d. c. si perfodiens) & latronem insidiantem in itinere publico. ff. de pœnis. l. capitalium. §. grassatores. atque nocturnum depopulatorem agrorum. C. quando liceat vnicuique in iud. se vindic. l. j. & 2. vt glo. dicit, quod timore tyrānidis, nē occidatur, possit eum occidere. in l. si familia. ff. si famil. furt. fecif. dica. Bald. eam etiam allegans in repet. l. j. xj. q. C. vndē vi. sic olim parentes habebant vitę necisq; potestatem in filios. l. in suis. in fin. ff. de lib. & posthu. l. fin. C. de patr. potest. hodiē de optimo iure ablatam. Felin. c. j. de rescript. ita & filicida vt patricida punietur secundum leges, acerrima pœna: mittetur enim in culeo, j. sacco coriaco cum cane & symia sociatus. & vt no. glo. & DD. in c. j. de his qui fil. occid. & est tex. l. j. C. eod. tit. præsertim vbi dolosē vel consultō hoc faciunt homicidi. de quo *latius in meis Tabulis Institut.* Imper. de public. iud. lib. 4. nu. ii. & in tab. mag. verūm occidere inuasorē, tam Laico quàm Clerico licitū est, quū vim vi repellere defendēdo se & sua liceat. arg. extra. c. significasti. & c. dilecto. de sentent. excom. lib. 6. vt non teneatur de homicidio quod possit prohibere quis, & tamen non perhibeat. l. Cor. tit. de ficar. glof. in l. culpa caret. ff. de reg. iur. si modō nō sit persona occisor in quem habeat ius imperandi, vt seruus, filius, quia tunc teneat ob non defensionem, aliās non de iure Canonico. vt ibi dicit Dyn. esse casum, ad Sylla. l. i. §. Seru. & in l. qui bona. §. cum inter: & ibi Dyn. de dam. infect.

b fennelycke onghevallen/it. Optimē additur, quia homicidium requirit aliās dolum & culpam, ad pœnam imponendam, alioqui nō tenetur quis de eo. Marian. Soci. in conf. 16. part. j. vt absque animo occidendi commissum non punitur pœna mortis, & hoc non solūm procedit inspecto iure communi, sed etiam locū habet in Statutis. vt cōcludit Phil. Dec. post complures relatos in suo consil. 9. i. volu. ibi qualiter depræhēdatur Animus occidendi: & Alex. cōsil. 238. q. c. 2. vel. sed quæstio, an quis possit se præcipitem dare, occidere, submergere, vel suffocare, ob hostem euitandum, virginitatem defendendam, seruandamue, aut propter aliam honestam causam: Non: vt not. Abb. c. ex parte. de sepul. licet sit textus contrarius. in c. Lotharius 31. q. 2. & c. ita ne. cum seq. §. idem Lucretiā. 30. q. 5. nisi fiat familiari spiritu sancto. vt Augustinus excusat in lib. de Ciuitat. Dei. Samsonem seipsum

K

occi-

occidentem. 32. quæst. 5. si non. & aliàs pro illis qui se occide-
 runt non fit orandum, nec sint cum fidelibus sepeliendi. 23.
 q. placuit vt hi. sed vid. DD. ad rubric. ff. de his qui mort. sibi
 consciuer. vbi etiam videas de iis qui seipfos mutilent, vnde
 mors ilicò sequatur: & de iis qui abortum viuentis procu-
 rant, qui homicidæ sunt, per 32. q. 2. quòd verò, vt illi qui vò-
 luntariè sibi membrum, non tamè putridum, abscindunt. 50.
 distin. si quis semel. vel qui alii præbet poculum amatorium
 ex quo moriatur præter tamen suam intentionem dantis.
 quia delictū obligat sine etiam proposito & voluntate. l. sciē-
 tiam. §. penult. ff. ad leg. Aquil. l. si mulier ē. ff. de sicar. ac not.
 in c. si aliquis. de homicid. legimus tamen mulierem quandā,
 quæ amatorio poculo hominē occiderat, ab Areopagitis ab-
 solutam, delictum ex animo duntaxat iudicantes, quia amo-
 ris causa fecerat: nos tñ vt d. est vltimo supplicio dantē af-
 ficeremus. d. l. si quis aliqd. §. qui abortiōis. ff. de pœnis. Ioā.
 Coras. lib. 1. miscel. iur. c. 24. nu. 6. quāuis perimere malos au-
 thoritate Principis nō fit homicidiū cōmittere. 23. q. vlt. qui
 percutit. & q. Similes. Sed nos de his alibi latiùs. Casuale au-
 tem homicidium quod fit præter intentionem, distinguen-
 dum est, aut ille qui fecit casuale homicidium, dabat operā
 rei illicitæ, vt quia reparabat domum vel insidebat arbori,
 aut eam incidebat, quo casu contigit fortuitò se excidisse
 in necem, & quāuis tamen omnes fortuitos casus nō præ-
 uiderit, Pœnam non incurrit, aut scandalum pœnæ. extrà. c.
 Ioānes. & c. quidam, de homicid. & ff. ad leg. Aquil. si putator.
 si modò diligētiam adhibuerit nè caderet: vt c. si homicidiū
 in persona affinis, vel amici præsumitur casuale, vt Infantis,
 Dementis & Furiosi nō dolosum. glo. & DD. in l. j. C. de sicar.
 Bald. in l. fin. 20. oppos. C. de hæred. institut. vt an & quando
 præsumatur casuale, & quid quando probetur mortuum
 habuisse maximam amicitiam cum occidente, nec appareat
 coniectura odij: habet Felin. in c. fin. de homicid. vt ego de
 odio fratris occisi, & primi illius homicidij de Abel com-
 missi in Cain fratre & pastore ouium (cuius & meminit.
 glossa in l. si quis homicidij. Codice de accusat.) satis com-
 monstro in meo libro *Sacrorum Dialogorum Testamenti Ve-*
teris Historiarum. Dialog. 2. incipente, *Cain ou est Abel ton*
frere? Aut dabat operā rei illicitæ, tenetur tum indistinctè:
 Ideoq;

Ideo q̄ si clericus exercitatione vel venatione iaculū mittat ac alium perimat, efficitur irregularis: quū p̄nitens debebat alienus esse à talibus operibus. 15. q. j. meritò. 50. dist. clerico. & c. s̄p̄e. extr. eod. c. quidam. idem si ludo proiecit lapidem in aliquem: qui volens euitare ictum, incidit in alium lapidem, ex quo moriatur: projector est irregularis, quia ludus noxius erat iactus lapidis. & sic de similibus not. per Innocent. & Hostiens. extrà, c. exhibita. verūm si alicuius Cervus vel Leo quē occidat non est irregularis, dummodò culpam in morte non habuerit, vt respondit Innoc. extra eod. c. ad audientiam. circ. fin. & pro hoc est argumentum 50. dist. hi qui arborem. c. s̄p̄e. Item si pueri reperiantur submersi, vel apud parentes in lectis reperiantur suffocati vel mortui, secundū Ray. Host. & glos. si graui eorum culpa vel negligentia contigerit, grauis & eis est p̄nitentia iniungenda. extr. de p̄nit. & remis. quæsitum, si aut̄ leuis culpa præcesserit, non est tanta p̄nitentia imponenda: extr. de his qui fil. occid. c. de infantib. si autem nulla præcesserit culpa vel negligentia, de iure non veniunt puniēdi, vt hīc in textu nostri articuli 28. ibi. *sullen staen Bryende Onbelast/ re.* arg. extr. de homicid. c. ex literis: tamen obiurgandi ab Officialibus erunt, nè in posterū & alios teneros in suū lectum reponant sic & opprimant. 2. q. 5. consuluisti. & de his in ff. & C. ad leg. Pomp. de parricidijs. DD. vt finem his imponamus.

d sonder voorgaende Schuldt/ re. In eandem descendit sententiam quòd ex casu fortuito non veniant puniendi homines. Specu. de iudic. §. specialia verò. vers. illud autem: & seq. Mors autem casualis: seu casus fortuitus est, cui hominis prouidentia non potuit resistere. l. 2. §. si eo tempore. ff. de adm. rer. ad ciuit. pertin. & l. quę fortuitis. C. de pigno. act. & c. cū Ioānes. de homic. & Alex. in l. sed & si quis §. quæsitum. si quis cau. vbi etiam dicit. Quod casus improuisus sit, cui culpa præcedens causam dedit, & præter propositum euenit. l. j. cum glos. C. de ficar. qui textus est singularis quòd ad dictam differētiam secundū Bald. ibi: & Alex. in l. quòd Nerua. depos. & Anto. de Butr. ac Abb. in c. j. de cōmo. Et casus quando sumitur pro infortunio, Gręcè dicitur *περίστασις*: & est causa per accidens eorum, quę fiunt propter finem, secund. Arist. lib. 2. Physicor. Verūm casus fortuitus

intra quantum tempus debeat probari, specificat Bal. in l. 2. vers. secundo nota. C. de naufrag. lib. xj. vt nemo neget communisq; sit omnium opinio: quod, quæ hominibus aliud agentibus, præter eorum intentionem eueniât, ea casu & fortuito dicantur euenisse.

d *sullen staen Bry ende Onbelast/re.* Quoniam hoc ferè in omnibus Orbis partibus obseruatur, homicidiũ absq; dolo, & lata culpa admissum, criminaliter non puniri, nec posse nec debere quidem: vt quoque commune Doctorum effatum pronunciant Ias. ad l. j. nu. 70. ff. de legib. Bossius. in pract. tit. quomodo pced. per action. nu. 38. Iul. Clar. in pract. §. homicidium, vers. culpa dicitur, cum seq. tametsi Viuius nec latam culpam corporeis pœnis locum facere scribat receptum. lib. j. opi. 325. quæ sententia verior & æquior videtur Emanueli Soarez in suo Thesaur. recept. sentent. nu. 120. in ver. homicidium: quin leuis etiam quauis causa à dolo excusabit, vt capitis pœnis ob homicidium nullis locus relinquatur. vt Ias. ad l. j. nu. 24. ff. de eo per quẽ fact. est. ad l. & qui iurasse. nu. 6. ff. de i. reiur. Socin. Iun. consil. 117. nu. 13. lib. 3. Afflict. decis. 36. nu. 6. Grammat. decis. 29. num. 16. Iac. Menoch. multæ doctrine vir. de recup. possess. remed. 5.

e *Confiscatiën van hueren goeden/re.* Quæ alioqui cõfiscarentur, si sua culpa internecio fieret: & applicarentur, si immobilia bona, fisco, in cuius territorio sint sita. per tex. in l. quæcunque. §. vniuersi. C. de hæret. si mobilia bona, quæ sunt alibi, applicarentur communitati Iudicis condemnatis, per text. sing. in c. j. §. si iudex. de pac. Iura. firm. col. x. Bal. in l. mercatores. C. de commer. & mercat. quod & sequitur Chassa. in suis comen. consue. Burgund. tit. *des Confiscatiõs.* §. 3. cum alijs DD.

f *van welcken onghewalle/re.* Quia sic casus, quod non præcessit culpa, non imputãdus veniat. l. lecta. ff. si cert. peta. l. Lucius. ff. deposit. quum casus fortunæ præuidere nullum possit sortis humanæ iudicium. vt ff. de adm. re. ad ciui. pertin. l. 2. §. si eo tempore. & C. de actio. pig. l. quæ fortuitis.

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo:

Et subito casu, quæ valuere ruunt. Nam

Iudit in humanis diuina potentia rebus,

Et

Et certam praesens vix habet hora fidem.

g *Die Bethouderen/2c.* Attamen Inquisitio quādo fienda est, Iudici solet dari Coadiutor ex parte Curiae, sit Minister, Nūcius, vel Executor qui Inquisitioni adfistat: hoc tamen non est de substantia Inquisitionis quòd detur, quum fama habeat vim accusatoris: & ideò non est necessarius inquisitioni. Abb. c. cum clamor. de testib.

h *sullen aensien/ 2c.* Scilicet, an Casus etiā Fortuitus reuera sit in causa: vnde excusandus sit Paterfamilias, vel alius de infortunio. iuxta C. de pig. act. l. quæ fortuitis. vbi DD. vt veritas sola (in foro conscientiae sit attendenda. Bal. l. j. C. de seru. fugit. & l. si quis seruo. C. de furt. cū hec sit mater Iustitiae. idem Bald. in l. libertini. ff. de stat. homi. & quū alioqui petitio poenae liquida esse debeat. Bart. ad l. j. C. de his quæ poen. nom.

i *Ende Visiteren/2c.* Quæ profectò visitatio seu potius Inquisitio omninò necessaria est fieri per Officiales: vt rescitur certò, quo casu, qua via, quo modo contigerit id inconuenientis: cuius vitæ fuerit cui Infortunium allegatum contigerit, cuius conuersationis, quando, vbi, per quem, vel per quod acciderit ei: cum reliquis circumstantijs solitis & debitis huiusmodi Inquisitionis: & quidem sic non crudeliùs, Iuxta. x. q. 3. cū ipsa veritas sit inquirenda priùs quàm aliqua poena infligēda. 86. dist. si quid. Inquisitionem nonnulli appellitant hanc visitationem, quàmuis alij illam putent in peiorem partem rapi, quàm hanc: verùm mihi etiam non videtur malè dici Inquisitionem, quum DD. ferè interpretentur Inquisitionem esse alicuius criminis manifesti, saltem per famam, ex bono & æquo Iudicis competentis Canonice factam inuestigationem. vt & Hostiens. in summa, & dicitur Græcè ἐπιζητήσις vt Feli. in rub. de accusa. & venit appellatione correctionis. sic c. cum I. & A. de re iud. Quæ, inquàm, inquisitio de homicidio, vt de simonia, adulterio, &c. generalis valet, etiam non expresso loco, tempore, & socio criminis. secund. Innocē. c. bonæ. de elect. licet non valeat de eo, quod non est delictum punibile, & facta non dicitur fundata, & non procedit in qua iudex non debeat procedere. Bal. ad l. decuriones. C. de infam. & ad l. vbi pactum:

K iij

&

& ibi Bart. C. de transact. vt Inquisitioni nullus locus est, cū actionis seu accusationis, seu quærelæ ius vel præscriptione euauit, vel quacunq; alia ratione sublatum est. vt affirmât Balb. 6. de præscript. 4. part. quartę partis. q. 2. nu. 2. Iaffred. decis. 486. & alij, quos laudat Iul. Clar. in pract. §. vlt. quæst. 51. vers. & hæc quidem. Itaque tametsi iure Ciuili regulariter à Iudicis officio institui ac formari nequeat, vt enūciat Cuman. conf. 136. ad fin. pract. Conrard. pag. 248. num. 1. tamen huiusmodi Constitutione Regia hac vt Pontificum iure in omnia etiam crimina indifferenter ab illius officio concipi textiq; potest ad publicam vtilitatem. Marian. in c. qualiter & quādo. nu. 108. de accusa. Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 3. vers. debes autem. quin & hodie (si verūm fateamur) ex consuetudine generali licet Iudicibus per Ius etiam ciuile, vt suo ex officio in quemlibet casum inquirant, atque animaduertant. vt attestantur & Bald. in l. ea quidem. nu. 44. C. de accusa. Bossius in tit. de inquisit. nu. 8. Blanc. de indic. nu. 5. Anto. Gomez. de delict. c. j. num. 49. Iul. Clar. in d. q. 3. vers. sed rectè. & q. 5. vers. quæro. Intelligas tamen semper aliquod iudicium præire antecedereq; debere, quod in talem vel talem Personam incidere possit (vt aliquis saltem habeatur respectus Personarum, & nè ex inuidia, vt sæpè fit, confusio fiat in personā probam vindictę potiùs quàm emendationis ergo) ad hoc vt specialis contra talem inquisitio procedat, quàmuis generalis inquisitio certitudine criminis sola sit contenta. Alciat. in c. perniciosam. nu. 34. & 47. de offi. ordin. & Iul. Clar. d. §. vlt. q. 5. & 6. vltra quē id tamen limitare poteris, cū vel Princeps inquirat, vel motu proprio Inquisitionem alteri committit, nulla habita indiciorum vel diffamationis, cognitione inquit Hipp. in pract. §. constante. nu. 22. ac Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 78. nu. 4. & c. Verūm gaudēt breuitate Moderni.

k *tachtervolghene/te.* Vt pœna delicto est commensuranda. c. quæsiuit. de his quæ fi. à maio. par. cap. 24. q. j. c. non. nã vt pœna euitetur plerūq; attēditur facti initiū. l. q. ait. §. quod ait. ff. de adult. vbi Bar. in 2. art. & not. Dominic. in c. auaritiæ. in glos. de elect. in vj. & fac. quod not. Bart. ad l. j. C. de nundi. Decius ad l. factum. §. in pœnalibus ff. de. reg. iur. vt Innocētia existente notoria, non est necessarium Superioris consilium

lium. 1. c. de purg. vulg. & in l. indè Neratius. §. fin. ff. ad leg. Aquil. de quo Aretin. in c. de his. de accusat. Felin. in c. confanguinei. col. fin. de re iudic. cùm pœna sit mitiganda pro Personarum qualitate. vt in notab. casu tradit. Cuman. conf. 95. & fac. l. si adulterium. §. fratres. ff. de adult. & iuxta exceptionem innocentia. Decius. l. & si. ff. de reg. iur.

1 Extraordinarelyck / *re.* Prout Inquisitio ipsa tum Iure Cesarum, tum iure Pontificum modus est procedēdi extraordinarius, vt commune effantur Panormit & Deci. num. 7. in rub. de iudic. Alciat. in c. j. nu. 14. de offic. ordinar. & Bosius in pract. crimin. tit. de Inquisi. nu. 8. nec non Iul. Clar. etiā in pract. §. vlt. q. 3. vers. debes autem.

ARTIC. XXIX.

Z E M / soo wat Steden / Bryheden / a Heerschappynen oft Fortressen / die Wy Binnen sullen met ghemeynen Dorloghe oft met gemeynen Heere wt Onsen voorschreuen Lande van Brabandt / op wat Heeren dat sy / b dat die blyuen sullen ende Toes behooren Onsen ghemeynen Lande van Brabandt voorsch: sonder Wederkeeren. Ende dat die Pleghen sullen des gheens dat Onsen ghemeynen Lande schuldich is te Pleghen / c sonder scheyden: ghelyck den voorschreuen Onsen Lande van Brabandt.

a Heerschappynen / *re.* Non obstāte, quòd iure Ciuili Dominia, atque etiam Principum Constitutionibus quæ sita, Princeps, vel ex plena potestate, nequeat auferre. vt ponit & Pinel. in c. rubr. part. 1. c. 2. nu. 9. C. de rescind. vend. ea tamen vel ex iure gentium contractu parta auferre poterit etiam violenta manu, si publica vtilitas ita exigat, vel iusta causa subfit. Alex. consil. 361. nu. 10. lib. 2. quem alicubi retulit Turzan. ac post eum latè Viuius lib. j. opin. 243. vt & ego latiùs de hac materia in *Schismatismis meis*, seu *Tabulis Institutorijs*, in tab. j. de vsucap. lib. 2. institut. Iust. Imp. ac in tab. 4. & 15. de rer. diuis. & alibi.

b dat die blyuen sullen / *re.* Quia parta magno labore ingentibus

gentibus impensis, curis, & molestiis: atque inducta ad augmentum Regni, non debeant diminutionē importare. Hippolyt. Rimin. §. hoc quoque. institui. per quas person. no. acq. nu. 12. sic e contra videmus, quod inducta ad diminutionem non important augmentum. l. legata inutiliter. & ibi tradit. Bart. ff. de adim. legat. quam regulam in statuto perpulchrē re-assumit Rimin. in consil. ex in princ. & in fin.

c **Sonder scheyden/xc.** Vt supra d. est. artic. 12. nu. 1. & 2. de terris Lymburgensibus & Vltra Traiectensibus.

ARTIC. XXX.

I E M / soo wie a **Meeringhe** oft **Palins** ghe begheert binnen **Onsen** voorschreuen **Lande** van **Brabandt** oft **Quermaze**/ dat **Wy** die hem b **sul** len doen gheschieden teghen **Ons**/ ende eenen c **neghe** lycken.

1. a **Meeringe** oft **Palinghe**/xc. Quarū Terminationum Limitū constitutionū, metarū Positionū, Mensurationumq; Terrarum, meminit Bar. Cepol. in l. 3. de verb. signific. Feli. c. quia iudicante, de prescript. Et Caius Cæsar tulit Legē Agrariam, in eos qui Terminos statutos extra suum gradum, finesū, mouerint dolo malo. Calistratus autor l. fin. de term. mot. tulit & aliā Diuus Nerua, cuius Idem meminit ibidem.

2. b **Die Wy hē sullē doe**/xc. Quomodo autem hoc fiat, docet Bart. ad d. l. 3. de verb. sign. & quidem in finem, vt cognoscatur quantitas rei secundum Thom. j. ij. q. 90. artic. j. Et sic Mensuratio dicitur facta siue procurata per D. de Nassou. D. de Bergis, atque de Vvesemael. Anno Domini 1555. Gandavi Ciuitatis, Flandriæ Comitatus: & Louanii Oppidi, Ducatus Brabantix: nempe, Quod Louanium sit maius Gandauo, tribus vt (aiunt) Virgis: vt Gandauum est maius Leodio quinque virgis, ac maius Parisiis consimiliter quinque Virgis: maius denique Colonia Agrippina, quindecim Virgis sit Gandauum.

c **eenen neghelyck**/xc. Quæ Terminatio etiā fiet p oculorum inspectionem: prout limitū cōtrouersia dirimi sic solet. Spe. de probat. 23. vers. 4. l. si quis. C. fin. regund. l. in fina. ff. eod.

ff. eod. tit. Et terminorum auulsorum non multa pecuniaria est, sed pro conditione amittentium coërcione transigendū est, hoc est, duer een boete / & vt Germani dicunt durch ei-
ne leibstraff / Paul. in l. sed & l. ff. fin. regund. Si dicantur, inquit, termini deiecti, vel exarati, Iudex qui de crimine cognoscit, etiam de finibus cognoscere potest.

ARTIC. XXXI.

I E E M / datmen sinte a Petersmannen / ende die ghene die van sinte Petermanschappe zyn / Handelen ende houden sal / ghelyckmen die van Rechts weghen schuldich is te handelen ende te houdene.

a Petersmannen / 2c. Vt aliàs Priuilegiati exceptuantur à iure communi. l. de iurionibus. C. de silentiariis. lib. 12. Bald. in l. j. C. de furt. in penult. col. versic. vndè quæritur. quàmuis alioqui possint, dū velint, vti iure communi. Bald. ad l. apud hostes. in fin. C. de suis & legit.

ARTIC. XXXII.

I E E M / a waert soo dat eenighe twee Part
yren / Leeckelunden zynde / Dinghende worden van
eenighe Goeden binnen Onsen voorschreuen Lande
ghelegghen : Ende die voorsh Partynen daer af in Bon
nisse comen waren : Soo dat die eene metten Bon
nisse Verlore / oft tghene daer Questie om waer / hem
Ontwist worde : Ende hy dan voortz Quergaue
eenighen Priestere / Clerck / oft anderen Gheestelyc
ken Versoonen / oft voek yemanden anders / om den
ghenen Byn ten s Landis te Creyten oft te Moeyen /
die voorsh Bonnisse voor hem hebben soude : Oft
voek yemandt binnen Onsen voorschreuen Lande ghe
seten / die saecken te Voorderen hadde : Oft yemandt
voek binnen Onsen voorsh Lande gheseten / die saecken
Quergaue aen yemanden anders / om zynen Beders
E man

1.

2.

3.

4.

5.

6.

man Buyten sLandts te Creytene b oft te Moeyes
ne: Dat de ghene des eenich deden / c sullen Ver-
beuren twee hondert Marcken goudts: Oft anders
sins Ghecorrighert worden ter Arbitragien ende Mos-
deratien van die van Onsen voorschreuen Rade van
Brabandt.

^a Item waert soo / *re.* Quum hic articulus vetet sub pœ-
na, & c. Brabantinum non posse Brabantum molestare, diue-
xare Sententijs, vel Decretis, Executionibus aut Arrestatio-
nibus extra Regiones Inferiores Germaniæ, mediatè vel im-
mediatè, per se vel alium, directè vel indirectè, sit aliqua trās-
actione, commissione, vel alia via non aded ab similibus est te-
nori Priuilegij & AVREAE BVLLAE CAROLI V. Im-
perat. (Fœlicis memoriæ) circa med. vt nec articulo sup. 24.
ab similibus. super quo etiã videas. infra, in Addi. aut plenissi-
mè de hac materia. *meum tractatũ de Arrestis & Arrestatio-*
nibus quarumlibet & Personarũ: quocũcunq; etiam honorũ, & c.

^b sullen Verbeuren / *re.* Vt pote, transgressores Statuto-
rum: quæ seruari vnà cum Consuetudinibus debebant etiam
in foro consciëntiæ, vt practicè ait Baldus, & eũ secutus Iason.
ad l. si post diuisionem. C. de iur. & fact. ignorantia. Barb. in
repet. cap. Raynaldus. de testa. aded vt peccent Subditi scien-
ter aduersus hæc faciètes: ed quòd qui resistat Potestati, Or-
dinationi DEI resistat, vt testis est Paulus. c. qui resist. ii. q. 3.
nam alioqui confunderetur ius totum & reperta esset via e-
uadendi dispositionem Statutorum, parumq; utilis esset Le-
gumlatorum cura & Statuentium diligentia. Quòd autè hu-
mana lex etiam si laica sit, eius transgressorè ad culpã mor-
talem simul & ad pœnã obliget, multis argumentis deducit
Didacus Couar. in c. possessio. de reg. iur. in quam partem etiã
inclinant Feder. de Senis. consi. 21. & Castrenf. cons. 137. lib. 7.

ARTIC. XXXIII.

I T E M / dat elckermalck syn selfs Goedde sal
^a moeghen Hueden ende ^b doen Hueden / ende
^c daer toe ^d Honden Houden / die Voeten Onghes-
cort

tort / sonder Calengieren : Ende waert soo dat een
 nich Wildt den e Hals brake / oft Ghequetst ware
 vanden Honden / datmen dat alsoo f sal laten lig-
 ghen : Ende eten dat der luyden Honden / dat sy
 daer af Onbeschadicht zyn sullen. Ende dat voorts
 elck man sal moeghen g Jaghen Hasen ende Bos-
 sen / alle Brabandt deure / sonder Calenghieren :
 Ende desghelycx Conynen Suyten Brye Waranden :
 Ende voek met Boghelen ouer al Bliegghen / sonder
 Calengieren.

a moeghen hueden / *ic. Per l. Quintus. §. Pōponius. & ibi
 Floria. & DD. ff. a d leg. Aquil. Bart. & Cap. de seru. rustic. tit.
 de serui. pascenda. vj. q.*

b Ende doen heuden / *ic. Ac poterunt animalia damnum
 dantia retineri per dominum fundi Damnū Passum, donec
 sciatur cuius sint. Bal. in l. 2. col. 2. in vers. & adde C. de ser. fu-
 git. Spec. de iniur. & dam. dat. §. sequitur. vers. porrò. & vers.
 seq. de act. vers. sed pone.*

c Daer toe / *ic. Notanter dicitur, quum alioqui canem
 non licet retinere, qua vulgo iter fit, l. hi enim. §. deinde aiunt
 ædiles. ff. de ædil. edict. & d. l. ad leg. Aq. & ferā bestiā, vrsū,
 lupum, pantheram, & aliusmodi: vel animal periculosum, vt
 canem mordentem, si quis retineat in via publica, quomo-
 do agatur contra eum, habet Spec. de empt. & vend. §. nunc
 dicendum. vers. quartò competit. vt animalia qualitercunq;
 noceant, quomodo agatur contra dominum eorum. idem
 Spec. docet tit. de iniur. & dam. da. §. sequitur & vid. Olden-
 dorp. class. 6 act 13.*

d Honden Houden / *ic. Quos mastinos posses vocare,
 scilicet custodiz deputatos. iuxt. DD. & clem. j. cum glos. &
 Card. ibi, de celebrat missi. vt & venari, hoc est, feras inda-
 gare possit vsufructnarius. l. vsufructus. ff. de vsufruct. Sed
 quid si animal irrationale damnum dederit? Sanè non tene-
 bitur aliqua pœna, ex quo careat sensu: pœna autem presup-
 ponit culpam aliquam, siue delictum, quæ non cadit in ani-
 mal*

mal irrationale: Imò nec Rationale, q̄a sensu caret, vt dom. Bart. Socin. in consil. 55. incip. præstâtissime. vers. xxx. principaliter part. j. quàmuis quidem animal irrationale cognoscens carnaliter fœminam, debeat puniri cum ea: 15. q. j. mulier. Itē res inanimata puniatur, cū qua delictū sit cōmissum. d. c. mulier. per glo. 7. 4. 1. deniq; ver. turibula. tamen animalia, quia sensu careant, non dicuntur iniuria damnum dare. secund. Spec. de iniur. & dam. da. §. sequitur. nec per ea fit acquisitio. vid. Signorol. de homod. in consil. 168.

• **Hals brake/rc.** Prout etiam potest occidi secundū Salicet. in l. Gracchus. C. de adult.

f **sal laten liggen/rc.** Cui Placito Principis & Cōstitutioni Regiæ quidē obtemperandum: secundū. Signo. d. consil. 168. licet DD. alij aliter sentiant. Sed videas apud Specul. tit. de iniur. & damno dato. §. ij. an damnum dantia animalia possint capi p. damnū Passum. ac vid. Pet. Iac. in tit. de act. de pauperie. huius autem rationem Constitutionis circa hanc particulam hīc, puto, colligendam à pari, quum si animal alienum lupo reacceptum debeat domino restitui. l. Pomponius. ff. famil. ercisc.

g **Jaghen/rc.** Et generaliter quidem venari quando liceat, habet eleganter Benedict. in repet. c. Raynutius. fol. 139. col. 4. & fol. 142. nec non consil. 192. vt & Bart. Cæpol. de hac materia venationis nec non aucupationis, elegantissimè disponit, de seru. rust. ti. de aucup. vt Card. harum differentiam ponit cum glos. in clem. j. §. porrò de stat. monach.

ARTIC. XXXIII.

1. **J E M /** dat voortrane / alle Ridderen / Knaspen / ende goede Luyden binnen Onsen Steden ende Landen van Brabandt gheseten /^a sullen moeghen Jaghen alle Brabandt deure in synen Saisoene alerhande Groot Wilde^b sonder Calengieren: ^c **W**esgheschenden inden Waranden / Wouden ende Bofscheschen / van Zonien van Zauenterloo / van Groothensst / van Meerdale ende van Grooten Houte. ^d **E**nde om dit Punct vast ende wel ghehouden te wordene / **Soo**

Soo hebben Wy Gheloofst ende Ghesworen / gheloo-
uen ende sweeren als voore / dat Wy daer teghen e nems
mermeer Ghebodt / Verbodt / noch Bede doen noch stis-
chten en sullen / noch laten gheschieden in eenigher vuez-
ghen oft manieren: Daer mede desen seluen Puncten /
eenigherhande stoot oft letsel gheschieden soude moes-
gen / oft ghedaen worden.

a sullen moeghen Jaghen / *rc.* Quum venatio ponatur
inter ea quæ iuris gentium sunt censenda, vt pro communi
conclusionone innuit Ias. consil. 119. col. j. ad fin. lib. 4. Matth. ab
Afflict. & qui eum laudat Rolan. à valle. consil. 9. nu. 2. Et tale
est Principis Placitum quod solet etiam Decreto, Rescripto
& Edicto constare, l. j. vbi DD. ff. de iust. & iur. Rescripta autē
propriè appello, vel ad libellos præsentium, vel ad Magistra-
tuum absentium consulationes (quas vulgus Practicorum
Brabantinorum *Aduysen* appellat) quibus quid sibi de
ea re fieri placeret, respondebant quæ per clausas Literas si-
gillatas, vel per Subscriptiones, si nō per Marginalia (quæ &
Practici *Apostillen* vel *Appoinctementen* abusiue tamen,
dicant) statuūt: Libellos enim Supplicationes & vt Practici
confimiles malunt *Requesten* / afferre solent Principi, qui-
bus ipse de Consilij sentētia, respōdet cuius rei exemplū est.
in l. sed addes. §. 9. ff. locat. & l. diu. de iure patron. Magistratus
autem si quid obscuriūs aut grauiūs ad se delatū fuerit, Prin-
cipem per Literas consulit: Princeps tum demūm respondet
ac iuxta merita causæ ordinat & cōstituit pro placito. vt ali-
quot exemplis constat. ex l. 3. ff. de testib. l. 31. de re iudic. l. ff.
de in integr. resistit. Decreta autē dicas quæ Princeps causa co-
gnita, & vtraque parte audita pronunciat. vt l. 3. ff. de ijs quæ
in testa. dele.

b sonder Calengieren / *rc.* Quamobrem si quis in eo Du-
catus loco venatione alijs interdicit, vbi antea vt & hac ipsa
Constitutione Principis venari illis licuerit, prohibitio siue
interdictio nullius momenti prorsus erit. vt commune asse-
nerat Ias. d. consil. cxix. col. j. Roland. vbi suprā. nu. 12. quia iu-
ris gentium veriūs & censeatur venatio.

L iij

Wtghes

c *Wtghescheyden/te.* Exceptio Ediçti, seu Constitutionis huius principij, si mauis: Quum Constitutionis verbū generale sit, omnia Principum placita complectens. Quod idcirco notandum fuit, quia Latinæ linguæ cōsuetudo hæc nō erat, quas enim Græci Imper. *διατάξεις* appellabāt, eas Latini Constitutiones nominarunt. l. 4. ff. de iust. & iur. Ediçta porro quibus non ad certam aliquā controuersiam, de qua consultus esset respōdet Princeps: sed generaliter de re quapiam quasi legem aliquam, constituit: vt l. hac ediçtali. C. de incest. nupt. & plerunque addita clausula: vel hac perpetua lege valitura sancimus.

d *Ende om dit punct/te.* Ex qua particula ego arbitrarer potius dicendum Ediçtum, quàm, Constitutionem: super materia aut tenoris istius puncti, vide Capol. in tract. d. de serui. rust. c. de monte.

e *nemmermeer ghebodt noch Verbodt / te.* Magna sit hic profectō à sua Regia Maiestate Subditis gratia: utpote, qui aliàs aliter poterat cōstituere super his, vt leges condere in vniuerso Regno suo, Bartolo etiā dictate in l. j. vers. idē in regib. ff. quod quisq; iuris: Statutaq; variare. Oldra. consi. 250. quum non recognoscens Superiorem (præter Papam cui subest, vt alij omnes Reges. c. per venerabilem. qui fil. sint legit. per Innoc. in glos. sua. in verb. recognoscat: vndē & vocetur filij à Papa. clem. j. §. j. & ibi Card. de iure iur. c. quàm graui. de cri. fals. vndeq; à Papa possint & priuari Regno suo Reges ex causa legitima. c. licet. de voto. Inno. c. si. de suppl. neg. prælat.) tantam habeat potestatem in territorio suo, quantum habeat Impator in vniuerso. Abb. in c. quæ in ecclesiar. de constit. in 2. col. Bald. ad l. hostes. ff. de capt. & postlin. reuers. & ad l. infamē. ff. de public. iud. Inno. in c. cum P. de fid. instru. ac Bald. ad c. cū venissent. de eo, qui mit. poss. causa rei serua. Bald. ad c. j. §. j. tit. de pac. iur. firm. in vsib. feud. nec non Andr. de Iser. ad c. j. 3. col. tit. qui feud. dar. poss. Bal. l. fin. C. de donat. int. vir. & vxor. Bal. ad l. j. ff. de aq. plu. arc. l. si publicanus. §. in omnibus. ff. de publ. Abb. in c. pastoralis. de offic. delega.

I T E M / dat voortaeue binnen Onsen voors
schreuen Lande van Brabandt a gheen Waran-
den syn en sullen / noch ghehouden worden / dan die
Brye Waranden geweest hebben / van datmen schreef
M. Dryehondert ende seuenentsestich / ende diemen te
Leene b soo lange ontfanghen heeft c vanden gheenen
Daer dat behoort: Behoudelyck dat den goeden Luy-
den daer afgeen onredelycke Schade gedaen en worde.

a Waranden syn en sullen / *Et quidem optimè negā-
tur, per l. si quando. §. cum in domo. ff. si seruit. vendic. per
quam legem etiam sylua plantari non potest in loco in quo
seruitus debeat. Quæ quidem sunt Nemora. (j. syluæ amœ-
næ) pabulo idonea. quòd in eo greges atq; armenta depasci
soleant. & sic differunt à Syluis cōmunibus, quarum appel-
latione venit solum, non tamen arboribus incis. Pet. in l. si
quis legauerit. de lega. j. Alex. in l. certo. de seru. rust. præd. Et
hoc nolo ignorari, Placitū istud Principis (vt tā præcedentia
quàm sequētia, complectantur) vbi in ipso sit plenitudo po-
testatis, legis habeat vigorē. l. j. ff. de cōsti. Princ. & §. sed quòd
Principi. Institu. de iur. nat. gent. & Ciuil. tales sunt Papa, Im-
perator & Rex, qui legibus humanis non subsint, sed supra
legem sunt, legibus autem viuere volunt. l. digna vox. C. de
ll. l. princeps. ff. eod. de. legib. l. ex imperfecto. ff. de leg. 3. c. ad
honorem. de auro, & vsu pallij. c. illa quotidiana. de e-
lect. c. proposuit. de concess. præbend. c. 2. de præbend. lib.
6. cum similibus. In quibus iuribus ait Nicol. Euerard.
Præses ille q. Mechlin. in loco argum. de plenitud. potestat.
num. 2. quòd ratione huiusmodi plenitudinis potestatis
Imperator & Rex possint scribere contra ius, & Papa dis-
pensare contra ius: & vt ibi narrat (quòd fortius est) etiam vt
aliqui volūt cōtra Constitutionē Cōcilij generalis: cui addas
singulare dictum Bart. ad l. infamem. in fin. ff. de publ. iudic.
vbi vult quòd quælibet Ciuitas vel Rex Superiorem non re-
cognoscens tantam potestatem habeat in populo sibi subie-
cto, quantam habet Imperator in vniuerso: quod dictū quo-
que refert & sequitur Panorm. in c. cum test. de re iudic. & in*

c. per

c. per venerabilem. qui fil. sint legit. & DD. sæpè alibi. Attamè quòd dicimus Papã Imp. nec Regem Hisp. non subesse Legibus, haud absoluta sed sub limitatione capiendũ est, scilicet vt procedat, intelligendo de Lege positiua & humana, cui nõ subest, declarante Ioann. Andr. in reg. cui licet. de reg. iur. in vj. Anchor. in c. Canonum, in j. oppos. & 13. q. de consti. Ioã. Calde. in c. de illis. 7. q. de rapt. qui tamen Legi diuinæ subest, vt Papa, tanquã filij ecclesiæ. iuxta not. per glos. in authent. adhæc. C. de vsur. & tex. c. sunt quidam. 25. q. j. quod intelligas, vt glos. sing. in c. post transl. in fin. de renunc. vbi Ioann. Andr. qui inter alia dicit, quòd nè quidem Papa quicquã possit contra Euangelium quatenus concernat fidem & ea quæ ad eum pertinent. in alijs autem quòd anima sua sit in manica sua, quia sit super omnia consilia, secundum eum, & allegat c. significasti, de elect. de quo tamen articulo subtili & periculoso vid. plenius in Constitutionibus editis in Consilio Constantiensi, & reuocatis in Concilio Basiliensi: & latè per Lud. Roman. consil. 121. & exquisitissimè Panorm. in sua disput. incip. Episcopus & quidam rector. & subtiliter Card. in c. licet. de elect. & latè per Præposit. 15. distinct. in princ. ac Anton. de Rosellis in tract. de potestate Imperat. & Papæ, & in locis commemoratis per Felin. in c. nonnulli. in 4. col. de rescript. Oportet enim, vt Chrysippus dicebat, Legem omnium Ducem esse & Principem. Si ergo sola Lex omnium Dux & Princeps esse debeat, non alius est quod sit. Et quis Principi princeps erit? Lex (inquit Plutarchus) quæ omnium Regina est Mortalium & Immortalium, vt Pindarus ait. Sunt itaq; impuri Assentatores, Adulatores, Susurriones, Garruli, nedũ Parasiti, occupandi voluntatis Principum gratia, ex auctoritate falso extollentes: Eum legibus obedire non oportere impiè prædicant, plus illi Terentiano:

Obsequium amicos, veritas odium parit.

quã synceritati vel æquitati studiosi, cùm Lex ipsa inuentum sit & munus Deorum. l. ij. ff. de legib. vbi Ioann. Coras. quorum Decretis Principem solutum esse, nemo sanæ mentis est dicturus. c. cùm inferior. de maio. & obed.

Assentatorem fugias, nam Garrulus hic est:

Assentatori est nil pins deterius q.

Qui verbis multos dulcibus interimit.

Se fidum

Se fidam simulat, cum sibi nulla fides.

Quale genus hominis solet plerunq; in Aulis & Curijs Principum versari: à quo nemo Prudens, nemo Doctus, nemo pius nisi qui fumos vendere calleat, & Assentatoré improbū agere palato cuiusque satisfaciendo miris persuasionibus, & titillationibus: at, intelligenti pauca: Hesiodus Poëtarum prudentissimus, cuius etiam meminit. Aul. Gell. linguā non circa fictitia vel futilia vulgandam, sed circa vera & syncera recondendam, dicit: perinde ac Thesaurum. verūm id hac tempestate passim Magnatibus videtur innatum vitij, vt adulatio libenter habeatur, & honesta veritas ac bonitas reprobetur.

Nil nisi mendaces: fallacia vana: doliq;

Laudantur: falsi premia cuncta feruntur:

Dicere qui verum pergit laceratur: honestas

Pellitur: & virtus nunc sine honore iacet.

Nec aduersatur his illud Vlpiani Respōsum ex. d. l. Princeps. ff. de ll. vt *Commentatus ibi sum*, ff. lib. j. ac aliquando publicè professus, plures adducēdo ratiōes & leges. Verissimū siquidem est, Principem legibus solutum, non enim legibus ab alio conditis tenetur, cūm par in parem imperium non habeat. l. nam & Magistratus. ff. de arbit. c. innotuit. de elect. nō à seipso promulgatis, quum nemo possit sibi imperare. l. penult. ff. de arbitr. aut legem talem imponere, à qua non liceat recedere. l. si quis. in princ. ff. de leg. 3. Cæterūm hæc in solemniū legibus & similibus obtinent. l. imperfecto. & l. omniū. C. de testa. non in legibus naturæ, Iustitiæ, & honestatis. l. 2. §. j. ff. de reb. ear. Ea propter Bal. ad l. 2. C. de seru. & aqu. quātumuis (inquit) Princeps solutum se legibus dicat: rationis tamen naturalis dictamine tenetur & obstringitur, cūm Ius naturale potentius sit, quàm Principatus, aut Imperiū. Bald. in c. j. §. fin. qui feud. dar. poss. Qua etiam ratione constat lege conuentionis & contractus Principem obligari, vt & Papa c. j. & ibi omnes DD. de probat. Et Nicol. Euerar. in loco arg. à plenitud. nu. 6. Bald. in l. j. ff. de constit. Princip. quando nihil magis sit naturale, & congruum fidei humanæ, quàm pacta seruare. l. j. ff. de pact. & nihil sit q̄ lumine clariore præfulgeat, q̄ recta fides in Principe, l. inter claras. C. de sum. trinit. alioqui dicit Bald. in d. l. princeps. & in l. 2. C. de seru. & aqu.

M

qui

qui est omnium Præsul, esset tanquam exul. & si in hoc Principes vellent vti plenitudine, potestatis dicerentur ea abuti, & esset potius plenitudo tempestatis, quàm potestatis. legibus itaq; solemnitate, solutus est Princeps, veluti ne testâdo ad testamētariâ iudicâdo in iudiciariâ obseruationē cōstringatur l. ex imperfecto. C. de test. cū eius præsentia suppleat oēs solemnitates. l. omniū. C. de test. ijs verò legib. quibus à Principe neglectis, publicum bonum offenderetur, Principem quemcunq; teneri Iura omnia voluerunt. Interim populus Romanus vni alicui Principi summū ius dare, omniumque rerum arbitrium permisit: veluti necessum habuit, vt omnis factionū occasio tolleretur: tum, vt in administratione Prouinciarum Princeps succenturiaretur Senatui, qui nō perinde Prouincias omnes regere poterat. l. 2. §. nouissimè. ff. de orig. iur. Quare ergo cū Princeps nisi quodammodo legibus solutus sit, suorum Ciuiū hæreditates sibi cōtra leges dalatas non amplectetur? l. 3. C. de testa. vbi ait Imp. ex imperfecto test. nec Imperatorem hæreditatem vindicare posse, licet enim lex (inquit Hotomannus. §. eadem. instit. quib. mod. testa. in fir) Imperij solemnibus iuris Imperatorem soluerit, nihil tamen tam proprium Imperij est, quàm legibus viuere, quod idem traditur. l. digna. C. de legib. nisi quàm autem illustrius quàm apud Paulum in l. 23. ff. de leg. 3. Ex imperfecto testamēto, inquit, legata vel fideicōmissa Imperatorē vindicare, inuerecundū est. Decet enim tātā Maiest. eas seruare leges, quibus ipsa soluta esse videtur. Et sic ipse D. Iustinian. §. eadem. in fin. d. tit. instit. licet (inquit legibus soluti sumus, attamen legibus viuimus: sic & in l. digna vox. C. de legib. legimus. Digna vox est Maiestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri, Et vt Papinianns inquit. Nā quæ facta lædūt pietatem, æstimationem, verecundiam nostram, nec facere nos posse credendum est. ait doctissimus ille Ioachim. Mynsing. d. §. eadem oratione, instit. quib. mod. testa. in fir. in fin. hæc & consimilia Iura verè diuina, & Principibus nostris inculcanda esse potius quàm illam Adulatorum vocem, Quod Principi placuit, legis habet vigorem. §. sed & quod principi. Institut. de iur. natu. gent. & ciuil. Absint ergo Curialia illa verba, quæ Alciatus. c. 12. lib. 2. ij. Parerg. adulationis causa dicta fert. Vt puta eo præsertim tempore
cum

cūm aliquid student captare à Principe seruiliter Adulantes, vt inquit Valla, etiam gestu, quod ipsis cum canibus motu caudæ alludentibus commune est, & vt Franc. Phileph. lib. 2. Conuiorum, ficto ac simulato vultu, ad gratiam potius quā ad veritatē assentantes & persuadētes cū tamē meliūs sit pro veritate pati supplicium, quā pro adulatione beneficium. ii. q. 2. nemo. quæ factionis gratia plerisque Aulicis & qui in Principum comitatu sunt solet innata esse, aliud sententibus, aliud loquētibus, verbaq; & voces solummodò effutiētibus, adulatione Regibus quolibet veditātibus. 37. dist. nonne. Alberic. de Ros. C. de testa. l. nolumus. instar insidiatorum alienarum hæreditatū. 37. dist. nonne. Sed fortè dicas illos ita simulatē, ad captādā beneuolentiā Principis suorumq; Membrorum, quælibet agere esse subiectos: cui inferam, si eos esse ergo maximæ seruituti deditos & obnoxios & ita Aulicorum vitam esse splendidam miseriam: vt etiam *latius in meis Iuristarumq;* Prouerbijs inuenias delineatum. Neque ergo, omne, quod Principi placet, legis vigorem habet, & pro lege seruandum est. sed id tantū, quod ex æquo & bono, nec honesti carceres excedente, legis condendæ animo constitutum est, quodq; non pugnat cum iure naturali & honestatis formula. Salomonius ad l. j. & l. princeps. ff. de constitut. Princip. vbi grauitè etiam de hoc multis inculcationibus differit. Quare meritò Antiochus ille tertius laudandus est, quem ferunt, datis ad singulas Ciuitates literis suis, iussisse, ne sibi parērent, si quid fortè præter ius & fas ediceret. Quorsum & Plato respexit, in eo Dialogo, qui Minos inscribitur, vbi Constitutiones Principum iniquas, nec ad optimum, recto calle proficiscētes, leges minimè esse, summa grauitate probat. Mendacij ergò & adulationis gymnasium est Aula Principum: vbi præfati Adulatores vera mendacijs concinnant, laudant turpia, & pro egregijs haberi affirmāt seuera & odiosa. & ex quibus arbitror ortū odiosum illud prouerbiū. Qui volet esse pius exeat Aulā. Cū ibi regnantes sæpe tacti Adulatores, falsis testibus (vt ait Francis. Patric. Senens. de regno. lib. 4. tit. 2.) peiores sint: quos tamen Athenienses priscis temporibus capitali supplicio ex veteribus legibus afficere solent, vt inter alios de Tymagora Darij adulatōre legimus: eòq; sic assentando, simulando, dissimulandaq;

mulandaque Principis aures demulcebat, ac tali aucupio se tueri tentabat, ut rectum nec verum à falso discerni poterat. Sunt etiam invidi qui in Domibus Principum semper aluntur, & subitanea aliorum felicitate toruis oculis intuentur, oesque quibuscum illi paulo familiaribus versantur, odio habent & diffidentes virtutibus suis, magno ingenio viris semper obrectant. oesque quibus pares virtute esse nequeunt, invidia ac malevolentia persequuntur. Hi consiliorum eventus expectant, quod si felices extiterint, Fortunam Principis laudant. Sin secus, auctores sententiae criminantur, eosque callidos versutosque esse dicunt, & non rebus Principis, sed sibi ipsis consulere. Sunt horum nonnulli etiam inanis gloriae adeo cupidi, ut sibi ipsi mentiantur, seque nimium ament, & sine rivali quidem, ut dicitur, hi de se omnia quae dicantur, quamvis manifeste falsa sint, credunt, ficta pro veris accipiunt: φιλαυτία alijs de se potius, quam sibi ipsis fidem adhibent, & per unquam à se discedunt. Et dum aliorum iudicium sequuntur, suum ingenium fraudant. Et in summa avaritia sumptuosi sunt, in summa autem infamia gloriosi suaque duntaxat admirantur, aliena vero omnia despiciunt. Quin etiam cuncta existimant, quae de se ipsis praedicant, & cum summa ostentatione iactant, auditoribus ita persuaderi, ut vera illa, & nulla ex parte ficta esse putent. neque intelligunt se ludibrio contemptuique haberi, ac simili modo se irrideri, quo quidem apud Comicos Poetas miles gloriosus irridetur. Horum gratia quidam Graecorum putant Ixionis fabulam fictam esse à Poetis, qui aiunt illum pro Iunone Iouis coniuge, quam perditè adamabat, Nubi se commiscuisse, & ex ea Centauros genuisse. Inanis enim gloriae cupidi, vanam virtutis imaginem amplectuntur, nihil tamen rectum, aut virtuti consonum agunt, sed ex arbitrio multitudinis pendunt, Principesque videri cupiunt, Principe ipso preciosiores adornati & vestiti, poposi, vanisque quasi nubi incubunt, quae deinde eis mostra parit. Hos perosus Iupiter fulminat, & in barathrum praecipitatos perpetuae rotae affigi iubet, instar Ixionis de quo praclare Ovid.

Voluitur Ixion, et se sequiturque, fugitque.

Rotae naturam eleganter exprimit, quae quod magis seipsam sequitur, tanto seipsum fugit. Sic enim medax Adulator quod magis veritati inniti videri vult, tanto magis ab ea abhorret & mendacium reiterat, suamque vna vanitatem ostendit. de quibus

quib. Gregor. in psalm. Confitebor tibi Domine. super verb. quoniã laudatur. Hæc est magna ira DEI, cum deest correctio, & adest adulatio. nam horũ linguę ligant animas in peccatis. Declarant enim ea facere in quibus non solum non timetur reprehensor: sed imò adulatur Adulator. peccatori exhibita adulatio dat audaciã augendi peccatũ. 46. disti. sicut. 50. distinct. si quis dixerit. vnde & parietẽ linire tales dicantur. 66. dist. sicut. in fin. Adulatio, me herclè, falsus & tamen blandus est sermo. 43. dist. c. vlt. l. vlt. ff. si quis aliq. testa. prohi. quæ non conuenit Philosophis. Spec. de aduocat. §. nunc de exordijs. vers. aduocatus. Quare Diogenes Philosophus vni ei adulanti notabiliter respõdit: Vt quid me tantũ laudasti: nũquid vis me vendere mihi: at dixit ille: indulge mihi quia nũc benè sciam, quòd mentiar: quum alij sibi complacabant in adulationibus meis. Et hæc quidẽ proluxiũs à me referuntur, vt Rex & Princeps hoc certius à tali genere hominum sibi caueant. nam Pastor qui luporum laudes, vel adulationes quærit, oues negligit. (38. disti. nonne. B. Thom. secunda secũdæ. q. 115. quod & latius delineo in meis *Tabulis Elementorũ Christianismi*: imò quia neqores sunt hostes adulatōres, q̄ illi qui foris sunt, nequaquam sunt assumẽdi, p̄ Cõfiliarijs Pr̄cipũ. c. si inimicus. 93. dist. de q̄bus loquebatur diuinus Psalmista. psa. 2. Qui loquũtur pacẽ cũ pximo suo, mala in cordibus eorũ. Hinc D. Hiero. in quadã Epist. ad Teclã. Meliora sunt vulnera diligentis, quàm oscula blandientis. de quib. per Archid. & Ioan. de Turre crema. in c. sunt nonnulli & in c. seq. 46. dist. Perinde Rex Assuerus iratus contra Vasthi Reginam, interrogauit Sapientes Cõfiliarios suos, cui sententię Vasthi subiaceret. Qui non temperauerunt Regis furorem, nec excusauerunt absentem, sed vnus respondit, cum indignatione dicens: Regis iusta est indignatio. Esther. 1. Item Principes & Satrapæ Darij Regis Persarum, cupientes quòd Rex iniquum statueret decretum, posuerunt aliquid, quòd ipsis nefandissimis hominibus, nedũ bestialibus pecudibus videbatur pertinere ad honorem ipsius. Daniel. 6. ac denique Pharisei volẽtes capere CHRISTVM sermone, cœperunt magnas laudes ei dicere: Magister, scimus quia verax, & cæt. Matth. 22. Ευλογειν ἐπι καλῶν ἔργοισι, καλὸν, τὸ γὰρ ἐπι φλαύροις, κίβδηλον, καὶ ἀπατεῶνος ἔργον.

M iij

Ait.

Ait Democritus: quasi dicat, Rectè facta collaudare, honesta est: mala verò laudibus vehere, adulterini animi ac impostoris est. Quemadmodum Actæo ab alumnis suis canibus interijt, sic Parasiti (quos Crates συγκατανοστιφαγοις appellabat) eos à quibus aluntur pessundant, habentes faciem impudentem, colorem stabilem, maxillas indefessas, quæ continuò possint alapas sustinere, qui si irrideantur, de seipsis & rideant, turpè putantes seruire dicitarijs: ad complacendum conuersantes in alentis perniciem, aliena commessantes, interim famem, vecordiam, audaciam, ventrem, ocium, bile dimissa, habentes etiam nonnunquam ægroti dum student elegantes haberi. Vbi tamen vrios veræ gloriæ studiosos, iustos & simplices esse oportere, ait Aeschylus Poeta, & boni esse, quàm videri malint. Vtòs igitur illos, experto credet Princeps Roberto, vt in meis Iuristar. Prouerb. in verb. expert. Princeps sciet contemnendos esse, & Regia Aula exigendos: ac nullo munere nullaq; dignitate honestandos: quum, vt declaratum iam est sic satis prolixè, horum consuetudo, tam illustrissimæ personæ Principis quàm Regno perniciosissima est. quorum opes sæpiùs euertunt atq; honores, quàm hostes, vt sapienter ait. Q. Curtius. Atque ipsorum loco viris fide, prudentia, doctrinaq; præstantibus, liberiores quãdam loquendi potestatem faciet Princeps, vt in rebus arduis liberè, ac sine timore consilium rectum afferant. Sapienter quidem Demetrius Phalerius Ptolomæum Regem monuit, vt libros illos legeret, in quibus præcepta Regibus ac Ducibus traduntur (vt ex Plutarchi apotechmate) hausimus quandoquidem doctissimi illi viri ea scriberent quæ nemo vnquàm Regibus, Ducibusue in rei veritate dicere auderet. Ea propter Remp. Romanam (vt Lampridius ait) prudentissimorum consilio felicissimè rexit, maximè Vlpiani, Pauli, Pomponij, Africani, Celsi, Modestini, Iuris peritissimorum. Hic sunt, inquit, qui bonum Principem fecerunt. Tot enim & talibus viris quid mali excogitari vel fieri potuit, quum omnes ad bonum consentirent? Reges sapientes redduntur, sapientum hominum consuetudine. Hinc Cyrus (vt Xenophò scribit) Thesauros sibi custodes, fidelissimos parabat amicos. Hi Regis oculi, Regis aures dicebantur, qui cuncta quæ videbant, quæ futura essent Cyro conducibilia, referebant.

Multis

LAETVS INTROITVS.

95
 Multæ sunt aures, multi sunt oculi, longæ sunt manus boni Principis. Ideò Alexandro suadebat Aristoteles, vt ex eius familia fidos p̄bosq; aliquos haberet qui ea quæ p̄ Regnū fierēt & dicerētur, sibi referrēt. sic ergo & Ego cōsulo dignissimis Principibus bonos & p̄batos secū habere suisq; consilijs & domesticis colloquijs semp̄ adhibere, ne ipsi tādē boni, cauti & optimi vēdātur vt ait Diocle. Hinc vera & memorabilis est illa Marij Maximi sentētia, cuius Aelius Lāpridius meminit. in historia Alexā. Principis. Meliorē esse Remp. & propētiorē in qua Princeps malus est, ea, in qua sunt amici Principis mali. Siquidē vnus malus à pluribus bonis corrigi potest: multi aut̄ mali, non possunt ab vno, quàmuis bono, vlla ratione superari. Ideò bonus & sapiens fuit Princeps idem Alexander, qui præter insitam animo virtutem, amicos sanctos & venerabiles habuit, non malitiosos, non furaces, nō callidos, non ad malum consentientes, non bonorum inimicos, non libidinosos, nō crudeles, sed sanctos & religiosos, quòd nihil venderent, nihil mentirentur, nihil fingerēt, nunquàm deciperent æstimationem Principis sui: vt e conuerso solent facere Aulici Adulatores omnium animalium domesticorum, secundum Thaletū Milesium, pessimi, Curiam maximè frequentantes, vtpotē videntes homines meliùs Adulatoribus succedere, quàm recta Monentibus, qui ad nugas se conuertant, & quæ placent loquantur. Crescentibus nempe flagitijs hominum crescit & veri odium. Regnū blanditijs ac mendacio datum est, Adulantur Sacrifici, assentantur Medici: Consiliarij haud satis amicè consulunt, quæ liberè monent Magistratus Proceres certatim Principis fauorem ambiunt, & ad gratiam ferè semper loquuntur: Qui à sacrosanctis Confessionibus Principibus sunt, liberè & audacter vix officio funguntur suo. Quòd si facerent: hercle meliores forent Principes. Ita sit, vt dum quisq; suis cōmodis studeat, publica negligatur vtilitas. Quare, in summa, iniquis huiusmodi Consultoribus qui neq; famam neq; salutem vel Principis vel Reipu. diligant, nequaquam aures præbēdę sunt, nec leuiter credendū. Et si enim minimè decet quoscunq; more frondium quibusuis flatibus flexibiles esse: his potissimū indecorum, imò perniciosissimū est, penes quos tanta potestas est, vt quod facere velint exequantur. Licet namq; obstinata non credenti durities quandoq;

laferia

leferit, sapius tamen leuiter credidisse exitio fuit. Quid nãq̃
 stultius obsecro, quàm cunctis fabellis aures cordis habere
 patulas, & tanquàm certissimis fidem adhibere, quum ho-
 minum inter se sint tam varia certaminis studia. Nihil pro-
 fectò tam credula existimatione stolidius. Quum Senna-
 cherib potentissimus Assyriorum Rex Hierusalem obfi-
 deret ingēti exercitu, Regem ad colloquium vocauit, & no-
 luit exire perditionē (vt in libris Reg. scribitur) & credulita-
 tis periculum timens. quoniam vt Vegetius rei militaris pe-
 ritissimus ait, frequentius Conuētiones Pacisq̃ simulatio-
 nes credulis magis nocuere, quàm arma. Circumspecti qui-
 dem viri ac constantis est, negligere neminē, verum pro me-
 ritis vnumquēq̃ pendere, & ne de incognitis præcipiti sen-
 tentia falli possit, seipsum colligere, & quasi è speculamen-
 tis librato iudicio intueri, quis verba faciat, ob quod meri-
 tū, in quē facta, in quo loco, quo in tempore, iratus an quie-
 tus animo, hostis an amicus, Infamis an honestus homo
 sit. Quum igitur repētina credulitas mater sit erroris, nouer-
 ca cōsiliij, simultatum causa, præcipitium obsequētis, & pœ-
 nitentiæ semper proxima: credulitatis festinantiam semper
 abhorrere æquum & saluberrimum erit, Illustr. Principi, ita
 vt nil temerè aut audiat, aut credat, aut ex abruptiōe deniq̃
 agat: verum (vt colophonem hisce addamus, nè diuitiis pro-
 positum breuitatis excedamus) omnia diligenti & matura
 consilij examinatione præcedente: & S. M. non pœnitebit.

b soo langhe Ontfanghen / *rc.* Referas ad hæc ea quæ
 habentur infrà. art. 8. 2. Additione, in contextu.

c vanden ghenen / *rc.* Vt authoritates & familiæ conser-
 uentur. Paul. Paris. consil. 16. nam hoc fieri publicè interest.
 l. j. §. si cui ff. de ventr. insp. vers. publicè enim. vbi DD. &
 doctissimus ille P. Peckius in casu familiæ. lib. 4. de testa. c.
 1. num. 6.

ARTIC. XXXVI.

1. **I E M** / Datmen a gheen Schuldt te Woudts
 rechte oft Borsch Rechte trecken en sal. Dan
 Schuldt comende van Coopmanschappen van Houte/
 ende van Borsche / van Juden Borsche ende Wouden
 des

des Princen vanden Lande / oft van anderen Boffchen
ende Wouden / die van ouden tyde te Woutrechte ghes
staen hebben.

^a gheen Schuldt te Woudrechte / *re. Vt Iurisdictionē
censeri esse apud illum locum cui consuetudo prouidit,
referunt Archid. & Ioā. Monach. in c. cūm Episcopus. de of-
fic. ord. in vj. & Bald. in c. adhæc. col. 2. de pac. iur. firm. Quā-
do quidem & hæc cohereat territorio. Ias. post Bar. l. j. in pe-
nult. col. versic. collige ex. ff. de iurisd. om. indic. vbi & Dyn.
Paul. de Castr. consil. 132. l. fin. C. vbi & apud quos. Bald. l. j. C.
de hæred. instit. & ad l. data. C. qui accus. non poss. vt est qua-
litas territorij. Barth. Cæpol. de seru. vrb.*

ARTIC. XXXVII.

I E M / datmen in Onsen Walschen Lande
van Brabandt hebben sal eenen goeden eersamen
^a Baillyu / Gheboren in Onsen Lande van Brabant:
Ende dat zyne Clerck ende Onder Ambachteren / ende
desghelijcx Onse Ambachteren ende Rechteren vā On-
sen anderen sesse groote Ambachten / sullen sijn ^c van
Onsen Lande van Brabandt gheboren. Ende dat
^d het Hoff van Genepien sal gehouden zyn ^e gelyck dat
plach hier voortyts te wesen: Soo dat niemant ^f die
daer te doene heeft / en worde ghehandelt buyten ^g wegen
van Rechte.

^a Baillyu / *re. Idē est q Prætor, Mayerus, Schultetus, Amp-
mānus, & aliusmodi Iudicij primarius: de quib Budæ. latius
in Annot. prior. & ego post eum in meis Commentarijs lib. 1. tit.
tit. 14. de offic. p̄tor. circ. l. j. Hiq̄ à principio Romæ ius reddi-
derūt. Demū vi bellica partis à populo Rom Prouicijs, in eas
quoq̄ mitti cœpère: qui à populo mittebātur, quales hi sunt
dicti præsertim & quidē prætores: qui à senatu, Consules. q. i.
demū à Cæsaribus, Præsides, vel Legati Cæsaribus dicti. Quāuis
Prætorē appellari Proconsulē non esse nouum Oldendorp.
monuit. per l. patri pro filio. §. j. ff. de minor. & l. in hæredem.*

N

ff. de

ff. de dol. mal. Prætoribus autem Iurisdictione (quod scitum non indignum annotatum est ab Alciato) hac verborum formula, ex lege xij. Tabular. competebat.

Iuris disceptator, qui privata iudicet, indicari iubeat, p̄tor esto: Is iuris civilis custos esto, huic Potestati parento:

Quodcumq; Senatus creuerit, Populus iue inserit, tot sunt.

Magistratus annui sunt.

Ausdicium, iudiciumq; habent, hoc est, appellationem ad populum vel Senatum. vt Cicero de legib. lib. 3. interpretatur. & qualem Iurisdictionem hi habuerint, indicat. Alex. lib. 2. c. 15. Genial. dier. &c.

b *van Onsen Lande / r.* Rationem & causam huius diximus alibi, præter eam quæ supra de Cancellario & Consiliarijs dicta sunt, vel quæ sup. artic. 19. in hoc LAETO INTROITV posita, & commentata sunt.

c *dat het Hoff van Genepien / r.* Vt non sit delusoria Iurisdictione, ex sententia Spec. de prim. & secund. decret. §. xj.

d *ghelyck dat plach / r.* vt ix. quæst. iij. conquestus: vnde teneat & eorum Genepiensium Iurisdictione atque Sententia. DD. ad l. j. C. de emancipa. lib. quæ inest quoque Genepiensium Dominio tanquam pars in toto. arg. ff. de except. rei iud. l. si quis cum. & Pileus Modicens. q. 16. quæstio. Iuridicar. incip. an Castro. vid. Alciat. c. quod sedem. nu. 34. de offic. ordi. ac cū generaliter illa cōcedatur, vel demādetur Merū & Mixtū, Imperium concessum seu mandatū reperietur. vt idem d. loco. nu. 38. cū sit de Territorio, vt in corpore inanimato. secund. DD. & Bald. in c. adhæc. de pac. iur. firm. Paul. Castr. confil. 132. & ibi Bart. C. vbi & apud quos, atq; illi cohæreat vt qualitas territorij. Bart. Cœpol. de serui. vrba. cxij. Alex. in l. j. de iur. om. iud. & in l. prætor. eod. tit. vbi & Bart. dicit eam illi cohærere, cum Iasone in penult. col. vers. collige ex.

e *die daer te doene hebben / r.* Vt tractentur in Iudicijs more consueto, & iuxta merita causæ: vt interim Iurisdictione tamen territorij concessa per suam Maiestatem augeatur cum territorio, si modò illud augeatur per modum vnionis: aliàs secūs. Floria. ad l. ite si fundi. §. Huic vicinus. ff. de vsufruct. & Flor. in l. si procuratores. §. si plures. ff. de tributoria.

f *en worde ghehandelt / r.* Eò quòd potestatem habeat

Iudi-

Iudices ibi: vt plerunq; Iurisdictione nō est sine potestate: è cō-
sō Potestas benè sit sine Iurisdictione, vt not. DD. & Card. in
Clem. fin. §. irritum. de elect.

g buyten wegen van Rechte/te. Quū Iurisdictionis sit
(quod magis est) condere etiam Statuta. Barth. ad l. omnes
populi. vt & Alex. ff. de iust. & iur. ac ad l. j. ff. de iurisd. om.
iud. Bald. in l. nulli. C. de sent. Inno. in c. cūm oēs. de constit.
Lud. Pont. in rubr. de arbi. pœn. ita vt non extra viam Iuris
tractari ibi quispiam presumatur. Ius autem dictum *δικαιοσύνη*
ibi accipi autumo pro ordinatione ciuilis societatis. vt di-
xit Arist. lib. j. Polyticor. ac vt ego latius interpretor in meo lib.
4. Ethopoliticorum tit. 25. circa princ. Vbi reperias Iurisdictionem
diuisam in Ordinariam & delegatam, Plenam & Semi-
plenā: Cum tractatu, cui. s. potissimūm competat quælibet
earum: quarum & Spec. meminit. de Iurisd. om. iud. in prin.
Item aliam esse Meri Imperij, aliam Misti, aliam Modicam
coërtionem habere, & c. ad quæ loca plura requirētem huic
materiæ correspondentia, remitto: quum omnia hīc dicere
non conueniat, nec sit instituti nostri.

ARTIC. XXXVIII.

I E M / a dat doek mede voortane / Onse
Smaelreheeren / Ambachteren / Rechteren ende
Kentmeesteren / particulieren van binnen Onsen Lans-
de van Brabandt voorschreuen b Gheboren sullen
moeten zyn / sonder dat sy sullen moeghen doen / of
e laten bedienen / die voors huerlieder Officien / met
oft by eenighe Buntlanders / a van wat qualiteyt
dat sy souden moeghen zyn. Ende desghelycx sullen
oock die Castelleynen van Onsen Sloten des voors
Ons Landts van Brabandt / zyn Gheboren Bras-
banders : e Het en waere / dat sy Stammen inden
seluen Onsen Lande besaten van heurs selfs oft van
Houwelycx wegghen.

N ij

Item

a Item dat voer mede / *zc.* Hinc videmus bonū Principem nihilo differri (vt ait Xenophon lib. 8. de pædia Cyristati, in initio) à bono patre. Nam vt parentes filijs in omni æquitate possibili prouident, vt bona his nunquàm sint defutura: ita Rex videtur nunc ea cōsulere nobis, cum quibus maximè in fœlicitate possimus ad vltimum vsq; finem perseuerare: cū hoc & antiquitatis monimentis & vitæ communis exemplis, & legis diuinæ actionibus exploratum sit, illud Regnum & Imperium diu permanere nō posse, in quo leges, iura, Iudicia sacrosancta & inuiolata non sunt.

b gheboren sullen moeten syn / *zc.* Vt suprà artic. 5. 6. & 7. (vt quale iuramentum circa officium præstandū iurare debeat, habetur art. 10. & 11. suprà, & in debita forma in fin. Ordination. Crimin. publicatę Bruxellę sub Duce Albano anno 1570. fol. 36.) prout originis locus perualeat in muneribus imponendis. l. libertus. §. 2. ad Municip. & Alex. ad l. assumptio. §. filius. eod. tit. vt sic originarij comprehenduntur à statuto legitimante, non autem forenses non Subditi. Bart. ad l. j. ff. de tut. & curat. dat. ab his. Nati ergo debent hīc Officiales in Brabantia esse, & non solūm ex ea oriundi, vt vulgus putat, hoc est, qui exinde originem ducāt: putā, quia pater vel maiores ex eo Ducatu antiquitūs prognati sint c. j. de vsur. in 6. vndē originarij Ciues quoq; improprie dicātur, quia ex parentibus ciuilibus alicuius oppidi oriundi sint, ad tamen differentiam Incolarum qui ipsi nuper municipatum cōtraxerunt. vt in l. ciues. C. de incolis. lib. x. Ciues quidem origo facit. j. ortus natiuitasq; (quę mutari non potest) vt l. fin. §. penult. ad municip.

c laeten bedienen / *zc.* Vt suprà d. est artic. 22. n. m. 1. cuius substitutionis materiæ quoq; mentionem faciūt opinor Oldra. consil. 141. incip. thema. Rota 46. decis. in nou. Intelligas tamen hīc, subaudiendum, nisi fiat & surrogetur quispiā in locum æquē legitimatus & qualificatus vel per Curiam Principis ex certa ratione, & in defectū alius vel per ipsum surrogantem sciente Curia, eò quòd huiusmodi scientia inducat consensum, vt ff. de euct. l. quidam ex parte. & C. ad Velleian. l. si sine. & ex quo sciuerit, & sic consequutiue consenserit Curia, ampliùs pœnitere ipsa non deberet. vt ff. de option. lega. l. apud Auffidium. & ff. de verbo. oblig. si ita stipulatus

pulatus. nec sic reprobare probatum. ff. de negocijs gest.
 l. Pomponius : nec opponere posset, quia surrogatus pe-
 tijffet surrogari, aut si mauis substitui, & q̄ iuxta art. xj. circa
 med. suprā in LAETO INTROITV, sit indignus eo ip-
 so. vt C. de episc. & cler. l. si quemquam. & ff. de procur. l. quæ
 omnia: Quandoquidem benè faciat: quia qui etiam Episco-
 patum desideret, bonū opus desiderat. vt etiā Barbarius Phi-
 lippus Romæ petijt officium Præturæ. vt ff. de offic. prætor. l.
 Barbarius, & arg. ff. quod quisq̄ vniuer. nom. l. item eorum.

d van wat qualiteyt dat sy souden moghen zyn / 2c.
 Nisi prorsus saperent substituti naturam eorum, in quorum
 locum essent subrogati. ex l. si eum. §. qui iniuriarū. ff. si quis
 cau. l. parabolam. C. de episc. & cler. Coras. lib. miscell. Iur. 3.
 c. 19. nu. 4. & 5. & nisi de consensu Statuū & Consilij genera-
 lis Ducatus Brabantia fieret, & c. ac non inutiliter & auidius
 ambigissent, officiū, quia tum aliàs non inuitati sed sola aua-
 ritia vel glorię causa impulsī, vtrò se offerētes vel ingerētes
 à munere repelluntur, vt ff. de iur. immu. l. semper. §. condu-
 ctōres. ita vt quāuis ijdem sumus, posito casu, cum surro-
 gato, tamen ea iamiam d. de causa possumus talem repellere
 vel reprobare, licet etiam semel probauerimus: nam & Me-
 dicus quisemel fuit electus, reprobatur. vt ff. de munerib. &
 honor. l. vt gradatim. §. reprobari.

e Het en waere dat sy Stammen / 2c. Exceptio à prio-
 ribus: vt nulla regula tam generalis est, quin aliquando pa-
 patiatur exceptionem, dicente Aristot.

ARTIC. XXXIX.

I T E M / a dat Wy Onse ghereformeerde
 Bancken van Sandthouen ende van Beele / in
 state sullen houden / soo als die nu zyn / ende het bez
 hoordt : b Ende dat Onse Schepenen van Beele
 heur Residentie houden sullen binnen Onser Stadt
 van Brusselle.

a Item dat Wy Onse ghereformeerde Bancken / 2c.
 Eccum, quā præsīt Regia Celsitudo diuina in ordine gu-
 bernationis suorum Subditorum, & profectò (immēsa bo-
 nitate DEI suggerente) nè funditus deleantur, sed confer-

N iij

uentur

uentur in vnitate & cōcordia, vt aliās è contrariò videmus propter Iurisdictiones & Dominia ori maximas cōtrouersias, imò sæpiùs exurgere Cōmotiones publicas, imò intestina Bella.

b Ende dat Onse Schepenen/ze. Ad cuius Magistratus instar, posteriores Cæsares in ciuitatibus extra Italianam Imperio Subditis, Magistratus quosdam esse voluerint ibi residentes, qui paterna voce plebis, & totius Ciuitatis Defensores dicerentur: qui non eligerentur ex corpore Decurionum. l. 2. C. de defens. ciuit. sed ex alijs bonæ opinionis viris, Ciuitatis tamen habitatoribus. §. interim & §. fin. de defenso. ciuita. col. 3.

ARTIC. XL.

Z E M / a dat Onse Stadt van Antwerpen / metten Bewysenisse daer toe behoorende / tot ewighen daghen **b** vergadert sal blyuen tot Onsen goeden Steden ende Lande van Brabandt / in alder vueghen ende manieren / die was ten tyde / doen sy van Brabandt gheschenden worde: **c** Ende desghelycx Onse Stadt van Nijuelle / ghelyck die tot hier toe gheweest heeft.

a Item / dat Onse Stadt van Antwerpen metten / ze. Eisdem scilicet rationibus quibus & Cōstitutio ea promulgata est, suprà articulo xij. istius LAETI INTROITVS. de Lymburgensi & Vltràmofanis locis, &c.

b vergadert blyuen / ze. Quia hęc Ciuitates Ducatus Brabantix sine graui incommodo diuidi non possent. Quū (inquiunt) pluris valeat totum in toto, quàm pars in parte. l. Meuius. §. in fundo. ff. de leg. 2. & sic cōsuluisse reperitur. Ioā. Oldendorp. de certo Comitatu, in consilio Landtgrauij: incip. Quàmquàm ex prædictis, in 4. art. nu. 20.

b Ende desghelycx Onse Stadt van Nijuel / ze. Quæ ided, licet sit Gallico sermone vtens, dicitur esse Ducatus Gallix Brabantix, quemadmodum Insulæ Gallicæ Flandriæ Ciuitas nuncupatur.

AR-

Item / a dat Wy Onse Sachuaerden /
die Wy voortaeue Onse Staten ende Lande van
Brabandt ende van Quermaze b beschryuen sullen /
c altyt veerthien daghen d voor den dach dat die
Sachuaert ghehouden sal worden / Onse voorschres
uen Staten ende Lande sullen e doen beschryuen.

Het en sy dat die saecken (daeromme Wy die Sach
uaerden houden wouden) f groote haeste heyschten
om ontcommert te wordene: Ende dat Wy die
Sachuaerden sullen doen leggen tot sulcker g gheles
ghender plaetsen binnen Onsen Lande van Brabandt /
h daer Onse voors Staten Brylijck en i Onbesorcht
k comende zyn ende l keeren moeghen. Ende dat
eenen yoghelycken vanden Prelaten / Baenroetissen /
Edele / Steden / ende Bryheden / Onse voors Lans
den van Brabandt ende van Quermaze / m voor
Ons oft elswaert / daer dat behoort / n te samen oft
besonder / Heuren Last sullen moeghen Segghen oft
Opdoen / o ende daer mede Ghestaen / p sonder eenis
ghe Indignatie oft veruolch r van Ons oft van nes
manden anders daer af te ghecryghene: Ende son
der daeromme van Ons wedersien te wordene s in
eenigher wys. Ende oft Hen / oft eenighe van
Hen daeromme r van nemanden yet Bederuere /
dat Ghelouen Wy te nemen aen des gheens / oft der
gheenre / die dat doen sullen / v Lysf ende Goedde x son
der verdrach.

a Item dat Wy Onse Sachuaerden / 20. Articulus
certè quàm plurima in se continens mysteria. Quando qui
dem

dem Conuocationes tales sunt necessariae, vt Principes, nec Papa quidē ipse, soleāt ardua explicare sine praesentia Cōcilij, vt legitur & not. in c. ad Apostolicā. de re iud. in vj. & per Hostien. in c. ex gest. de cler. non resid. & licet generaliter & regulariter Subditi nō debeant onerari venire ad Cōgregationem, seu Conuentum pro libito Superioris, verū temporibus consuetis. vt refert Abb. in c. his quæ. de maiorit. & obed. & quidē non plus (quā non teneantur de iure) obsequi Prælati excedentibus limites sui officij: Innoc. in c. ad aures. de temp. ordin. vt & facit xj. q. 3. c. qui resistit. tamen quia talis publica Congregatio præsumitur legitimē fieri. vt Alex. ad l. nulli. quōd cuiusq; vniuers. nom. tenentur ex officio Illustres Personæ legitimē citatæ, vel vocatæ per Præsidem Prouinciæ, vel reliqua dicti Ducatus Brabantia Membra & Status, comparere: etiam si sint extra territoriū. iuxta notata in c. Romana. §. contrahentes. de for. cōpet. lib. 6. dū ad huiusmodi actum prorsus requirantur & quidem necessariō, veluti citari è conuerso nō debeant ad actum qui poscit, ipsis etiam inuitis, explicari. prout arguit quoq; Oldrad. consil. 95. in fin. Roma. 212. Alex. ad l. si pacto. in vlt. notab. C. de pact. confi. 2. vol. j. 6. col. cū aliis per Decium, Cagnol. & alios ad l. qui ff. de reg. iur. Marfil. sing. 30. Rimi. consil. 282. nu. 149. vt idē dicendū arbitror de Procerib. singulis Regis etiā.

b *Beschryuen sullen / 2c.* Rectē sic dicitur: quia quando citetur Personæ Illustres vel Clarissimæ, in scriptis sit Citatio, vt ex Iafone in §. quadrupli. col. 4. in princ. institut. de action. & text. ac Bart. in l. quotiens. C. de dignitat. lib. 12. refert. Robert. Marant. de ordin. iudic. part. 6. de citatione, nu. 76. aliās non valeret citatio. vt Bart. d. loco. nu. 7.

c *altijt veerthien daghen / 2c.* Quod quidem videtur cōmodū spacium temporis Comparitionis, si sint intra Ducatum & Regnum citandi, attenta distantia loci, vt terminus vnus aut alterius mensis soleat in Citatione apponi mittēda extra Regnum, quia ibi degant citandi, ad comparendū. de quo text. est Neapolitan. constitut. circa fin. vbi Andr. de yser. & idem Andr. in c. j. de constitut. inter vas. & alium. de bene. vbi dicit illis tale tempus nō posse à quo quā arctari.

d *veerthien daghen voor den dach / 2c.* Notanter hoc additum

additum vocabulum (voer) quia dies termini computetur etiã in termino ipso aliquãdo. Soc. in reg. iur. per l. j. ff. si quis caut. & notat. Specu. in tit. de appell. §. restat. vers. nunquid. Si tamen quispiam sit impeditus morbo, vel alio iusto impedimẽto, an nullo obstante teneatur cõparere, vel procuratorẽ mittere, aut quempiam surrogare. Resp. quòd non. per l. 2. §. quod diximus vbi glos. & Bart. ff. si quis caut. vt si habeat aliquam arduam vel grauẽ quẽstionem, defensionem vel causam. text. in c. quãrelam. ver. grauibus causis. de procu. Zasius in l. quãsitum. de re iud. vel si fit arrestatus alibi, vt Paul. in d. l. quãsitum. de quibus taliter impeditus protestabitur. vt not. Abb. post Innoc. in c. ex transmissa. de præscript. & facit text. in c. suscitatus. de rescrip. cuius quidem impedimenti probandi causa summarie postea tractabitur, vt per solũ etiam iuramentũ. Robert. Marãt. de ord. iudic. part. 4. dist. 9. nu. 82. per. c. pastoralis. in fin. de except. Sed quid si citati impediti fuerint voluntario impedimẽto: puta, nuptiarum, vel peregræ Professionis &cæt? profectò sunt excusandi. l. j. §. vsus. ff. de procur.

e **Doen beschryuen / 2c.** Vt plerunque fit literis clausis Regijs secreto sigillo Regio, seu minori, munitis.

f **groote haeste hensch / 2c.** Quia potest breuior terminus quàm 14. dierum constitui, quando res & negocium requirant accelerationem: Alex. consil. 63. & 23. Aret. cons. 83.

g **Gheleghender plaetsen / 2c.** Locus quidem debet esse habilis & congruus. Bart. & DD. in l. fin. §. adeundi. ff. quando appell. sit.

h **Daer Onse voorschreuen Staten vryelyck / 2c.** Est quòd destinatus locus sit tutus omnibus ijs, qui in huiusmodi insigni & solemni congregatione habeant necesse comparere. vt c. ex arte. de appell. & ibi DD. Felin. in c. accedens. vt lit. non contest.

i **ende onbesorcht / 2c.** Quia ad locum suspectum non tenetur quis comparere, Bart. DD. & maximè Alex. ad l. recusare. §. si quis alio. cum l. seq. ff. ad Trebell.

k **comende sijn / 2c.** Interim salua debita reuerentia. vt DD. ad c. de his. de maior. & obed. licet non teneantur obedire inutili proposito Superioris: c. si quando. de rescript.

D

ende

- l** ende coopen moeghen/ꝛ. Ne vllam captent occasionem
suis cōsilijs & ope adesse Patriæ & Reip. quia eā derelinquēs
perdat Priuilegium eiusdem. Bald. ad l. 2. de infan. expos. quē
sequitur Alex. in l. veluti. in addit. ad Bart. ff. de iust. & iur.
- m** voor Ons oft elswaert/ De quo consilio & tangit Ol-
dendorp. in antinomia Iur. antiq. post verb. damnium.
- n** te samē oft besonder/ꝛ. Vt colligātur rectē opiniones.
- o** ende daer mede ghestaen/ꝛ. Additis clausulis: vel, sci-
licet, Reuerentia & pace saluis: vel, sub correctione æquius
sentiētis: vel, sine præiudicio veritatis. secundū l. Claudius. &
ibi Bart. in 2. notab. ff. qui pot. in pig. hab.
- p** sonder eenighe indignatie oft veruolch/ ꝛ. Et sic libe-
rum relinquit Regia Maieft. suis Consiliarijs, Proceribus &
Statibus accessum & liberum arbitrium proponendi.
- q** van Ons oft van een ander te crygen/ꝛ. DD. in ex-
trauaganti, qui sunt rebell. in fin.
- r** in eenigher wys. Ne Patriam & Rempu. desperati tan-
dem deserant. Rob. Marant. de ordin. Iud. part. 3. num. 42.
- s** vā nemandē het wederuoere. Varro in vita Pop. Rom.
- t** Lysf ende goet. Nempe sub publicatione & confiscatio-
ne honorum tum præsentium, non autem futurorum. Nam
communiter vbi quis delinquat, atque ob id bona sua pu-
blicētur, veniunt duntaxat in confiscatione bona illius tunc
temporis, non autem futura. l. si mandauero. §. is cuius. ff.
mandat. Bart. ad l. j. de fin. ff. de bon. damnat. Alex. consil. 23.
col. 2. vol. 1. Roman. consil. 247. Alexand. & Deci. ad l. 3. §. fin.
ff. quod quisq. iur. Decius Consil. 238. nu. 10. Soci. Iun. consil.
51. vol. j.
- v** sonder verdrach. Quia in eos delinquēs vocatos, com-
mittat crimen læsæ Maieftatis.: vt testātur DD. per iura.

ARTIC. XLII.

- 1.** **I** E M / a dat Wy altyt die Ghedinghen van
Onsen Leenen ende die Ghenechten daer toe dienens
de / Ordineren ende setten sullen / ter Plaetsen / daer
Wy binnen Onsen Lande Onse residencie doen sullen:
Alsoo

Alsoo dat Partijen van den seluen Ghedinghe / met
 heuren Ghetuyghen ende andere ghereetschap hen die-
 uende / aldaer ghevueghelyck comen moeghen: Ende
 soo wanneer Ons ghebueren sal / Byn ten Onsen Lan-
 de van Brabandt te wesene Soo sullen Wy Mechtis-
 ghen eenen eerbaren Man / het sy Onsen Droessaert vā
 Brabandt / oft eenen anderen die Raedt in Brabandt
 zyn mach / die welcke in Onser Absentie / ende alsoo lan-
 ge Ons gelieuen sal / Ontfangē sal die Leenen van Ons
 ruerende: Ende in Absentien van Ons / die Genech-
 ten van Onsen Leenrechten houden / ter Plaetsen daer-
 men die Residentie houden sal van Onsen Raedtcames-
 ren: b Ende sal alle tgene dat aen die Leenen cleuen
 mach / moegen doen / gelyck dat Wy selue souden moe-
 doen / oft Wy tegenwoordich waeren: Sonder emmer
 yet te geuen / oft quijt te schelden.

a Itē dat Wy altijt die gedingē. 2c. Hic nūc habet Regia
 Maiestas curam illius Iusticie, quæ in Iure dicūdo versatur.

b Ende sal al tghene dat aen die Leenen / 2c. Hinc confi-
 deramus, quā non solū constans, fortis, & sapiens, sed e-
 tiam prouidens, vigilans & attētus, ac industrius sit Rēx, qui
 hoc in se recipit, vt Remp. suæ fidei ad diligentia cōmissam,
 (iuxta suū, circa eam omni fidelitate conseruandā, & iuuan-
 dam, prōstitum Iuramentū) incolumem ab omni clade con-
 seruet: & opulentā, & fortem, & honestam, omnibusq; cor-
 poris & animi bonis affluentem, efficiat.

ARTIC. XLIII.

Z E M / a dat Wy Onse Brye Jaermercten /
 binnen Onser Stadt van Antwerpen / sullen Bryen
 ende doen Bryen te Water ende te Lande van Persoo-
 nen ende goeden / binnen allen Onsen Landen / Heer-
 licheiden / Machten ende Ghebieden: Ende oft by
 Onsen Schouteren ende Wethouderen Onser Stadt

D ij van

van Antwerpen ten tyde zynde de voorschreuten Meres-
ten om eenighe saecken / eenen redelycken Tye verlingt
3. worden / van xiiij. nachten oft daer onder: Soo Ges-
loouen Wy die selue Mercten / inden voorschreuen
Berlinghe / alsoo Bry te houdene ende te doen hous-
dene / ghelyck Wy binne den tyde vander principaelder
Merct schuldich zyn te doene.

a Item dat Wy Onse Brye Jaermercten. Vt fauo-
rem publicum soleant habere Nundinae, vt hinc inde Mer-
ces in Ditionem vel Ciuitate, quibus illa eget, inuehantur:
& rursus alibi, quibus non indiget, distracta euehantur, de
quib. late suo loco in meo libr. de Arrest.

ARTIC. XLIIII.

1. **Z E E M** / a dat Wy Onse Brye Jaermeres-
ten van Onsen Steden van Breusselle ende Ants-
werpen / ende desghelycx de Brye Jaermerct vander
Stadt van Berghen opten Zoom niet en sullen doen
noch b laten Turberen oft quetsen / by eenighe Execus-
2. tien / Beuelen oft Verboden: Het sy met Briuen
van Mercken / Contremercken / Arresten oft dierghes-
lycke / Die Wy ter contrarien souden moeghen verlee-
3. nen: In desen c wtghescheyden Onse propre schul-
4. den: Ende oock mede die Ordinantie by Ons ghes-
5. maect oft te makene opt stuck vander Munte. Welc-
ke Ordinantie Wy willen Onderhouden hebben / soo
wel inde voorschreuen Jaermercten / als daer buyten /
om die Quertreders van dien Ghestraft ende ghepu-
nieert te zyne.

a Item dat Wy Onse Brye Jaermercten. Quae co-
stitutio est strictissime obseruanda, vt lex Regia, à Subditis.

b laeten turberen oft quetsen by eenighe executien / 2c.
Iuxta l. j. C. de nundin. Marian. Socin. consil. 61. nu. 23. lib. 1.

c vuyghescheyden Onse propre schulden / Quibus Re-
gijs

gijs debitis & addas Iurata & Sententiata, quę non plüs immunitate gaudent in Nundinis, quàm facinorosi homines. Panor. c. j. de his quę fi. à maio. part. capit. Roma. fing. 7. & & confil. 517. vt saluus conductus ad talia etiam non profit. Matth. de Afflict. decis. 5. & quidem ibi perpulchrè atque latissimè resoluit id dubij nundinarum immunitatis.

ARTIC. XLV.

I E E M / a dat Wy die Natiën in Onsen Lande van Vlaenderen heur Statie houdende van nu voortane gheen Priuilegien oft Bryheden geuen noch Verleenen en sullen / die eenichsins b ten Achterdeele oft Preiudicie comen mochte / Onsen c Lande oft Ingesetenen van Brabandt.

a Item / dat Wy Onse Natiën van Vlaenderen / re. Ita, vt si contrarium Priuilegium à Flandricis vel alijs sit impetratū, imò & confirmatio subsecuta à Principe, id ipsum sit subreptitium: putà, quia sit concessorium & confirmatorium alicuius simulati, & quia non sit facta mentio Principi de hac Constitutione seu Rescripto præsentis. XLV. Articuli LAETI INTROITVS Confirmanti: Vndè hoc minùs etiam sit validum concessorium & confirmatorium impetratum: & præsertim si inseratur dictis Nationibus contrarium Priuilegium, cum clausula tali: scilicet, Supplētes de plenitudine potestatis nostræ omnes defectus, tam iuris quàm facti, si qui sunt: nec confirmatio quicquam operabitur propter vitium subreptionis. qualis fuit singularis quoque aurea decisio Panormit. in c. inter dilectos. in 6. col. de fid. instrum. valdè notabilis.

b ten achterdeele oft Preiudicie / re. Quum quod hodie valuerit Ducatui, nō trahatur retrò. l. j. de despōsat. impub. eod. lib. vndè est quòd in suo robore maneat ex nunc. vt notatur in reg. non firmatur. de reg. iur.

c Onsen Lande ende Ingeseten. Ita vt hoc pacto Rex iustus, melior sit, quàm lex iusta, pro populis. vt dixit Bar. ad l. præsentis. C. de his qui ad ecclesi. confug. vbi & videas pulcherrimam glossam Accursij nequaquam ibi somniantis.

ARTIC. XLVI.

D iii

Item

Z E M / dat Wy den Ingesetenē Ons voorschre-
 uen Landts van Brabant / a heure goeden die sy in
 eenighe van Onsen anderen Landen oft Ghebiedē heb-
 ben / oft naemaels Vererygē sullen / b ende der Bruch-
 ten daer af sullen doen / en c laten gebruyck en / penselijck
 ende vredelijck : Niet teghenstaende eenighe Gheboden
 oft Verboden d die daer op ter contrariē gedaen mocht-
 ten worden : e Ende desghelijcx dat die Cooplunden ende
 Inghesetene van allen Onsen Landen ende Heerliche-
 den / Machten ende Ghebieden / f met heuren Goeden
 ende Commenschappen g onder malcanderen sullē moes-
 ghen Wandelen / Verkeeren / Coopslaghen : Ende
 heure goeden h brenghen ter Mercken ende Bente /
 daer hun dat best sal ghelieuen / i op heuren gherechten
 Tolende Onghelt.

a heure goeden. Quandoquidem nec Imperator nec Pa-
 pa, nec etiam quilibet secularis Princeps potest ad libitum,
 de bonis, Iuribus, Libertatibus ea Immunitatibus Subdi-
 torum disponere. Inno. in c. inquisitioni. de sentent. excom.
 Socin. conf. 266. incip. in caus. & post hos Marcus Lusconius
 consil. suo incip. casus figuratio. nu. 22.

b de Bruchten daer af sullen doen. Fructus rem ipsam
 sequētes debēt retineri, quia q̄ ex re nostra percipitur vel su-
 perest, nostrum esse dicitur. l. solūm. §. meum. l. fructus. l. ex
 diuerso. §. j. ff. de rei vindic. l. qui scit. l. Herennius. ff. de vsur.

c laeten gebruyck en penselijc. Hoc enim opus propo-
 situm: hoc illi ex charitate etiam proximi incumbit Regi:

d die daer op ter contrariē gedaē. Hic ostendit libera-
 litatem & clementiam suam hac causula Rex in Subditos op-
 timus, Patriæq̄ ille Pater.

e ende desghelijcx dat die Cooplunden. Multum namq̄
 afferūt etiā vtilitatis Rebus publ. Mercatores & Nauicularij.

met heuren goeden. Sunt enim Mercatores quā pluri-
 mūm fauēdi, maximē vbi iusti sunt (vnde & religiosa Resp:
 quo-

quotidianis precibus soleat apud Superos interpellare Ma-
iest. pro salute iusti Mercatoris, optimi Nautę, & diligentis
Agricolę.)

g onder malcanderen. Neque vulgaris prudentia ab illis
ex hominum externorum commercio & familiaritate com-
paratur, vt omnibus perspicuum est.

h brengen ter Merct. Nam multę res Patrię vtilis, vt
dictum est, in Patriam eorum periculo conuehuntur.

i op heurē gerechtē Tol. A quo non minüs debeant esse
immunes, quàm Reges ipsi, qui tenentur etiam ad Tribu-
tum Imperatori, etiam pro capite suo, nisi probent notorię
se esse exemptos. glos. 63. distinct. c. Adrianus. vid. Commen-
tarios meos magnos ad l. inter pub. ff. de verb. signi.

ARTIC. XLVII.

Z E M / a dat Wy sullen doen Houden ende b bly
uen aen Onsen Lande van Brabandt / ende in han-
den dessels Ons Landts onuerscheyden / die Landen/
Sloten ende Steden van Huesden ende S. Geert-
truyde Berge / met allen heuren Toebehooren: c In
dien Wy dat met Rechte ende Bescheede doen moegen.
Oft ten minsten sullen die houden oft doen houden aen
Onse voorß Landt van Brabandt / d soo langhe dattet
ghelt datmen redelyck daeraf schuldich is / beyde om die
Costen ende Schaden wille ghedaen ende gheleden / om
Sinte Geertruyt e Berghe te Beleggene / ende Hues-
de Junne te nemene en te Besettene als anders / f Deuch-
delijck gheheelyck betaelt ende wederghegeuen sal wor-
den.

a Item dat Wy sullen / r. Et sic Rex potest dici serua-
tor, vt ait Erasmi. ille Roterod.

b ende blyuen. Ita vt non possit Princeps eas terras alie-
nare. Ias. ad l. filius familiars. col. 3. de leg. j. Corset. in tract. de
potestate. q. 4. pen. col. Moderni omnes ad l. 2. ff. solut. matr.

c Indien Wy dat met Rechte. Quę clausula. (de iure
si por

si poterimus) non habet vim peremptorij.

d soo lange dattet gelt. Quàm diu enim onus non est solutum, non pro arbitrio coꝛvti vel frui potest quis.

e Bergen te beleggen. Quòd aut̄ integra fuit obsessio, ex eo costāt. quòd iustū fuerit Bellum, vt referunt Historici.

f ghelijc betaelt. Quæ Subditi tenentur emendare: vt DD. ad lib. ii. C. de naufr. & DD. de rapt. vbi & Spec. post princ.

ARTIC. XLVIII.

1. **J E M** / oft gheuele dat die Steden van Holland ende van Zeelandt / sulcken Tractaet als a tusschen Hen ende den Pensionarisen van Brabandt ghemaecte en Duerdragen is / **b** niet en Onderhielden oft nauolgich en waeren: Dat Wy dan den Pensionarissen Inghesetenen Ons Landts van Brabandt / Enspensien / opte voorschreuen Steden van Hollandt ende Zeelandt hebbende / In allen Onsen Landen / Heerlicheden ende Ghebieden / ouer die Inghesetenen vanden voors Steden van Hollandt ende Zeelandt volcomen Recht fullen doen ende laeten gheschieden ghelijck oft van eenighe andere Schuldt wacre.

a tusschen hen / *De quib. Alex. conf. 22. part. j. & 115. Arctin. sub elegantiss. consil. 109.*

b niet en Onderhielden. Quod tamen tenentur facere: DD. Bal. & Bar. ad l. fin. de app. Ioan. de Pra. in l. Pomponius. de procur. cum multis alijs.

ARTIC. XLIX.

1. **J E M** / voorts hebben Wy desen voorschreuen vanden Staten Ons Landts van Brabandt ende van Duermaze voors Gheloeft ende Ghelouen met desen dat Onse Landt ende Stadt vanden Graue / met ten Lande van Cuyck / Kessel ende Dyen (soo verre alst nae Recht gebueren mach) altijt blyuen **a** Geannexeert ende gheincorporeert fullen zijn / aen ende **b** tot Onsen voors

voors Lande van Brabandt: Ende dat die Inghesetene vanden voors Lande ende Stadt vanden Graue metten voors Lande van Cuyck / Kessel ende Dyen/ heur Resort hebben sullen aen Onsen Rade van Brabandt/ sonder daeraf eenihfins ghescheyden te worden.

^a geannexeert en. Vt sup. d. est. ar. 12. de Traiecto ad Mosā.

^b tot Onsen voors Lande. Vt Princeps quoq; eminentissimus non potest auferre Dominia quæ sita de iure gentium, nisi cum causa respiciente publicam vtilitatē, vt tradit. Bart. ad l. quecunq; in fin. C. de fid. instru. Oldrad. consil. 224. col. 7. Cast. consil. 178. & 229.

ARTIC. L.

Z E M / ^a dat alle Coopluyden van wat Lande oft natiën die zyn / alsoo wel van Buyten Slandts als van binnen / met heuren goeden ende Commansschappen sullen moegen Varen/ Blieten/ Gaen/ Conueterferen/ Verkeeren/ Coopen/ Vercoopen/ penselijck ende vredelijck in Onsen voorschreuen Lande van Brabandt ende van Duermaze/ beyde onder Onsen ende die Smale heeren vanden seluen Onsen Lande / in wat Steden oft Plaetsen hen dat binnen Onsen voors Lande best ghelieuen ende ghelegghen sal zyn / ^b op heuren Zholende Inghelt: Sonder dat die voors Coopluyden sullen moeghen Bedwonghen worden met eenighe Restrictien / Gheboden oft Verboden / oft andersfins heur Commansschappen oft Negotiatien te moegen doene / meer in een particulier Plaetse dan in dandere. Ende dat die voorschreuen Coopluyden heur ^c Woonstadt ende Residentie sullen moeghen kiesē / ^d nemen ende houden / binnen Onsen voors Lande / tot alsulcken Plaetsen / als hen ghelieuen sal / sonder ter causen van 2.
3.
P eenigen

eenigen Stapele oft anderffins / in heuren vryen wille / in eenigher manieren Belet te moegen worden. Bes houdelijck dat tgene des voorschreuen es / niet voordere en sal moeghen Gheextendeert worden / dan totten Stas pelen / die nu binnen desen Onsen Landen van Bras bandt zyn.

a Item / dat alle Coopluyden. Non dissimulis est aded artic. 46. supra & art. 3. Addit. 1. vbi vid.

b op heuren Tol. A quibus ferè nullus sæcularium, nisi speciali habito à sua Maiest. Priuilegio est immunis: ita vt in hoc meram liberalitatem Princeps ostendat extraneis Mercatoribus: Regaliùs enim est ex Arta xerxis Persarum Regis testimonio, addere, quàm adimere.

c heur Woenstadt ende Residentie. En hospitalitatem Principis illustrissimi etiã concessam Extraneis. de qua Pet. Phil. Cor. consil. 87. part. 3.

d nemen ende houden. Non ex hoc timet sua Maiestas maiorem rerum caritatem, vt nõnullæ solent imprudentiores Prouinciæ: sed sperat exindè abundantioerem prouëtum suboriturum, tam in Subditorum omnium, quarum, ipsiusnet Regiæ Maiest. vtilitatem notabilem.

ARTIC. LI.

1. **J. E. M.** / a dat Wy niet en sullen ghebooghen noch slaten gheschieden / b dat eenighe van Onsen Oudersaten van Onsen Landen van Brabandt en van Ouermaze / c om Ciuile Saken in eenige Sloten / binnen den seluen Onsen Lande Gheuanghen oft Ghehouden sullen worden: Maer dat die heur Gheuanckenissen sullen houden inder c Broenten van der Plaetsen daer die Aenghetast sullen sijn: Behaluen in Plaetsen d daer gheen Broenten en sijn. Ende dat niettemin stellende
- 2.
3. byde voorschreuen Gheuanghene van Ciuile Saken to Cautie / van te Rechte te stane ende Tghewijsde te

vols

voldoene / f ter Plaetsen daer ende alsoo dat behooren sal / men die Slaken sal. Het en ware dat sy Geuanghen waeren / g voor Ghewijsde Dingen oft voor Onse propre Penningen ende Schulden.

a Item dat Wy niet en sullen ghedoogen. Hic rursus Princeps ostendit Clementiam suam in Subditos : nè forte inhumanus ob ciuiles causas in Castris tractentur seclusi.

b dat eenige van Onser Onderfaten. Ergo qui regnare pulcherrimum arbitratnr, tacite iudicat, nihil esse cum virtutis, honestatis & clementiae excellentia comparandum.

c Dat die heure gheuanghenissen. Attamē debitores (nisi prorsus extranei, vel fugitiui,) non capiuntur pro debito, nisi prius condemnati, & nolint cedere bonis. l. j. C. qui bon. ced. poss. Addo & notantur (nisi fugitiui:) quia etiā si sint cōdemnati, non debet Iudex eos inconcinenti inuinculare, sed prius executionem in bonis facere. DD. in l. à Diuo Pio. ff. de re iudic. vt Angel. §. j. institut. de act. dicit obseruandam eam practicam, quòd Iudices non debeant concedere licentiam capiendi debitores licet appareat eos esse suspectos de fuga. nisi debitum sit liquidum & certum. Imò fortiùs uoluit D. Mat. Bono. de Mal. in tract. de carcere. quòd Creditor allegans debitorem suum suspectum de fuga, & ideò petat familiā à Iudice pro eo capiendo, debet summarie ostendere Iudici Instrumentū publicū debiti: aliās nisi per publicū instrumentū liqueat de debito: nō debet sibi cōcedi familia. q̄ si sequestrum q̄ petitur fieri ob timorem fugæ non potest cōcedi, nisi ostendatur instrumentū publicū debiti. vt l. per hanc. C. de arrog. milit. lib. 12. & litibus. C. de agric. & cens. lib. 10. certè hoc minùs personæ: vt Ias. d. §. j. nu. 86.

d Brunten en sijn. Sunt loca ciuilibus causis ex euictione destinata, vt carceres. de quibus, & Custodib. Reor. vid. suo loco & capite: in tract. meo de Arrest.

e Caunie van te rechte te staen ende tgewijsde te voldoē. Quæ cautiones debent peti ante litem contestatam. Ias. post Paul. ad l. Iulianus. ff. qui satisd. cog. Bal. in Authent. & qui de bon. auth. iudici pos. sid. cum alijs Doctorib. ibidem.

f ter plaetsen daer dat behoordt. Vndé fiat ei iniuria gra-

uissima, qui deducatur in carcerem, volens dare idoneum suo loco fideiufforem: & teneatur Magistratus iniuriarum, qui in carceribus detineat volentem idoneè cauere. Bárt. & reliqui Scribentes. l. 1. 2. & 3. ff. de custod. & exhib. reor. l. j. & l. penult. C. qui bonis ced. poss. & presertim in d. l. si verò. §. j. ac Laurent. Kirchoff. consil. In den irrigen gebrechen sicherhaltend. nu. 1. 2. & 3. quòd non solum in causis ciuilibus, sed etiam criminalibus, vbi scilicet pœna pecuniaria est imponenda locum habet. d. l. 1. 2. & 3. ff. de custod. & exh. reor. etiam si quoq; non adesset cautio, sed bona sufficientia haberet debitor, non capiendus pro debito pecuniario etiam ex crimine. l. tutor. vbi glos. ff. de suspect. tutorib. c. peruenit. vbi expressè Abb. extrà, de fideiuff.

§ voorgewijfde dingen ende onse schulden. Quæ exceptio nullo modo liberat quemquàm debitorem à carcere præstita cautione: vt sæpiùs in Ordination. Cancellariæ reperitur. & Rebuff. de ordin. Regn. tomo. j. art. 6.

ARTIC. LII.

1. **I E M** / dat een yeghelijck van wat State oft Conditie hy zinsal / a moeghen Bisschen opter Riuere vander Zennen / soomen plach oft mochte doen / ten tijde van Onsen Ouerouder Vader / wylen Hertogen Philips die Godt ghenade.

a moeghen viffchen. Vt piscatio in Flumine permiffa est, quò vsque dñs loci prohibeat. Ioan. de Imol. & Alex. in l. 3. §. Nerua. de acq. possess. per l. diuus de princ. rus. præd.

ARTIC. LIII.

1. **I E M** / soo wanneer Onse ende Onser Vasallen Officieren a Geuanghen sullen hebben yemandt te Water oft te Lande / die eenē anderen zyn Goet / Gelt / oft Haue Ghestolen / Gheroost / Ghenomen / oft Ontvreemt hadde / ende tselue Goet noch hadde / oft in zinnen naeme wiste onuertiert: Soo en sal dat Goet niet verbeurt zyn / maer die ghene vanden voorschreuen Officieren / daer onder dat sal ghebueren / b sal ghehouden

den

den worden dat der Partynen / dien dat Ghestolen / Ge-
 rooft / Ghenomen oft Ontoreemt sal wesen / te c Resti-
 tueren oft doen Restitueren: d Soo verre als die Par- 3.
 tijt dat Goet Wettelijck zijn maecte / e ende dat Wettelijck
 bleeck zijn te sijne: f Behoudelijck datmen dien 4.
 Offitier / die den Aentast van sulcken Persoon sal ghe-
 daen hebben / sal ghehouden sijn daeraff sijnen Redes-
 lycken Salaris te gheueene / g ter discretien vanden
 Wethouderen vander Plaetsen daer dat ghebueren
 sal.

^a gheuangen sullen hebben yemandt. Quocunque scili-
 cet tempore. vt Bald. ad l. fin. C. de exhib. reor. Alex. in l. j. C.
 de oper. nou. nunciat: vbi videas & Bart. cum alijs. DD.

^b sal ghehouden worden. Et quidem vt talis restitutio rei
 fiat præcisè, cogitur quis, dum eam habeat. Bart. ad l. j. §. j.
 de estimatoria. vbi & non malè Accurs.

^c te restitueren oft doen restitueren. Restitutio rei sub-
 tractæ autem fieri dicitur propriè, quando res ipsa restitui-
 tur: sed impropriè, quando præstatur eius æstimatio.

^d soo verre als die partye dat goet. Quia eo probato
 furto res sibi subtractas etiam quis in alterius domo poterit
 iniusteigare, adepta prius facultate à Iudice interim. vt com-
 mune Doctorum placitum est teste Augu. de malefic. vers. &
 vestes. nu. 34. practica Conrad. fol. 366. post num. ii.

^e en dat wettelijc bleeck. Quoniã spoliatus debeat proba-
 re possessionè tempore spolij, & quòd fuit spoliatus, & qui-
 dem quòd dolo spoliantis. Dec. consil. 115.

^f Behoudelijck. Videmus denuò quantis curis sit impli-
 citus Rex, vt cuius suū tribuatur: secundū l. j. ff. de Iust. & iur.

^g ter discretien vanden Wethouderen. Nihil certi inte-
 rim constituit salarij Rex hîc, sed relinquit arbitrio Magi-
 stratus, vt labori par sit merces, atque ab ipso æstimetur. ff.
 quod met. caus. l. metum. & ff. de donat. l. si pater, &c.

ARTIC. LIII.

P iij

Item

1. **I** **E** **M** / datmen voortaeue / niemanden gheene
 1. **B**ryheden van Steden oft anderffins hebbende ons
 der **O**ns / noch **V**asallen / **a** en sal moeghen **A**entasten /
 noch **V**anghen / **b** ter goeder **N**ame ende **S**ame staet:
Sofficier vander **P**laetsen en sal eerst volcomen **c** **I**n-
 formatie ghenomen hebben vander **S**uspicien / daers
 omme hy dien **A**entasten ende **V**angen soude willen.
 2. **E**nde datmen **d** niemandt ter **S**cherper **E**xaminatien
 2. en sal moeghen **S**tellen oft **P**ijnen / **d** **S**officier en sal zijn
Informatie den **B**ethouderen vander **P**laetsen ghes-
 toont hebben / **e** en hy en sy met **B**onnisse vander **B**ets-
 houderen daer toe ghewesen + het en waere van **C**rimen:
Ghepriuiligeert / ende daer af die **B**ethouderen vans-
 3. den **S**teden oft vanden **P**latten **L**ande / gheen **k**ens-
 nisse en souden behooren te hebben : **g** **M**aer daers
 af die **k**ennisse / **O**ns oft **O**nser voorschreuen **K**ade
 soude toebehooren.

a en sal moghen **A**entasten. Nam carceratio etiam sine iusta causa est prohibita. l. j. & ibi Legistæ. C. qui bon. ced. poss. Est enim squalor carceris contra naturalem æquitatem. secundum glos. & ibi Ego. liber enim homo non debet detineri sine causa. Est enim Carcer species seruitutis. per tot. tit. ff. de lib. homi. exhib. Et prædicta confirmantur. per text. l. iniuriarum actio. §. j. vbi inquit textus: Si quis per iniuriam ad tribunal alicuius, me interpellauerit, me vexandi causa, iniuriarum potero experiri: vt dicit ibi Angel. Et præsumas in dubio ibi adfuisse animum vexationis, nisi appareat, quod aliqua iniusta causa suberat, propter quam ille fiat citatus. Et ratio huius est, quia Carcer est damnum irreparabile, quod reuocari non potest. Bal. in l. vnica. C. de in integr. restit. vnde sic iniuste carceratus ad resartionem damni, ob huiusmodi iniustam capturam & incarcerationem passam agere potest. l. j. & l. pen. C. qui bon. ced. pos. Alex. consil. 7. nu. 7. j. vol.

die

b Die ter goeder naeme ende Fame. Quia ille praesumatur bonus, vt quilibet etiã, nisi probetur malus, c. fin. de p̄sump.

c Informatie ghenomen. Et quidem ex officio suo hoc faciet Officialis, vt DD. & Cyn. ad l. ea quidem, C. de accusat.

d niemandt ter Scherper Examinatiën. Quum torturis vel quaestionibus locus non fit, vbi Iudex ex informatione praecedenti non percipiat pœnam corporis imponendam, vt nec item cùm aliter probari delictum possit, vt vetat Didac. Couar. in pract. q. 23. col. 3. Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 64. vbi dilucidam videas solutionem huius dubij.

e H) en sy met Bönisse. Sed quomodo hoc fiet quaeso, nè detur materia appellãdi? habet Bar. ad l. j. ff. de cust. reor.

f van Crimen ghepriuiligeert. Vt læsæ Maiestatis, quod non requirit huiusmodi Iudicium solemnitate. DD. de crimin. læs. Maiestat. l. j. Socin. conf. 22. vol. col. 2.

g Maer daeraf die kennisse. Ex quibus tamen & pius inter alia dici posset Rex (qui erga suos, non minùs atque Patrens erga liberos, paternũ atque officiosum gerit animum.) nè quid plùs, nè quid minùs Subditis fiat, & cuiq; iuxta meritum succedat suum, tam hìc in tranquillitatem totius Reipubl. quàm postea in animarum quarumlibet salutem.

ARTIC. LV.

I E M / a dat Wy van nu voortane tot eewi-
ghen daghen gheen Drossaerdt / Amptman /
Schoutet / Meyere / oft andere Officieren Ons Lants
van Brabandt wt crachte van Transpoorte oft Pros-
curatie / die sy van yemanden souden moeghen heb-
ben oft aennemen / Arresteren / Commeren oft Bes-
lasten en sullen moeghen binnen heuren Bedryue / by
hen oft by eenighe andere / eenighe Inghesetene vanden
selueu Onsen Lande / oft heurẽ goedẽ: Buyt saken vã
eenige Schulden die de Steden Bryheden oft Dor-
pen Schulich zijn van Lijspensien / Renten / oft ande-
re Schulden: Ende oft sy die contrarie deden /
dat

dat tselue van onweerden zijn ende wesen sal: Ende daer toe aenden Heere / daer onder dat datte gebeuren sal / Verbeuren thiene Andries guldens.

^a Item dat Wy vā nu voortane. De his omnibus satis abundèq; in nostro sèpèdicto tract. de Arrest.

ARTIC. LVI.

1. **I E M** / ^a datmen gheen Abdye / Prelaturen / oft Digniteiten van Onsen Lande van Brabande / van nu voortane Incommenden en sal Gheuen / doen oft laeten Gheuen ^b in gheender manieren. Ende dat
2. Wy alle neersticheyt sullen doen om Reductie te ghescrijghen ende te hebben aenden Stoel van Rome vander Annaten van allen Cloosteren ende Godtshuyssen die daer inne beswaert moeghen zijn oft sonden moeghen worden / meer dan sy hier voortijts hebben beswaert gheweest. Behoudelijck dat die Prelaten / Godtshuyssen ende Cloosteren voorschreuen die costen behoeuende totter seluer Reductien sullen betalen / ende sūneren.
- 3.

^a Item datmen gheen Abdijen. Cui conducunt ea quæ articulis 12. 13. & 14. Additionis 2. Car. V. Imper. declaratur:

^b In gheender manieren. Et sic de iure scripto Superior potest prohibere nè fiat Collegium: & tollere iam factum. Inno. c. dilecta filia. in glos. sua. j. de excess. prælat. Bal. in Marga. verb. Superior. verb. fin.

ARTIC. LVII.

1. **I E M** / ^a voorts soo hebben Wy gheconfirmeer ende gheratificeert / Confirmeren ende ratificieren allen Onsen Prelaten / Godtshuyssen / Cloosteren / Baenroetissen / Ridderen / Steden / Brijheden ende allen anderen Onsen Onderstaten: ende goede
Luyt

Luyden Onsen Landen van Brabandt ende van D^{er}
 uermaze ende alle heure Rechten / ende Vryheden / D
 Priuilegien / Charteren / Costuymen / ^b Vsfancien
 ende Heerbrenghen / die sy hebben ende hen van On-
 sen Voorvaderen / Hertoghen ende Hertoghinnen /
 Ghegheuen / Verleendt ende Beseghelt zijn : Ende D.
 voek de ghene die sy gheoseert / ghehanteert / ende her-
 bracht hebben / ende besondere den TOEBRIEFF byden
 voorschreuen wijlen Hertoghe Philips Onsen Ouer
 Sudervadere / den voors^{er} Drije Staten verleendt /
 ten tijde van zijnder INCOMST / van der daten / dat
 die Brieuven vander seluer Incomst sijn : Desghelijcx
 TVVEE andere BRIEVEN / hen by den voors^{er} wijlen
 Onsen Ouer Suder Vader verleendt / den eenen
 van der daghen Onsent Vierhondert eenenvijftich /
 twintich daghen in Septembri : Ende den anderen van
 den Jaere M. Vierhondert ende seuenenvijftich /
 xvij. daghen in Nouembri : Ende desghelijcx die 3.
 twee ADDICIEN vander BLYDER INCOMST
 Ons Heeren des Keyfers : deene ghegeuen te Ghendt /
 vander daten des xij. daechs van Aprille / inden Jaer
 M. D. ende vijftiene : nae Paesschen : Ende dander
 ghegheuen te Brugghe / den xxvj. dach van Aprille /
 int selue Jaer. Ende gheloeuen hen die alle ghe- D
 meynlijck ende elck besondere / soo verre deselue tot 4
^b obseruancien staen ende obserueerlijck sijn / vast en-
 de ^c ghestade te houdene ewelijck / voor Ons / Onse
 Diren ende Naecomelinghen / sonder breken oft daer
 teghen te doen / oft laeten gheschien / ^d in eenigher ma-
 manieren.

Item voorts soo hebben Wy gheconfirmereet / re.
Q Quum

Quum plurimum mysterij habeat iste artic. cum sequenti, imprimis hic inspiciendum dicerent aliqui: quo nomine: qua gratia: qua de causa: quo respectu, & qua seu cuius contemplatione, ac in quem finem huiusmodi confirmatio fiat Subditis à Rege tam potentissimo. Nicol. Euerhard. in argumentâdi loc. de tanquàm seu respectiuis. nu. 5. suis Iuribus præallegatis & citatis Interpretibus, cum alijs.

b *vsancien ende Heerbrenghen.* Quæ Statuta & Consuetudines sunt locorum ius Ciuile. c. ius Ciuile. j. distinct. & l. omnes populi. ff. de ll. eapropter, quando iudicetur secundum Statutum & Consuetudines locorum, dicitur pronuciari secundum Ius Commune: ex quo, Ius Commune mandat seruari Consuetudines locorum, argu. eorum quæ in l. j. si ita scripsero. ff. de condit. & demonst. traduntur. Et declarat pulchrè Panormitanus super rubr. extrâ de consuetud. Vt & debet Iudex secundum ea Iudicare, quæ frequenter in oppido fiunt, l. j. C. quæ sit long. consuet. non tamen ea extra districtum statuentium se extendent Statuta siue consuetudo (licet confirmata per duas sententias cõtradictorias, vt inquit ipsa, imprimis ad hoc vt effectum sortiatur, & executioni mandetur: per l. diuturna. vbi Alex. ff. de legib. nè abusus, inter consuetudines tandem numerentur: vt latius deduco in *meis Commentarijs in j. lib. Digestor. d. l. de quib.*) & quòd non extra districtum Statuentium minime se extendunt, habent. Iac. de Rom. Guil. de Cuma. in l. cunctos. C. de sum. trinit. vbi & Cyn. ac Bart. in 6. & 7. q. & l. 2. C. quæ sit long. in consuet. cum quàm plurimis alijs.

c *tot obseruantie.* Quæ clausula regulariter sic refertur ad omnia præcedentia. l. talis scriptura. §. fin. & ibi DD. de lega. j. ad quã sunt textus notabiles. vt supra in proëm. *Dy dat te meer die Onderfatē tot zynner Maestheit als hunnē Heer genegen zyn/ en verbōden blyuen: & sic dicit in proëm. non tamen affirmatiuè Rex. denckē ende begheert al tgene dat hy hy gunnen ende gelouen ende sweeren sal sonderhouden: & vt hic, scilicet: soo verre des tot obseruantie staē: & quidem hæc in supra, d. proëm. ea præsertim de causa. Sonderlinghe ghemerckē die groote en menichfuldige dienstē/ gunstē/ en trauwe: quibus*

quibus deficientibus deerit observatio promissi: & supra fol. 9. in princ. ende soo Wy betrouwen dat sij Ondersaten Ons doen sullen: & sic bona fide ambulando ac tali spe ductus solum hæc concessit Priuilegia, & cetera. sustineret quis: & sic colligitur ex art. sup. 25. Item oft yemandt Onser Ondersaten (& quidem excepto nemine) Ons Onsen Lande / onseyde / Roofde / Pande / oft voortaeue Onse Bijandē werens Secours dede / huijsde oft hoofde / dat die sal Verbeuren Eijf ende goedt / & id genus alia.

c vast ende ghestade. Quasi dicat, firmū (scilicet de facto) & ratum (scilicet de iure) Bar. in l. metum. §. volenti. ff. quod met. cauf.

ARTIC. LVIII.

I T E M / a Ghelouen hen voortz meer / voor
 Ons / Onse Diren / ende Naecoemelinghen / dat
 b Wy nimmermeer Allegeren noch voortz brenghen
 en sullen / noch doen Allegeren / dat Wy die voorschre-
 uen Bryheden / Rechten / Priuilegien / Charteren /
 Costuymen / Vsancien rinde Heerbrenghen / die Wy
 hier voere c int ghemeyne gheconfirmeert hebben ende
 gheratificeert / niet schulbich en souden zijn te houdene:
 Midts oft wt dien / dat Wy hen die puncten ende arti-
 culen / hier vore int besondere / oft int speciael / niet ghes-
 gheuen verleendt oft gelooft en hebben: Swelck Wy
 niet en willen d dat hen daerane eenich letsel hinder e oft
 Preiudicic innebrenghen oft draghen sal. Ende om
 dat Wy willen ende begheeren / dat alle die voors Puns-
 ten / Articulen / Giften / Ghelooften / Confirmatien
 ende Vasticheden / f Vast ende ghestade ghehouden
 worden ende bliuen / sonder breken tot ewighen das-
 ghen: Soo hebben Wy die al gemeynlisck den Pres-
 laten / Cloosteren / ende Godtshuyssen / Baenroetissen /
 N ij Ridderen /

Ridderen / Steden / ende Bryheden g allen Onsen
 goede Luyden h ende Ondersaten der voorsh Landen vā
 Bradandt ende van Quermaze / heuren Diren ende
 Naecomelinghen / i Ghelooft in goeder Trouwen /
 ende k opt heylich Euangelie l Lijfflijck Ghesworen /
 voor Ons Onse Diren ende Naecomelinghen / nae
 dastijuchent Ons voorsh Heere ende Vadere / m vast
 ende ghestade te houdene / ende n daer teghen nemmer
 meer te doene / te doen doene / noch laeten gheschieden /
 6. in eeniger manieren. o Ende waert sake dat Wy Onse
 se Diren ende Naecomelinghen p hier teghen ghingen /
 quamen oft deden / by Ons seluen oft yemanden an
 ders / in al oft in deele / q hoe ende in wat maniere dat was
 re: r Soo Consenteren Wy ende willcoirden Onsen
 7. voorsh Prelaten / Baenroetssen / Ridderen / Steden /
 Bryheden ende allen anderen Onsen voorsh Ondersas
 ten / dat sy Ons Onse Diren noch Naecomelinghen
 gheenderhande Diensten doen sullen s noch Onderhoos
 rich wesen / in gheenderhande Saken die Wy behoes
 uen / t oft die Wy aen heur begheeren oft versuecken
 mochten totter tijt toe / v dat Wy hen alsulcken gebreck
 als te hans hier voren gheruert is / wederdaen / verricht
 x ende daer aff volcomelijck afghelaten ende vertegen /
 8. sullen hebben: y Daer toe Wy willen Decernerē
 ende Vercleeren dat terstont alle Officieren ghestelt ter
 contrarien deser z **MYNDER INCOMST**
 sullen verlaten zijn. Ende dat voortso doek alle tghene
 9. dat nu voortaeue ter contrarien van des voor gheruert
 staet / aa gheattempteert mocht worden / van bb geender
 weerden zijn noch ghehouden en sal moeghen worden /
 10. in toecomenden tyde; cc Ende al sonder arghelist.
 In

In welcken dinghen Dirconden ende ewigher Vastis-
 cheyt / hebben Wy Keyser ende Prince voorschreuen /
 da Onse Seghelen hier aene doen hangen. Gheges- 11.
 uen^{ee} in Onser Stadt van Loeuen / den v. dach van
 Julio / int Jaer ons Heeren. M. D. XLIX. van Ons-
 sen Keyserrijcke van Ons Kaerle het xxx. Ende van 12.
 Onsen Rijckē van Castillien en anderen xxxiiij. Al- 13.
 dus onderteectēt CHARLES. PHILIPPES.
 Ende daer onder stont noch gheschreuen / BY DEN
 KEYSER. ENDE MYN HEERE DEN PRINCE.
 Ende geteectēt by den Audiencier en eerste Secretaris.
 Verreycken. Ende was dese voorsz Brieff gheseghelt 14.
 met Keyfers ende des Princen Segelen in roode Was-
 se in goude ende swerte sijden Snoeren. Ende onder 15.
 stont noch ghschreuen: Gecollationeert ende beuonden /
 accorderende met zynen Originalen.

By my I. Faciopez.

a Item gelouen hen. Scilicet rebus & negocijs sic stan-
 tibus. vt in proēm. nu. 5. quemadmodum semper etiam sub-
 auditur in Iuramento. Bald. in l. clari. circ. med. C. de fidei-
 com. l. fin. qui satisd. cogan. c. breui. de iureiur.

b nemmermeer allegeren. Ita vt sic posita hac clausula,
 non possit dici: generalem renunciationem non valuisse, ob
 specialis omissionem: Arius Pinel. in rubr. 2. part. c. j. C. de
 rescind. vendit. Decius in consil. 165.

c int ghemeyn gheconfirmeert hebben. Quasi omnia &
 singula perpetuò & generaliter, &c.

d Dat hen eenich letsel. Si modò non desint Subditi iuxta
 Proēmij contenta, secundùm quosdam.

e oft preiudicie. Item si Subditi morigeri sint & fideles,
 &c. denuò, secundùm quosdam.

f vast ende ghestade. Si modò gratæ sint Communitates,
 Q iij secun-

secundum quosdam.

S allen onsen goeden Luyden. Vt notanter additur epitheton, goeden: quia boni praemio sint afficiendi, vt mali poena: sicuti malitijs hominum nemo indulgere debeat: ait Roffred. Beneuentan. q. 25. nu. 11.

h ende Ondsaten. Notanter quoque idcirco & additur vocabulum, Ondsaten, quia nisi Subditis (quorum vita debet respondere nomini) seu Clientulis (qui clientelam obseruantiam seu obsequium debent teste Budęo) non autē Extraneis, aut Perduellionibus, aut Rebellibus: sunt hæc concessa Priuilegia. quia nomen. (Ondsaten) seu Subditi vox, significat eos qui subsunt suæ Maiest. nō qui suprā eam sunt, vel esse prætendunt vt Rebelles: quibus Superior est dandus, non qui Priuilegiet eos, sed vt mali sunt Subditi, malus certē Prælatus seu Princeps nedum Tyrannus si obtineret locum. c. audacter. 8. q. j. vbi Canonistæ.

i geloefft in goeder trouwen. Nota quod ambulādo bona fide, facta sit promissio, &cæt.

k heyllich Euangelie. Qui iurandi mos ferē est in Ecclesiasticis foris. authent. vt omnes obediunt iura. prouinc. §. j.

l lijstijck ghesworen. Hoc est realiter, vel effectualiter, debitaq; in forma.

m vast ende ghestade. Hic fortasse aliquis quærat: an Rex possit huic suo præstito iuramento contrauenire: quum tamen vbi sit causa causarū de eius potestate inquirendū non sit: nam ita latiūs disputare sacrilegium & censendum. ex l. sacrilegij. C. de crim. sacrileg. & nemo possit ei dicere cur ita faciat. vt dicit Bald. in prælud. feud. col. 13. At omnium Doctorum sentētia est. Quod Princeps ex causa possit reuocare Priuilegia, imō alicui auferre Ius suum: vt & tradunt omnes. in c. quæ in eccles. constit. & in l. fin. si contra ius vel vtil. publ. &cæt.

n nemmeemeer te doene. Attamen, vt suprā tactum est. Iuramentum non trahi seu promissionem ad non cogitata, c. quanta vallis. extr. de iureiuran. glos. in c. veniens. in verb. præsciuisset & ibi Bald.

o ende waert saecte. Hic rursus animaduertenda est beneuo-

nevolentia Principis in Subditos, & cat.:

P hier tegen gingen. Horum verborum natura denud est introspectienda, & causa.

Q hoe ende in wat manieren. Non cogetur tamen iniustus Princeps ex transgressionibus Subditorum permanere in his constans, vt supra declaratum est, & probatum.

R soo consenteren **W**y ende willecoiren. Ecce licet Superioris illius Maiestatis, auctoritas videatur excepta à Iuramento, vt c. venientes, de iureiur. Freder. de Senis, consi. 61, tamen iurare voluit & hęc promittere.

S noch onderhorich wesen. Vt obediendum non esse Regi vel Superiori, quando officium addictum & potestatem suam egreditur posuit Dec. consil. 72. col. 2. vers. & superiore: & facit text. in l. prohibitum, C. de iur. fisc.

T dat **W**y aen heur begheeren. Ex hoc facile colligere est illud Tiletis verissimum: Quod ipsi Reges etiam qui late imperant, & redditus amplissimos habent, nihilominus indigere aliorum ope & opera: qui vnà cum Imperio multas sibi necessitates comparant, attamen nolentes deponere Principatum & onera Rerumpublicarum.

V dat **W**y hun alsuck en gebreck. Nisi sint videlicet Subditi principales & causae, quod minus hęc Priuilegia executioni mandentur amplius.

X ende daer aff volcomelijck. Quae tamen verba intelligi debent secundum conditionem personae ad quam diriguntur, vt apprimè volunt DD. ad text. vulgarem & notab. in l. plenum. §. equitij ff. de vsu & habit. Nicol. Euer. in loc. à subiect. mater. num. 11.

Y daer toe **W**y willen decernereren. Sciēs Princeps quod nulla data contraria suspicione vel iusta occasione, fidei humanae nihil magis conueniat, quam stare promissis. l. j. ff. de pact. l. j. ff. de constitut. pecu. Hippol. Rîmin. in princ. tit. de donat. Institut. num. 267.

Z cōtrarie deser mijner **I**ncompst. q. dicat. quod cōtrauenientes Officiales his Constitutionibus, nec hisce Priuilegijs quoque gaudebunt: & cgt.

gheat

aa geattenteert mocht worden. Hisce satis commonstrat Rex, quo animo hæc concesserit Priuilegia.

bb van geender weerden. Si sint Cōtradictores vel Opponentes facti, non Iuris. DD. & notata ad c. pro illorum. de præb.

cc al sonder arghelist. Scilicet reiectis solemnitatibus Iuris aliis, & solemnitatibus quæ veritatem negocij nō tangūt. Bald. ad l. si pro ea. C. manda. Bart. ad l. si fideiuss. ff. eod.

dd Onse Segelen hier aen doen hanghen. Hisce vt fides adhibeatur propter authenticum sigillum. vt Abb. & alij per text. in c. 2. de fid. instrum.

ee in Onser Stadt van Loeuē. Additur, vt significetur esse perfectam hanc Constitutionem, & Placitum istud Principis, seu Rescriptum. Bal. in authe. quod sine. in j. col. quib. mod. nat. effic. legit. §. illud. in fin. in 6. col.

ff byden Keyser en mijn Heere dē Prince. Modus est sic ponendi, atq; Stylus Curia, ad dexteram marginalē. Affecti ergo beneficijs & Muneribus iam à Regibus istis atq; Principib. inuictissimis, gratias illis perpetuas adhibere debent, hoc est, in obsequiū eorum esse semper parati Subdiditi: nō enim sunt tanti, vt parem gratiam referre queant aut valeāt. Nisi fortè satis id esse putemus, quòd DEO ac Parentibus fit, vt quando merita æquare nequimus, tantum quisque præbeat, quantum præstare potest. Licurgus in Lacedæmonia tenuissimas litationes statuit, quòd facilius ex rebus prōptis ac paratis sacrificare possēt. Solitudinis & Vastitatis Dñi esse alioqui videntur Reges & Principes illi, quibus Ciues nō obsequuntur, quos nō colunt contenti ac venerētur Ciues, eorumq; Cōsilijs & Cōstitutionibus nō auscultant, qui tamē Theatrum sunt, in quo omniū virtutes probentur, vitia autē explodātur, qui legibus & præceptis, præmijs & pœnis homines sibi Subditos ab iniquitate coërceant, & ad opera virtutum Sapiētia inducāt, Exēplum à DEO accipiētes, qui hominibus legē dedit, obseruantib. quidem mercedē, trāsgrediētibus pœnā, retribuens. Magni quidē momēti est, res præclaras corā eo agere, penes quem præmij pœnæq; arbitriū sit. Quòd vt agamus pro Reip. Pace & p̄speritate, faxit

DEVS Opt. Max.

FINIS.

DIE EERSTE
ADDITIEN DES PRINCEN
VAN SPAENGNEN, HERTOGHE
VAN BOVRGOINGNIEN, TOT
SYNDER BLYDER
INCOMPSTE.

NAERLE^a by der gratie
Godts Prince vā Spaengnien / ^{re.}
En allē^b den ghenē die desen Onsen
BRIEF sullen sien oft hooren lesen /
Saluyt. ^c ALSO als naer
diuersche Sachuaerden die Wy
hebben ghehouden metten drye Staten / ^d om Ons te
hulpe te comen inder Saecten ^e van Onser BLY
DER INCOMSTE vanden seluen Onsen
Landen van Brabandt ghedaen / ^f ende sonderlinghe
om te veruallene als sulcke Honderdt duysent goude Gul-
denen / als Wy Onsen Lieuen Heere ende Grootvas-
der / de Keyserlijcke Maiesteyt ^g toeghesent hebben te
gheuenē / voor die Costen ende Lasten by sijnder Ma-
iesteyt geleden / duerende ^h den tijt van Onser Mom-
borijen. Ende voorts tderdendeel van twee hondert
ende vyftich duysent goude Guldenen gheloest met
vrouwe ysabele Onser Susters / ⁱ in tracteren van
den Houwelijcke metten Coninck van Denemarcke.
k Ende om t onderhouden van Onsen State. Ende
andere

5. andere^l groote ende menichfuldighe Lasten / die Wy ouer lanck ghehadten de gheleden hebben / ende noch daer ghelijcx hebben ende lijden moeten / ^m Int seynden ende Deputeren diuersche groote Ambassaten / aen diuersche
6. Coninghen ende Princen. ⁿ Ende om alle die Welshuaert ende Besorch van alle Onsen Landen / ende besondere Onsen Landt van Brabandt ^o in goeden Rusten / Breden / ^p Eendrachticheden / ^q ende Justicien te
7. houdene: ^r Onser sonderlinger Beden ende eerster Begheerten Ons^s willichlijck ende liberalijck gheconsenteert hebben ende ghewillecoort / de Somme van Hödert ende vijftich duysent Rijnische guldenē Jaers / drye Jaerē lanck duerende: Elck er der voorsnyder Rijnse guldenen te veertich grooten Vlaems gherekent: In als sulcken Penninghen / als elck en termijn van betalingen in Onsen voorsynden Lande van Brabandt Cours en Loop hebben sullen. ^s o o doen Wy te wetene dat Wy ^t betrouwende heure Ghetrouwicheydt: ^v Dienst ende Bystant / huere voorsh Consent / ende goede Gunst seere ^x danckelijck ontfangende den voorsh drye Staten ^y wederomme tot huerder ootmoedigher Beden ^z ghesenteert hebben / ende consenteren mits desen Onsen BRIEVE / voor Ons / Onsen Diren ende Naercomeslinghen / Hertoghen ende Hertoghinnen van Brabant / onder andere Saken / die Puncten ende Articulen hier naer volgende.

8. ADDITIO An valeat ad præscriptas Constitutiones, & quantum valeat ponunt. DD. & Bart. ad l. si non mors. ff. de in officio. testament.

a Kaerle by der. Qui magnus ille fuit Cesar semp August. Monarcha inuict. Priuilegij aut Titulus vel Salutatio qualis esse debeat, habet Spe. de rescrip. præser. §. 3. vers. itē titulus.

uas

- b** nae veele dachuaerden ende vergaderinghen / 2c.
 Quæ sunt Bruxellæ in loco Statuto publico per conuoca-
 tionem Apparatorum Curia: secundum Bald. DD. & Bart.
 ad l. 2. C. de decur. lib. 10. & l. omnes populi, in 2. q. in vj. col.
 ff. de iust. & iur.
- c** drye Staten. Qui sunt Consiliarij Regni, vt moris est
 in Imperijs, qui & vulgò dicuntur Landtrathen.
- d** om Ons te hulpe te comen. Et sic docet per Reges po-
 stuladum à Statibus seu Membris sui Consilij in necessitate
 constitutos. Iacobinus de S. Georg. in tract. suo de homa-
 gijs. num. 55. & Bald. post Cyn. in l. neminem. C. de sacr. eccl.
- e** van Onser Blijder Incomst. Huius similis fit men-
 tio supra in proëm. nu. 9. & 10. atque art. 57. & 58.
- f** om te vervallen. Vt concederent & numerarent libe-
 raliter. cum Principis probi nō fit imponere vel extorque-
 re onera insolita. vt Clemēt. 2. in prin. & ibi Card. 16. q. de cēs.
- g** toegesent hebben te geuen. Et sic non potuerunt con-
 gradicere. argu. per l. fundum. ff. deseruit. amplius vrb. præd.
 Socin. cons. 167. & 174. part. 2.
- h** Onser Womborijen. Cuius gratia licet videatur esse
 charitativum sublidium, tamē exigī vltra taxam nō potuit.
 in extrauagan. vas electionis. in tit. de censib.
- i** donderhouden van Onsen State. Cuius gratia eget
 Princeps diuitijs, opibus, ac potētia, cum in Pace & ocio in
 eum Bello ac tumultu.
- k** groote ende menichfuldige Lasten. Vnde aliàs vt Rex
 dixit quidam, Diadema esse multis sollicitudinibus, peri-
 culis & miserijs refertum Regium.
- l** groote Ambassaten. Vt fieri nequit mentem humanam
 multis simul muneribus intentam esse: idē ex parte Regia
 Maiestatis. sepius sint deputandi viri qualificati Ambasiato-
 res, Legati, Commissarij, quos Teutoni dicunt ghedeputeerde
 Germani gesanten.
- m** weluaert ende besorch. Ecce quā occupatus fuerit Cæ-
 sar etiā circa salutem Reipu. ille Hercules & magnanimus.
- n** Gendrachticheden. Pax & Concordia, alicuius ingenij
 R ij homini

132 CAROL. V. ROMANOR. IMPER.

homini, nō est ignotū, quomodo differāt, videlicet q̄ pax sit
genus: concordia verò species. Ange. & Alex. ad l. j. ff. de pact.

q̄ **Justitie te houden.** Id est, Iustitię seruandę ergo.

r̄ **Begeerten.** Vulgo Rogationes dicuntur, eò quòd non
fiant, nisi rogato, & consentiente populo, in Principis subfi-
dium: qui non debet esse acerbus exactor nec cōtumeliosus.
ff. de vsur. l. repub.

s̄ **geconsentent.** Qualis consensus soleat etiam pertine-
re ad Inferiores: vt Rogationes: Exactiones, imò Decreta ad
Superiores. DD. & Bald. ad l. cū ipse. C. de cōtrah. empt.

t̄ **Wy betrouwende heure ghetrouwicheyt.** Hęc est ea-
dem ratio quę suprā tacta est in proēm. Latī Introitus. D.
Philip. Hisp. Reg.

v̄ **Dienst ende bystandt.** Vt obsequendi etiam manet ne-
cessitas. extrā de constitut. c. Ecclesia S. Marię. C. de oper. li-
ber. & obseq. præstand. per tot.

x̄ **Danckelijck ontfangende.** Et quidem gratiosę, hoc est,
cum gratiarū actione. glos. & Card. in Clem. 2. §. j. de censib.

ARTICVLVS. I.

TEN^a **eersten Ghelouen Wy**
hen in Princelijcker voerden / dat Wy van
stonden aene soo vele doen sullen ghelijck Wy
alreede begoust hebben te doene: dat als sulcke Boetknech-
tenende andere Volck van Wapenen / als nu liggende
zijn inden quartiere van Loenen / ende vanden Bossche /
verlogieren sullen / ende vertrecken buyten Onsen voors
schreuen Lande van Brabandt. Ende daer buyten
blijuen sullen / het sy metter minnen / goeden onderwijse /
c̄ oft met Fortsen. d̄ Ende hen beschudden van andes
ren Volcke van Wapene / dat sy binnen Onsen Lande
niet meer comen en sullen: f̄ Soo dat die goede Luy-
den opt platte Landt gheseten / daer by niet beschadicht
en sullen werden.

Ten

a Ten eersten ghelouen Wy. Et sic, loco remuneratio-
nis beneficij & obsequij præstiti, voluit Imp. Subditis vide-
ri gratus.

b Princelijcke voerden. Vt Princeps est communis pa-
ter omnium: athent. neq. vir.

c ende hen beschudden. Hoc est enim optimi Principis,
impedire, nè Subditi à maleuolis obruantur.

d opten platten Landen niet bedoruen en worden / 2c.
Optimè hoc considerauit Imp. qui non ignorauit, quòd Mi-
lites omnia sibi licere putent etiam insolentiores.

ARTIC. II.

Item dat Onse voorsende Bede Ons sal wor-
den betaelt / inden handen van onsen b Rentmeesters /
particuliers c van elcken quartiere residerende in Onse
Hoofsteden. Te wetene / tot ses termijnen / voor de
voors drie Jaren: daer af den eersten termijn vallen en
verschijnen sal sint Jansmisse. Anno M. D. XV. naest
comende: Den anderen ende tweesten termijn / te Kers-
misse daer naest volghende: ende alsoo voort van Jare
te Jare / de voors drie Jaren lanck geduerende. Elck
Jaers hondert ende vijftich Duyzent Rijsche gulde-
nen courant.

a Item dat Onse voors Bede. Scilicet ad contribu-
tiones, quarum etiam meminerint. DD. in l. j. ad leg. Rhod.

b Rentmeesters. Qui numerarij possent dici, qui solèt ex
parte Principis onerare Populū. id est, exigere à populo pecu-
nias. de quib. vid. Coras. in suis miscell. Iur. lib. 3. c. 11. per tot.

c van elcken quartiere residerende. Notāter additur: quia
nec collectæ solui debeant alteri, quàm officiali exactori ex
publico specialiter deputato ad exactionē, ad hoc vt liberē-
tur soluētes vna solutione eius, q̄ debebant. Bar. ad l. illud. C.
de Cano. larg. tit. præstan. lib. x. qui nec solutionē eius minue-
re patietur. vt Bart. l. j. C. de collat. donat. vel releuaton. lib.
10. & in l. incol. ff. ad municipi. nisi imò imminuātur facultates,
Bald. ad l. etiam. penult. col. in ver. quidam sunt. C. de execu.

R iij rei

rei iudic. l. forma. §. j. de cens. q. ibid. Bart. nec poterit exactorem facere seu imponere exactor certus deputatus, cū grauamine. Spec. de offic. om. iud. §. 2. vers. item agitur. & in tit. de censib. §. nūc dicendum. vers. porro. vbi ponitur quod agant grauari impositionibus & collectis supra vires.

ARTIC. III.

1. **Z E M** / dat die Penningen vā desen Consente sullen worden opgeheuen naervolgende der INSTRVCTIEN VANDER BEDEN vanden Jaere van een ende vijftich ende der andere INSTRVCTIE gemaect opt heffen VANDER BEDE / het sy int generael / oft int particulier. En is in desen te verstaene / soo verre eenige van desen Hoofsteden metten Steden / Brnheden / ende Dorpen van hueren hueren quartiere eenich Accord oft Verdrach / hier voortijts behoorlijck hadden gemaect / oft maecten voor den toecommenden tijt / op te Betalinghe ende Veruallen van allen Beden ende Lasten / die sullen bliuen onderhouden / ende gheachter uolcht worden.

2. **der Instructien.** Quorum (inter alia) & meminit D. Car. V. Rom. Imp. qui illas colūnas Herculeas Symboli loco in extremo Hispaniæ & Aphrycæ littore erexit iure optimo: in suis Cōstitutionibus de feud. circa fin. publicat. Anno 1552.

ARTIC. IIII.

1. **Z E M** / a dat Wy binnen den voornoemden tijde van drie Jaeren / den voorsh drie Statē / noch geen van hen en sullen Aensuecken / Begheeren / noch Molestieren om eenich Consent van Bede te ghecrijghene / Subuentien te hebbene / oft andere Lasten / hoedanich oft by wat Redene men daer toe soude moeghen vuegen. Ende en sullen hier en binnen tot eenigen Termijn / die voorsh Sommen niet mogen Anticiperen / Hooghen / noch de selue Termijnen Corten in eenigher manieren. Ende

ADDIT. I. AD LAET. INTROIT. 135

Ende dat Wy voer Ons voors Landt van Brabandt
ende alle die Ondersaten desselffs / den voors tijt gedues
rende / Bevrijen / Los ende Onbelast houden sullen van
Logeringhen ende Buytteringhen van allen Volck van
Wapenen / ende van allen Dorlogen. Ende oft die
contrarie van dien eenichsins ghebeurde soo hebben Wy
hun gheconsenteert ende gheloest / datmen die Pennins
ghen alsdan wtstaende ende resterende / employeren ens
de befeeren sal inde selue Dorloghen / ende int Beschuds
den vanden Lande voorseyt.

2 Item dat Wy binnen. Hoc loco intelligitur animus
Caesaris illius quondam, qui noluit arrogantius quicquam
extorquere, sed Statuū & Reip. consensum imprimis requi-
sivit, vt DD. ad l. si quis. ff. de acq. hæred. Steph. & Cardin. in
Clem. j. de reb. eccle. & omnind DD. in c. edoceri. de rescrip.

ARTIC. V.

W E N / hebben Wy voorts Gheloest ende toeghe
seyt / Onsen voornoemden drije Staten Ons Lants
van Brabandt / dat Wy houden sullen ende doen hou
den / die Straeten binnen Onsen Lande a Open ende
Veylich. Sodat die Coopluyde met hueren Coops
manschappen / Waeren / ende Goeden sullen moeghen
trecken / ende Reyfen ter Plaetsen daer hen dat sal ghe
lieuen: In sulcker vuegghen / dat die selue Coopluyden
daer by gheen schade lijden en sullen.

2 Open ende veylich. Quia viarum ad licentia, apertu-
ra atq; securitas, in Regimine Princepū est eis fructuosa: quia
illuc magis confluunt Mercatores: vnde Prouincia diuitijs
magis abundat, & diuitijs augetur cultus. Quararione Res-
pub. Romanorū aucta fuit, ppter pulchritudinē & securitatē
viarū platearumq; attestantibus plurimis Historiographis.

ARTIC. VI.

Item

I E M / datmen elcker Stadt / Bryheydt / ende Dorpe / binnen Onsen voorschreuen Lande van Brabandt sal stellen / ordineren / ende seynden sijnen Tax autentijcke / sesse weken voor elcken dach ende termijn van betalingen / naer versueck vanden Heerdsleden diemen in meyninghen is nu onlanx te doene: Ende dwelck Wy hun gheconsenteert hebben te laeten gheschieden / om die arme Ondersaten niet voordere te belasten / dan sy en behooren nae recht belast te wordene. Ende dat voeck a gheene Executie en sal gheschieden ter saecten vander voorghesender Bede / dan naer dat de sesse weken gheuallen ende verscheenen sullen zijn / naer elcken Termijn.

a geen executie en sal gheschieden. Licet collecta non soluta per forēsem faciat eius bona statim posse vendi, quāuis dicendum non posse carcerari. Paul. de Castr. & DD. ad l. debitorem. ff. de pact.

ARTIC. VII.

1. **I** E M / a dat elcke Stadt / Bryheydt ende Dorp / sal ghestaen met wel te betalen zijn Quote / ende gesdeelte van deser b toecoemender beden / tot elcken Termijne / naerden tax voors. Alsoo dat niemant van hen voor des anders ghebreeck Becommert noch Belast en sal worden.

a Item / dat elcke Stadt. Notandum, quod Subditi, quibus collecta imponenda est, debeant ad hoc citari, & ita collecta cū omnium consensu imponi. Archid. c. j. num. 4. de immu. eccles. Luc. de Pen. l. vnica. C. de supr. indict. lib. 10.

b betalen syn Quote / c. Nam secundū naturam, equum est onera cuiusq; rei sequi eum, quem sequuntur cōmoda. l. secundū. ff. de reg. iur. c. qui sentit. extr. ood.

c toecoemender Beden. Quae imponuntur personis pro rebus, vt habet Bartol. suo eleganti consil. 59.

AR-

ARTIC. VIII.

I E M / datmen elcker Stadt / Bryhent en Dorp
als sy heure aengedeelte betalen sullen / a Quitancie
gheuen sal / sonder heuren cost.

a Quitancie geuen / Partim quia tunc contraueniri non
potest. Bart. l. 2. C. de re iudic. & l. emptor. ff. de pact. partim
quia per eam possit, tum se defendere soluens, contra fortē
reiteratam exactiōnem eandē: qui Receptor aliās stare per
suum librum, in quo non reperiret solutam Collectā, fortē
dolo vel negligentia omīssam inscribi.

ARTIC. IX.

I E M / a dat die Rentmeesters / Officiers / ofe
Bedesetters gheen Partijen by hun wseynden en
sullen / dan by Specificatien ende Declaratien / vander
Saken waeromme.

a Item dat die Rentmeesters. Ad hec faciūt ea que aiūt
DD. ad l. 2. C. de leg.

ARTIC. X.

I E M / a dat alle Questie en Geschillen / spruytens
de ter saeck en van deser Contributien / het sy van te
hooghe ghestelt te zijne / of andersins hoemen dat soude
baptiseren / sonder eenige Distinctie / sullen worden ghe
sleten / getermineert / ende beschiet by der naester Hoofst
stadt vanden seluen Hoofsteden vā Brabant / daer ons
dere alsulckē Questien geschieden ende gebueren sullen.
En voorts op alle adere punctē / Cōditien en voorwaers
de / die INSTRVCTIEN vander Bedē int voors Jaer
vā eē en vijftich wtwijst en begriipt / welke Pūctē voers
Wy aēgesiē die groote Gunst / die de voors bdrije Stas
ten Ons voors Lants van Brabandt Ons gedaen ende
Bewesen hebbē / inden Consente en Quergeuen Onser
voors Beden / hebben den seluen drie Statē Toegeseyt
en geloeft / toeseggen ende gelouuen in goeden trouwen /

S met

met desen Onsen Briue/ dat Wy hen van stonden aen
 fullen doen expedieren ende ouerleueren sonder heuren
 cost/voor Ons/ Onse Eruen ende Naecoemelinghen
 voorh dat Wy die / ende alle die andere Voorwaerden
 ende Conditien (gelijck die bouen geseyt staen) ende elck
 besonder/volcomelijck sullen onderhouden en volcomen
 e by Onsen Cancellier ende Raetsluydē/ Onsen Kents
 meester generael vā Brabant / ende die ghene die gecōs
 mitteert is / oft gecommitteert sal wordē / de voorh Bede
 te ontfanghene / ende allen anderen dien dat aengaen sal
 2. moegi: Dien Wy als nu dat also beuelē te doene: Sōs
 der dat Wy daer tegens sullē doen oft comen / doē doen /
 oft laten comen / oft gheschieden / by Ons seluen / oft ver
 mäden anders / in eeniger manieren: Ende dit al son
 3. der fraude oft argelist. c En behoudelije altijt Onse Lāe
 4. den en Steden vā Brabāt huere Priuilegiē / Rechten /
 Vryhedē / en Gewoontē / in huerder volcomend macht.
 5. En des toorcondē hebbē Wy Onsen Segele hier aē doē
 6. hāgen. Ghegeuē in Onser Stadt vā Ghent / dē xij. vā
 7. Aprille. Int Jaer ons Heerē M. D. XV. na Paessche.
 8. Aldus onderteectēt BY MYNEN HEERE DEN PRINCE
 in zijnen Rade. Ende byden Secretaris /

Haneton.

- a *Itē / dat alle questien / etc. Cū tamen Priuilegiū colligēdi collectas & gabellas nō possit retractari. Bar. in l. hi quā. in vlt. q. ff. de iur. immunit. & l. q. semel. de decre. ab ord. fac.*
- b *drise Statē. Qui possent dici Proceres, Populi & an illi possent mouere Bellum, habet Bart. in l. ambitiosa. col. 3. de decret. ab ordin. fac.*
- c *Onse Cancellier. Qualis inter togatos quoq; fuit primus Tribonianus ille, cuius fit mentio in institu. §. cuique. in proēm. apud Iustinian. Imper. vt ait Suidas.*
- d *en behoudelije / etc. que Princeps studuit clemēter augere, corroborare & nequaquam imminuere, vel infirmare, cassare uo*

59

DIE T W E D E

ADDITIE VANDER
BLYDER INCOMSTE
DES PRINCEN VAN
SPAENGIEN.

KAERLE^a by der gratiē
Godts/ Prince van Spaengnien/
vā beyde Siciliē/van Jerusalē/ re.
Eertshertoghe van Oostenrijcke:
Hertoghe van Bourgoingien/van
Lotrijck/vā Brabant/re. ALLEN
den ghenen die desen Onsen Brieff sullen sien oft lesen/
Saluyt: **ALSO** Onse gheminde die gedeputeers
de vanden Steden / Bryheden / ende Platten Landen
Ons Landts ende Hertochdom van Brabandt/ b naer
Onse Huldinge ende Receptie aen de heerlicheydt des
selffs Landts / Ons ghepresenteert ende ouerghegeuen
hebben ghehadt/sekere/ Supplicatie / Inhoudende ves
le ende diuersche doleantien ende ghebreken aengaende
der Policien ende Weluaert der seluer Steden/ Brys
heyden / Dorpen ende Inghesetenen van dien / begees
rende ende versueckende hen daer op te willen voersiene/
met behoorlijcke Prouisie. c By ghenegen wesende
ter Beden ende Supplicatien vanden voors^h Steden/
Bryheden/ende Dorpen/ende Inghesetenen der seluer
S ij Ende

5. Ende naer dien Wy opte voors^d Doleantien ende ges
brefen e Informatie ende Advijis gehadt ende genomen
hebben van Onsen Lieuen ende getrouwen Cancellier
ende Luyden van Onsen Raede ende Rekeninghe in
6. Brabant: d hebben by Advijis ende Deliberationen van
Onsen Lieuen ende getrouwen die Cancellier ende Luy
den van Onsen Secreten Raede neffens Ons wesende/
geordineert / gestatueert / ende gewillecoort / Ordinee
ren / statueren / ende willecooren / mits desen Onsen e
Briue die Puncten ende Articulen hier nae volgende.

a KAERLE, & cæt. Qualis aut huiusmodi Priuilegij ti
culus rursus salutatioe esse debeat : refert Specul. de re
script. praesenta. §. 3. versic. item titulus.

b Wy genegen wesende ter beden. Quid hæc clausula
importet, an aliquid contra ius diuinum operetur aliquis for
tè dubitet: Resp. quod non, quia sub illis verbis non conti
neatur maior causa, quam sit expressa. per ea quæ ponuntur
in c. sedes. de rescript.

c Informatie ende Advijis. Vt nõ omnia pro sui capitis
ratione & agere decet. Principem, sed potius doctorum vi
rorum Consultationi inniti: nam Regnum perdidit Roboã,
quia Sapientes noluerit audire. Spec. de aduoc. §. 3. in 2. col.
vers. habito.

d by Advijisen ende Deliberationen. Quasi dicat, de Consi
liariorum cõsilio: & quid talis clausula operetur videre est ex
c. Apostolice. de re iud. in 6. & in Clem. j. §. cæterum. de iure iu.

e die Puncten ende Articulen. Ergo harum Constitu
tionum Capita benè à nobis sunt dicta, Articuli: vt DD. l. fin.
C. de offic. com. rer. priuat.

ARTICVLVS I.

1. **I**NDEN eersten / dat geen Coop
man van nu voortaeue a Bry is op eenige Tollen /
in Onsen Landen / en sullen doruen in Persone
by

by huer Goedts zijn te maecten. Maer sal ghestaen
midts aldaer seyndende behoortijcke Certificatie oft Tol
Briuen Auctentijcke vander Plaetsen daer hy geseten
is/achteruolgende der ouder Costuymen.

^a die Bry is op eenige Tollen. Quorum supra est me-
tio facta, artic. 13. & multis alijs.

ARTIC. II.

I C M/ dat een jegelijck vanden Steden van Ons
sen Lande van Brabant die op Detroy van Ons ende
Onser Voervaders eenige Axsijssen oft a Wech gelt gez
geuen hebben / oft al noch heffen by termijne van Jaere
tselue Detroy verlingt sal worden/naer dexpireren ende
wtgaen van elcker Stadt den termijne vā twaelf Jaer
ren lanck: Behoudelijck datmen Ons alle Jaere dier
tijtduerende Betalen sal alsulcken Somme vā Detroye
alsmen Ons schuldich is te betalene / naeruolghende die
Briuen daeras zijnde: Welcke Briuen hen Luyden
verniet sullen worden tallen tijden / de selue Steden
dat versuecken sullen.

^a Wechgelt gegeuen. Ratione vię publicę datur Peda-
gium, licet eiusdem vię nullus sit Dñs. vt ff. ne quid in loc.
publ. l. 2. §. ait prætor.

ARTIC. III.

I C M/ dat de Ondersaten Onses voorsh Landts
van Brabant inden ^a Bisschopdomme van Luycke ende
Camerijcke buyten den seluen Lande van Brabant geles
gen/voor t Geestelijcke Gerichte / ^b niet en sullē moegen
worden Betogen van heuren Personnen oft Goeden die
in Onsen voorsh Lande vā Brabant gelegen oft geseten
zijn: Maer dat die inde geestelijcke Houen der seluer
Bisschoppen binnen den Lande van Brabant gestelt/
getogen sullen worden te Rechte / also lange als de selue

S iij Geestes

Geestelijcheyt Houen inden seluen Onsen Lande van
 3. Brabandt liggen sullen. En dat die selue geestelijcke
 Rechteren maer Kennisse nemē en sullen vā drije Saec-
 ken/sonder meer:te wetene/ vā die weerdē oft onweerden
 vā Testamenten/vā Houwelijxsen voorwaerden/ en
 vā Geestelijcke geadmortseerde Goedē/ en n̄z voordere.
 a. **Bisdom van Luyck.** Iuxta Concordata inter Reuer.
 Leodiensem Episcopum & Curiam Brabantiae amplissimā.
 b. niet en sullen worden betoghen. Vt habet Franc. Aret.
 in consimili suo consil. 75. de quo tamen etiam vide Robert.
 Marant. de ord. iudic. part. 4. num. 30.

ARTIC. IIII.

4. **SE M.** dat onder den Tijtele ende macht van On-
 sen Briuen van a. Sonnegaerden / niemandt en sal
 Ciuilijck / noch Criminelijck gepraemt worden: Ten
 sy dat inde voors. Briuen vā Sōnegaerden die Perso-
 nen by expresse genoempt zijn / ende hen de selue Briuen
 vā Sonnegaerden gecondicht zijn / by eenige vā Onsen
 5. Bassallen oft Officierē. b. Behoudelijc den Prelas-
 ten ende elck en anderen hier inne hueren goeden Rechte.

a. **Sonnegaerden.** Rescripta sunt Regia: Quorum quæ-
 dam namque sunt meræ gratiæ collatiua, quædam meræ Iu-
 stitiæ, quædam mixta. Eorum autem quæ gratiā obtinent:
 quædā super Ecclesiasticis Beneficijs tum vacantibus tum
 vacaturis: Quædam super Dignitatibus, honoribus, feudis,
 & alijs rebus prophanis: alia Priuilegia & Licentiæ quicquā
 contra, vel præter leges faciendi sunt. Quædam verò Indul-
 gentiæ & Dispensationes iam factorum. Alia pœnarum Re-
 missiones & perditarum rerū Restitutiones. Eorum aut quæ
 Iustitiā concernunt, quædam sunt simpliciter derogatoria
 partim vniuersitatis, partim generalitatis, partim singularū
 causarum, alia incidentium accumulatiua, nonnulla aduo-
 catoria, & ab vno Iudice ad alium translatiua causarum:
 pleraque litium extinctiua. Quædā sine Gratiarum siue Sen-
 tentiarum exequutiua. quæ singula etiam quis facile Practi-
 corum

corū in inferiora genera vltcrius distinguat. Quod aut sunt Rescripta Regia, ex eo probatur, q̄a sint Priuilegia: & quodlibet Priuilegium est Rescriptum: sed non contrā. Bald. in l. gesta. de re iud. Alex. ad l. beneficium. de cōstit. Princip.

b elck anderen zijn goet Recht. Vt Rescriptum non intelligitur concessum in præiudicium tertij. l. 2. §. si quis à Principe. & §. meritò. ff. nequid in loc. publ.

ARTIC. V.

Z E M / datmen nu voortane geene priuate Perso-
nen van wat State / Natien / Landen / oft Condicien
sy zijn / oft ooc Steden buyten Onsen Lande van Bras
bāt gelegen a verleenen en sal eenige Briuen vā Respijs-
te / dā in forma Iuris, op b Cautie by hen gestelt te wor-
dene / binnen Onsen Lande vā Brabant. En datmen
die selue Respijten maer eens en sal moegen verleenen.

a eenige Briuen van Respijste. Vtpotē Rescripto Prin-
cipis possit optimē cōcedi debitori dilatio, est apertus text.
in l. quoties. C. de precib. Imp. offer. Super hac materia, vti
in multis alijs locis tam suprā quā infrā, insignia plura li-
cet fuerint scripta per me hodiernis Pacticis scitu per quā
necessaria: tamen studio per Typographum omissa in se-
cundam vsque editionem sunt hīc, me absente à p̄lo.

b op Cautie by hen gestelt. Et sic dicit Petr. Duennas in
reg. iur. 86. incip. cautio prolata. in §. fallentia.

ARTIC. VI.

Z E M / dat vā nu voortane de Egiptenaeren / die
hen segghen te zijne wt cleyne Egipten / niet en sullen
moeghen comen / keeren / noch wandelen binnen Onsen
voors. Lande vā Brabant: Maer sullē daer vuyte blis-
uen / op de verbeurte van heuren lijue / en goeden / naers-
uolgende sekeren Briuen vā Placcate / voortijden daer
op gepubliceert ende wtgeroepen van Onsen wegen.

a Item dat van nu voortane. Est singulare Interdictū
Principis nequaquam negligendum. quum hos passim suis
videamus non carere dolis & fraudibus, nedum, furto, ma-
china

chinationib., expiationib. & figmētis, & c. in perniciē Reip.

ARTIC. VII.

1. **Z E M** / dat die gedeputeerde Onser Stat vā s Hers
togen Bossche / sullen moegen afbreken seker veruals
len Sloten / tanderen tijden binnen der Stadt / meer tot
achterdeele en onsekerhede vāder seluer Stadt begonnen
te timmeren / dā andssins. ^a Behoudelijc dat die steenē
en stoffen diemen daer afbreken sal / gheemploieert sullen
wordē tot Reparatie ende Fortificatie der seluer Stadt.
^a Behoudelijck dat die steenen ende stoffen. Quia non
sunt de fructu. l. diuortio. §. si vir. ff. solu. matrim.

ARTIC. VIII.

Z E M / datmen in contrarien vanden xxxj. Jaere
vander BLYDER INCOOMPSTE van wijlen die
Coninck van Castilien Onsen Heere ende Vadere (sas
liger gedachtenissen) ^b niet meer Verpachten en sal die
onghevrijde Waeranden.

- ^a vander Blijder Incomst. Cuius origo suprā dicta est.
^b niet meer Verpachten. De his & dictum est suprā, art.
35. in Læto Introitu. Philip. Hisp. Reg.

ARTIC. IX.

Z E M / ^a datmen het Wech gelt / dwelck men op
heft op die Wegen / Bruggen / ende Passagien / bins
nen Onsen Lande van Brabandt gelegen / te maecten /
anders noch elders en sal moeghen Appliceren / dan als
seentlijck totter Reparationen vanden Wegen.

- ^a Item datmen d Wech gelt. De quo & suprā. arti. 15. &
aliquid in artic. 2. huius Addition.

ARTIC. X.

Z E M / adat die Officiers inden Steden / Bryhens
den / oft Dorpen van Onsen Lande van Brabandt /
oft doek huere Dienaers / van nu voortane niemanden
binnen zynen Huuse en sullen moegen halen / Vangen /
oft

oft eenige Huyffoekingē doen/om wat Saecten dat het
 sy/voordere dan naer vermoegen der Priuilegien/Cos-
 stuymen/ende Suddt heercomen vanden Plaetsen/daer
 onder iselue gebueren oft vā noode zijn sal/ende ooc me-
 de a naer geschreuen Recht behoort ende gheoirlooft is:
 Behoudelijc oock Onsen Steden vā Loenen/ Antwer-
 pen ende vanden Bossche^e heure breedere Priuilegien/
 Costuymen ende Vsagien/tot hier toe geobserveert.

a Item dat de Officiers niemanden in zijnen huise.
 Contra tamen Decretum sub Duce Albano in Inferioribus
 Germaniæ Regionibus regnante latum Bruxelle super cau-
 sis Criminalib. Anno 1570. art. 61. contra interim Iuris aper-
 tissimam regulam à multo sæculo obseruatam. l. nemo de
 domo. ff. de reg. iur. vbi videas Deciū in suis limitationibus,
 & latissimè meum tractatum de Arrest.

b noch Huyffoekingē doen. Quia domus sua cuius tu-
 tissimam refugium, ac receptaculum est. vt text. in l. pleriq.
 ff. de in ius voc. super quo vid. mea Iuristarumq; Prouerb. in
 verb. domus.

c om wat saecten dattet sy. Tamen ob delicta potest quis
 per prætorem extrahi è domo propria. Bald. ad l. 2. ff. de seru.
 fugit.

d naer geschreuen Recht behoort. Quæ partim Decius,
 partim ego in d. l. nemo. ff. de reg. iur. narramus, ad quæ loca,
 breuitatis ergo, recurrat lector.

e heure breeder Priuilegien. Quia Priuilegia Ciuitati-
 bus concessa, præsumantur perpetua & realia. l. vectigalia. &
 ibi Bald. C. de vectigal. & commif.

ARTIC. XI.

Z E M / **a** dat een jeghelijc vā wat State oft Con-
 dition hy sy/van nu voortane gestaen sal/inde Jaer-
 lijcxē Betalinge van alle de goeden/ Penningen te Be-
 talene tot sulck er Weerdē ende prijse **b** als hy costuymez-
 lijc is geweest/ tot hier toe te betaelene: **Sonder voor-**

Z **der**

- der Belaste te wordene / vanden seluen Goeden / Penninge
 3. gen dierdere te moeten betalen: Behoudelijck dat die
 Brieuen vanden Constitutien vanden selue Goeden / Penninge
 4. al tijt bliuen sullen in huere weerde ende vigoure /
 5. aengaende der principaelder Renten: Ten ware dat
 ter eenige vōnissen ghegeuen waeren ter cōtrarien. En
 dat duerende de Tijt dat Onse Beden (Ons geconsens
 teert binnen desen Onsen Lande van Brabant tot Onse
 6. voorsh Huldunge ende Receptien) Loop hebben sal. En
 datmen alle Onse / ende Onse Bassallen Chijnsen oft
 Rentē vā ouden Guldenen oft Silueren Penningen /
 van ouden grooten / schellingen / penningen / hellingen /
 ende alle andere hoemen die noemen mach / niet dierdere
 oft ten hooger prijsse / en sal moegen stellen oft setten / dan
 7. die nu staen en Jaerlijcx betaelt worden. c Ende dat
 Onse Ondersatē vā Brabant daer mede sullen gestaen.
 a Item dat een jegelijc. Vid. ea que sup. sunt posita, ar. 18.
 b als coustumelijc is geweest. Sed quid si Subditus cū
 Subdito aliter cōtrahat? certè subsistet, tum minimè spreta
 hac lege, contractus. vt Abb. c. clericis. col. de for. compet.
 c Ende dat Onse Ondersaten. Sic Romani olim libe
 ro consilio Patriæ confulebant, auaritiam relegantes, siue
 turpis lucri gratiam, neq; delicto neq; libidini obnoxij.

ARTIC. XII.

1. **Z E M** / a dat van nu voortane Onse / ende der
 Smaelre Heeren Officieren ende Bethouderen vā
 den Steden / Bryhedē / oft Dorpen / Thollenaren oft
 Wachten van Thollen Ons voorsh Landts van Bra
 bandt / oft heure Dienaeren van Justicien: oft ontfange
 b der Ondersaten van huere Officien / Amptman ende
 Jurisdictionen / niet en sullen moegen moeyen van Cores
 weyden te doene / honden / schapen oft ander Beesten te
 houden

houdene oft te vuedene: Schoouen/ Blesch/ Eoren/
 oft diergelijcke goet doen/ vā Onsen voorſ. Onderſaten
 te nemene: Noch ooc Lauerne te houdene/ daer mede
 die Ingeſetene vā heuren Ampten ende Officien oft an-
 dere/ die met hen te doene mochten hebben/ belast ſouden
 moegen worden in eeniger manieren. Behoudelijck
 en hier inne wtgeſcheyden/ den Sudē gepreſchribeerden
 ende gewoōliicken Rechte/ Emolumenten/ Salarifen/
 ende Accidenten vā Rechte/ dienende/ behoorende/ ende
 den Officieren oft Amptlunden competerende/ ter ſaectē
 van heuren Ampten ende Officien: Daer ſy mede te
 vreden ſullen moeten weſen ſonder yemanden voordere
 te moeyene oft te belastene. En oft yemandt vanden
 voorſenden Officieren oft Amptlunden die contrarie des-
 de/ dat die correctie daeraf gedaen ſal worden ter Plaet-
 ſen/ daer/ ende alſo dat behooren ſal.

^a Item/ dat van nu voortane. Huic Interdictio non est
 abſimilis articulus præcedēti Priuilegio impositus, ad nu. 56-
^b der Onderſaten. Qui autem propriè dicantur Subditi:
 habet gloſ. ſingularis & ab omnibus approbata, in Clement.
 vnic. in verb. Subditos. de for. compet.

ARTIC. XIII.

Item/ a dat vā nu voortane die Clooſters en Gecs
 ſtelijcheden vā buntē Onſ Lants vā Brabant geen-
 derhande Erffelijcheyt binnen dē ſeluen Lande vā Bras-
 bant gelegē/ het ſy Grondē van Erue/ Chijnsen/ Pach-
 ten oft Rentē en ſullen moegen Coopen oft vercrijgen.

^a Item/ dat van nu voortane die Clooſters. Licet Lex
 vel Statutum Principis ſæcularis ſit coactiuum perſonarum
 ad aliquid faciendum, & tamen prima fronte non liget cle-
 ricos. vt ait Alberi. in c. quōd clericis. col. 7. in fin. de for. cō-
 pet. Felin. in c. Eccleſia S. Mar. col. 38. verſ. quint. de conſtitut.
 tamen hiſce tribus ſubſeqq. arti. ſuſtinui in fauorem horum

T ij Pri-

Priuilegiorum contrariū, atq; sic consului ampliū in Cō-
silio meo super causa cuiusdā Canonic. Colon. contra Præ-
positum quendam, Abbatix cuiusdam propè Mechliniam:
Quod Consilium etiam meum post varias habitas insuper
disputationes & collationes, non solummodo Dñi Cancell-
larius & Syndici cum Ordinarijs Professoribus facultatis
vtriusque Iuris publicis Colonien. verū etiam & aliarū
famosarum Vniuersitatum Doctores excellentissimi ap-
probarūt, imò subscripsere, *ut videre est in meorū Consilior.*
volu. 1. consil. 11. & 12. vbi quā plurimos casus diligens Le-
ctor reperiat super hisce tribus articulis, aureis in vtilitatē
Reip. productos.

ARTIC. XIII.

1. **I**tem / a dat gheene Onberuerlijcke Goeden / he-
sh Engen goeden / Leengoeden / Emphiotefe goedē /
oft Chijnsgoeden in Onsen Lande van Brabant / Lim-
borch ende andere Quermaze gelegen / b en sullē moegen
Vercocht / Ghecedeert / oft Ghetransporteert wordē / by
c wat Saecte oft Tijtele het wesen mochte tot behoeff
van eenigen Cloosteren / Godshuysen / Cappellē / Col-
legien / oft andere Doode handen: Ten ware dat sulc
2. ke Coopingen / Cessien / Transpoorten / oft Transmuta-
tation / gebuerden en geschieden by gemeynen Virloue
ende Consente van Ons en den Wethouderen vanden
Hoofstedē daer onder dat sulc Vercochte / Ghecedeert
de / Ghetransporteert en getransmuteert goedē gelegen
zijn.
3. En dat te dien eynde geene Schepenē / Mannen
vā Leene / Latē / oft anderē Rechtere daer by noch ouer
staen en sullen moegen / daer sulcke Vercoopingen / Cess-
sien / Transpoorten / oft Transmutatien totter Dooder
handt behoef / gedaē sullē wordr.
4. Opte pene vā On-
ser Indignatien / en voorts opte Voete en Breucke van
eenē Marck Goudts / te committerene en te verbeurcne

tot Onsen behoene by allen den genen die ter contrarien
doen sullen / sonder verdrach oft dissimulatie. En soo
wes contrarie gedaen / geattēpteert / oft voortsgekeert sal
mogen worden / hebben By vercleert / en Vercleeren
mits desen / in hem seluē te zijne en te bliuene / no machs
telois / ende van onweerden / ende voor sulck tot eewigen
dagen gheacht ende ghehouden te wordene.

a Item / dat geene onberuerende goeden. *Quaestio ite-
rum hīc moueri solet, an Princeps cōtra Ecclesiasticos pos-
set ita iustē statuere. profectō præsimitur, semper poten-
tia in Principe faciendi, secundū Bald. consil. 277. in 3.
vol. in penul. col. per Clem. j. de probat. & Cyn. in l. rescripta.
C. de prec. Imper. offer. de quo vid. & Tractatum meum de la-
cis argumentandi legalib. in loc. à loco ad personam.*

b En sullen moegen vercocht. *Cōcordat cum Mandato
Cæsareo eiusdem Carol. V. Anni 1552. de feud. editum. circa
princip. artic. incip. Item / dat gheen onbehoerliche goeden / etc.*

c by wat saecke oft tijtele. *Adducat tamē aliquis: id quod
nobis acquisitum est Ecclesiasticis sine facto nostro à no-
bis auelli nō potest, & probabit per l. id quod nostrum. ff. de
reg. iur. cui occurro per Authoritatem Sebas. Neapol. in cō-
fil. si Ecclesia. vers. sed quid de clericis. quod illis nō obstan-
tibus, Clerici ligentur iure cōgrui. quod & cōfirmat Rober.
Marant. disput. 8. incip. assidue in pallatijs. num. 34. in fin.*

ARTIC. XV.

Item / dat insgelijcx geene Onberuerlijcke goez
den by Tijtele van Generale oft Particuliere Suc-
cessien / by Testamenten / oft eenige ander wterste Wil-
le / oft Ghifte / het sy Donatione causa mortis, oft vā
intestato, gheenstins en sullen moegen toecomen / Suc-
cederen / deuolueren tot Cloosterē / Godtshuyzen / Col-
legien oft andere Doodde handen / versteruen. Ver-
cleerende: Insgelijcx alle tghene des in contrarien van
desen / by yemanden ghedaen oft gheattempteert mochte
worden.

L iij

worden / eselue te zijne ende te bliuen voor nul ende van
onweerden / ende voor sulcx gheacht te wordene / tot ee-
wigen dagen / als voere.

a Item / dat insgelijcx geene onbereurlijck e goeden / etc.
Videmus denud quā à frōte & à tergo oculatus fuerit Prin-
ceps circa vtilitatem & salutem totius Reip. hac constitu-
tione sua, quæ deberet fortiùs operari, quàm vllum pa-
ctum. l. fin. de bon. libert. vbi Bald. in 3. notab.

b tot eewigen dagen. Et sic videtur Pater et Filius. Prin-
cipes sequuti illius Claudiani, ad benè rectèq; regendi Im-
perium, Instructionem.

ARTIC. XVI.

1. **Z E M** / dat Onsen Drossaert van Brabant / Pres-
uost des Merechaulx / Barantmeester / Boutmee-
ster / oft andere Egeene Aentasten oft Exploiten binnen
Onsen Steden van Brabandt / en sullen moegen noch
behooren te doene / dan gelijck a sy naer inhouden heurer
Instructien ende Duidt hercomen / gewoonlijck zijn / bes-
hooren / ende vermoeghen te doene.
2. Ontbieden daer-
omme ende beuelen den voirgenomenden Cancellier ende
Luyden van Onsen Rade / Rekeningen in Brabandt /
die Drossaten in Brabandt / Meyere van Loeuene /
Amptman van Breusselle / Schoutet van Antwerpen /
Marek graue des Landts vander Rijen / Schoutet van
Shertoghenbossche / ende alle andere Onse ende der
Smaelre Heeren / Richteren / Justicierē / Officierē /
Dienaren ende Onderfaten / dien dat aengaen oft aen-
rueren mach / heuren Stedehouderen / ende elcken van
hen besondere / so hen toebehooren sal / dat sy die Borges-
ren en Ingesetenen der Steden / Bryhedē / ende Dor-
pen Ons voors Landts van Brabandt / ende elcken van
hen besondere / so verre eenen yegelijck en vā hen dat aen-
gaet

gaet/doen laten ende gedoogen van deser Onser GRATIE, OCTROYE, ENDE STATVYTEN, midts gaders vanden Puncten ende Articulen voor verhaelt/ en van allen den inhoudene van dien/ Inder vuegen ende manieren/ gelijk dat hier voor geschreuen staet/ Rustelijck/ Bredelijck/ en Volcomelijc/ genieten en gebruycken: Sonder hen te doene oft laten geschieden eenich Hinder/ c Letsel oft moeyenisse ter contrariē. d Want Ons also belieft gedaen te hebben. Ende des toircon- den hebben Wy hier aene doen hanghen Onsen Zegele. Ghegeuen in Onser Stadt van Brugge/ den XXVI. dach der Maent van Aprille. Int Jaer Ons Heeren/M.D. XV. Aldus ondergeschreuen/opte plijcke.

3.
4.
5.
6.

BY MYNEN HEERE DEN PRINCE
IN ZYNEN RAEDE.
Ende gheteekent/
HANETON.

^a nae inhouden heure Instructien. Quia vim legis habent: vnde & obseruari strictius debeant. DD. & text. in l. j. de mancip. lib. & l. de quibus. vbi Alex. ff. de ll. & ibi vid. mea Commentar. vel in §. ex non scripto. Instit. de lur. nat. gent. & Ciuil. in Commentar. etiam meis 26 c. fin. de constitut.

^b En vermoegen te doen. Vt amplificat Robert. Marant. in legali disp. j. nu. 11. & 12.

^c Letsel oft moeyenisse ter contrarien. Ita vt sit executioni mandandum & perpetuo obseruandum istud Rescriptū, omni exceptione remota. secundum Card. & Flor. in Clem. j. de rescript. Panormita. c. 2. & Bald. in rubr. de constit.

Want

Ku 239

ULB Halle

3

004 971 078

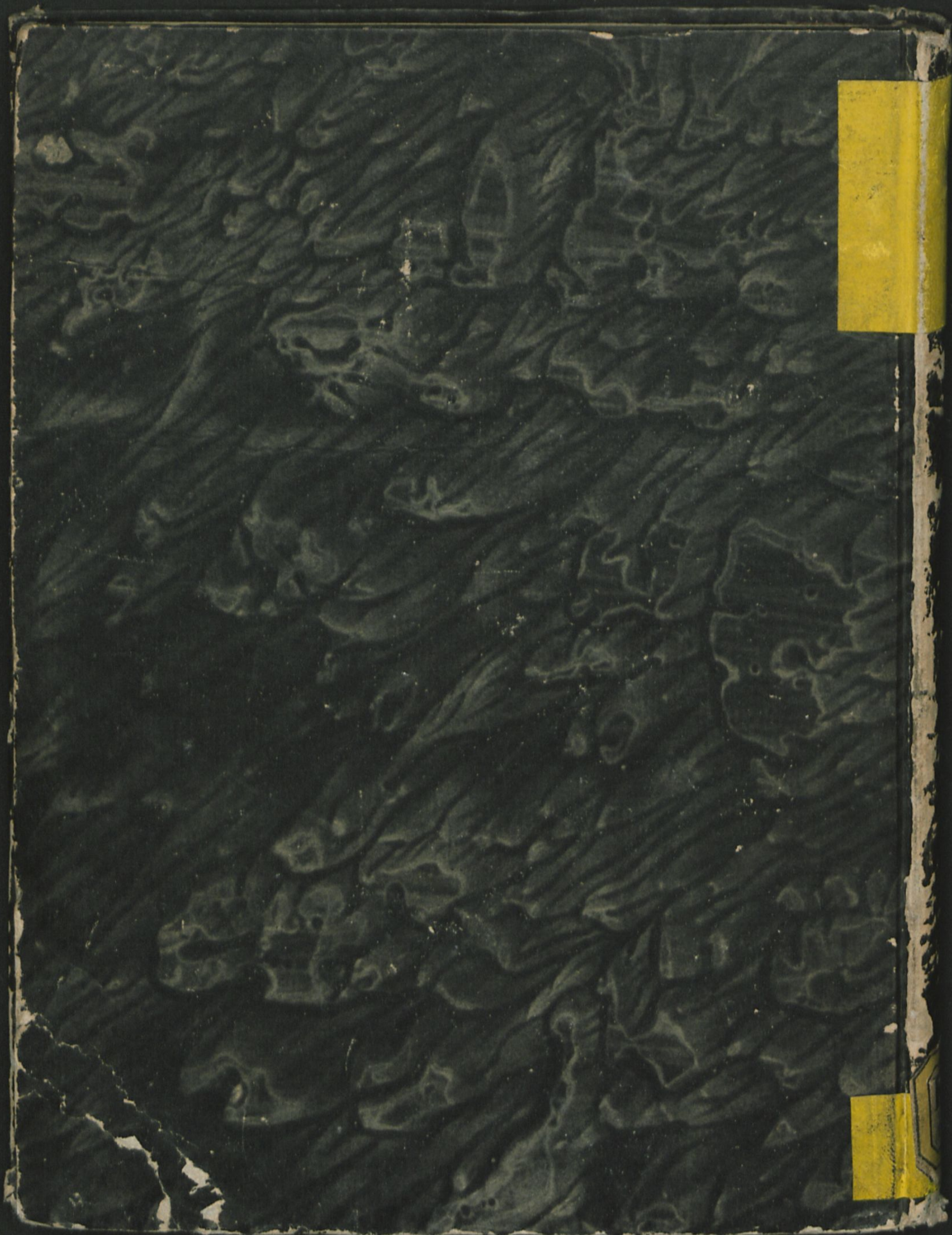

f

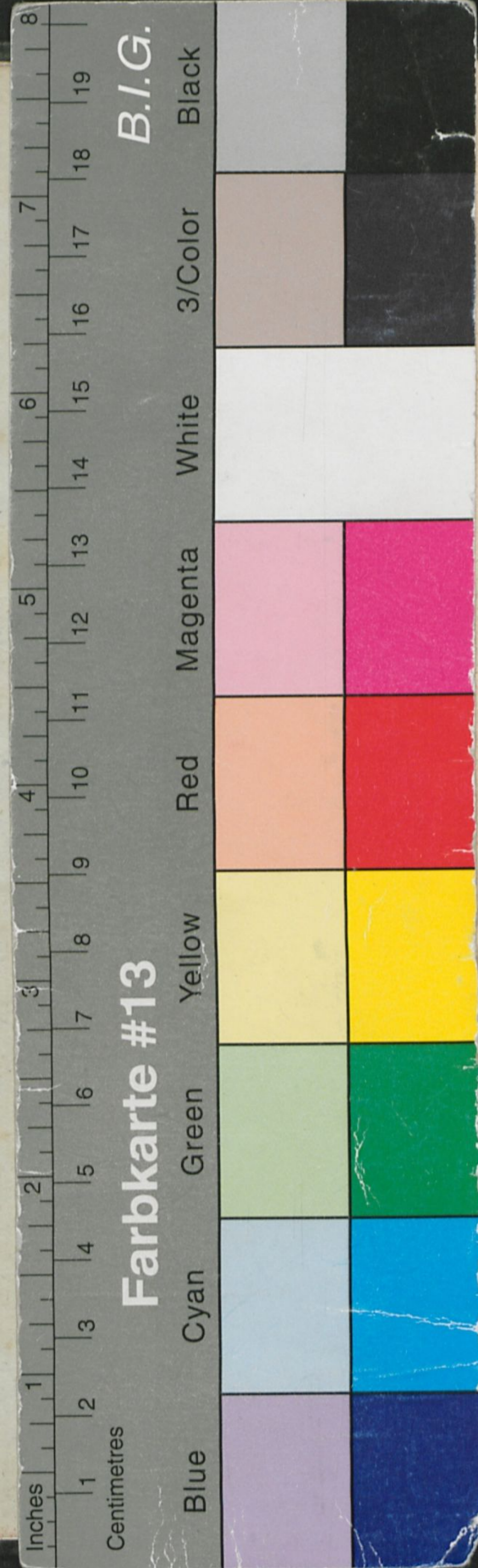
m c

LAETVS INTROITVS.
DIE
BLYDE INCOMST
DEN HERTOCHDOMME VAN
BRABANDT, IN VOIRTYDEN BYHVEREN
LANDSHEREN VERLEENT, ENDE VAN KEY-
ser CAROLO den V. geconfirmeert. ende by
PHILIPS sijnen sone, den II. Coninck van
Spaengnien &c. solemnelijcken
ghesvoren

ANNO M. D. XLIX.

*Eensamenlijc die twee Additien daer toe dienende, Die welke
nu correcter ghestelt ende gedistingueert zijn, dan zy
inden eersten druck waren, gecollationeert
tegen een Copije Autentijcke.*

*Met Summarien, corte Comentarien, gelocupleert duer den welgelerden Heere ende
Meester IOR. VIVI. van Antwerpen, Doctoor in den Rechten, t' anderen
tijden ghesvoren Aduocaet in den Eerw. Raedt van Brabandt, te Bruessele,
postulerende : tegenwoirdelijc Assessor des EErw. Aertsbisschops Hoff, te
Guelen, &c.*

GEDRVCKT.
Tot Guelen in koesten Adolff Riedt.
M. D. LX XVIII.

